

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

IV. évfolyam 5. szám, 2009. május

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Sztajkó József kiállításából

Tartalom

- 3. o.: Bakter-dal;** (Ketykó István verse)
4. o.: Édesanyámhoz; (Pongrácz Ágnes verse)
6.-14. o.: Vázlat Balassagyarmat térség településeinek történetéhez; (Végh József képes helytörténeti írása fejezetekben)
16.-18. o.: Keréknyom; (Kovács T. István írása)
20.-21. o.: A Szobor; (Szájbely Zsolt írása)
22.-28. o.: Fejezetek az elbeszélések könyvéből: Létezés; Orhosz a vak szobrász; (Százdi Sztakó Zsolt írásai)
30.-32. o.: Pista bácsi; Bohó ifjúságom; Emberi(?) sors; (Zsitvainé Borsos Irén írásai)
34. o.: Radnóti; (Kontra Marika Szvíta verse)
36.-37. o.: A költő üzen; (Végh Tamás verse)
38.-39. o.: Csütörtök; (Móritz Mátyás versciklusa)
40.-41. o.: Az ember; (Székács László verse)
42.-43. o.: Fény és árnyék; Menóra; (Videcz Ferenc versei)
44.-51. o.: Van esély; (Borsi István írása folytatásokban)
52.-54. o.: Circuitus; (Magdás Emőke írása)
56.-61. o.: Egy számár és végül egy ló; (Kő-Szabó Imre írása)
62.-63. o.: Elindul velem a világ; Pimasz csókok röpködnek; Kutyából szalonba; (Forgács Miklós írásai)
64.-67. o.: Gondolatok a hazáról; Második tanulság; Szeljegyzet; Maradjon köztünk; (Csapó Lajos versei)
68.-71. o.: A túlélés mérlegén: II. rész, Első fejezet; (Bíró Pál Tibor írása részletekben)
72.-74. o.: Bemutatjuk: Múltunkra nyíló ablakok; (Kovács T. István írása Dobai Jánosról)
76.-83. o.: Romahagyományok múzeuma; (Képek Sztajkó József alkotásairól)
84.-89. o.: Most látható a természetben: 6. június; (Balog István természetismereti rovata)
90.-92. o.: Auditor: Hagymás tojás, gumilajhár, csigakompressz; Fogadó a kék angyalhoz; (Szávai Attila írásai)
94. o.: A kabasólyom; (Hörömpő Gergely verse)
96.-98. o.: Könyvajánló-Beszámoló;
99. o.: Programajánló;
100. o.: Pályázat;
101. o.: Impresszum;

E havi számunkat a Budapesten élő és alkotó **Sztajkó József** roma-népművész alkotásainak képeivel díszítettük. Köszönet érte az alkotónak, és Tóth Andrásnak is a megjelenést segítő munkájáért. A Szerk.

KETTKÓ ISTVÁN

Bakter-dal

Feleségemnek: Jutkának

Denevér szerelem nyugtatott az éjjel
csipogva röpködtek a bakterház fölött
s megtelt szívem gyönyörű fénnel
megszerettem a két szárnyas ördögöt...
esténként már jöttüket várom a lámpa alatt
hiányzik a két bohóc
egy tiszteletkört írnak, majd elhúznak, mint a vadludak
suhogva száll a két szerelmes vadóc.
A három nyírfa-lány mélyen alszik
fehér testükre paplant híz az éjféli s reszket,
hátha Bonifác az éjjel megharagszik;
még nem múltak el a fagyosszentek...
Szemeim, mint a jelzők vörösek, kialvatlanok
reggelre centit nőtt a szakállam ...
Nemsokára feléd robogok -
ne hagyd kedvesem kihűlni az ágyam!
Két karod állítsd szabadra
tested vágánya is szabad legyen hitvesem
hajad borítsd fáradt homlokomra -
hozzád mindig időben, rendszeren érkezem...

Vácrátót , 1982. május 14.

PONGRÁCZ ÁGNES

Édesanyámhoz

Édesanyám, van-e ott mennyország,
ahol az ég kékje álmoddá változik?
Te neveltél rózsák közt szerénynek,
adtál kezet, hogy másokon segítsek,
adtál fület, mely vérzik a jajra,
és szemet is, amelyet lehunyjak,
amikor a szívembe fájdalom hasít.
Édesanyám, vannak-e tündérek,
kik a sóhajt a szádról a Holdig elviszik?
Jaj, nem mondtad, nem mondtad,
hogy a gondom a te gondod százszor,
s hogy a könnyecseppek a pillámról
a lelkedet tűzként végigégetik.
Hát nézz rám, mosolygok,
hagyd, hogy kacagásom
fényként az arcodra szálljon.
Halk szavam hazug mesét varázsol,
glóriát von őszülő hajad fölé,
mert azok a szentek,
akik Krisztusért már megszenvedtek,
itt, a Földön térdre esnek,
ha hallani vélik
aranyként csengő lépteid.
Édesanyám, van-e a jóságnak teste?
Kicsi árvácskák nőttek a kertben,
nem bántja őket a szél,
magasan orgonák lila fürtjeit cibálja,
dongó is fázik,
és remegve mondja el velem,
amit egymagamban nem merek:
Áldd meg Isten, az édesanyámat,
és adj neki hosszú életet.

VÉGH JÓZSEF

Vázlat Balassagyarmat térség településeinek történetéhez

Bevezetés

Nem könnyű feladatra vállalkozik az, ki azt próbálja megfogalmazni, hogy mi a közös a balassagyarmati térség 29 falujában. Már csak azért sem, mert minden település története más, bár kétségtelen, hogy a történeti események megközelítőleg hasonlóképp érintették őket az évszázadok folyamán. Ami közös mégis, az a térség fekvése, hisz falvai a Cserhát lankái közé bújnak, s az Ipoly folyó jelenti közülük több számára a határt. Lakói jellemzően a palóc népcsoporthoz tartoznak, de több falu büszkélkedhet azzal, hogy a szlovák hagyományok színesítik a helyi kulturális értékek palettáját.

A Cserhát

A Pallas Lexikon szócikke szerint "a Cserhát a Magyar Középhegység dunáninneni részének egyik tagja, mely leginkább Nógrád vármegyében terül el, de déli nyúlványait Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyébe is bocsátja. Kelet felé a Zagyva völgye a Mátrától, Nyugaton a Katalinvölgy és a Nógrád s Diósjenő közti lapály a Börzsönyi hegységtől, Északon az Ipoly völgye az Osztroski hegycsoporttól, a Karancs-Sági Nagypatak és a Tarjáni patak által jelölt völgyelés az Ajnácskői hegycsoporttól választja el, Dél felőli nyúlványai pedig a pesti lapályba vesznek el. E hegységben egységes nagy hegytömegek vagy domináló hosszú gerincek nincsenek; csoportozata olyan apróbb kúpoknak és rövidebb gerinceknek, melyek magvukban eruptív kőzetekből állanak és a környező alacsonyabb homokkő dombvidékből 100-200 méternyire kimagaslanak. Alapját homokkő képezi, magasabb kúpjai és gerincei eruptív kőzetekből (bazalt, piroxén-andezit) állanak; geológiai elterjedés a DNy-on, Vác fölött emelkedő Nagyszál (652 m), mely dachstein-mészakőből és másodkori üledékes kőzetekből álló sziget-hegység, amiért egyesek Váci hegység neve alatt külön csoportnak tekintik. A C. legmagasabb emelkedései a Nagyszálon kívül a Szandai hegy (547 m), a Dobogótető (520 m) s a Tepkei hegy (567 m). Maga a Szécsényke melletti Cserhát domb csak 340 m magas. Nevezetesebb folyóvizei a dél felé ömlő csörögi víz, Galga, Guta és Szuha s az É. felé (az Ipolyba) ömlő Lókos, Szanda és Szent-Léleki patak. A C. alacsony dombjai közt számos község fekszik s több irányban szelik közlekedési utak. Szántóföldekkel váltakozó erdős kúpjai kellemes látványt nyújtanak."

A geológusok mai álláspontja szerint geológiai szempontból a Cserhát a Dunántúli Középhegység része, annak átnyúló folytatása.

Az Ipoly

Az Ipoly folyó közelségére sok tekintetben meghatározza a közelében található falvak múltbeli történetét, de jelenbeli életét és lehetőségeit is. Az Ipoly személynév egyes nyelvészeti források szerint egyébként a Hippolit régi magyar alakváltozata, amely a görög, mitológiai eredetű Hippolitosz név latinított formájából származik, jelentése: a lovakat kifogó, eloldozó. Tóth Imre, a bernecebaráti születésű nyelvész, a Ipoly menti palóc tájszótár szerkesztője közlése szerint a népi emlékezetben az „Ipó” jelentése: „öreg víz”.

Az Ipoly Trianon (1920. 06. 04.), majd az első és második bécsi döntés (1938. 11. 02., 1940. 08. 30.) és Párizs (1947. 02. 10.) óta a nagyhatalmak csinálta Európai béke hatására vált határfolyóvá. Zavarossá és hajózhatóvá.

Az Ipoly folyó magyarországi szakaszának hossza 143 km, Ipolytarnócnál lép be hazánk területére, s a Dunába Szobnál torkollik be. Teljes hossza 247,5 km, ebből 143 km képez határt. A viszonylag kicsiny és csapadékban szegény vízgyűjtő területe miatt vízhozama csekély.

A Palócföld

A Magyar Néprajzi Lexikon szerint a *Palócföld* a néprajzi irodalom nyomán kialakult fiktív tájfogalom, amellyel Hont, Nógrád, Heves, Borsod, Gömör történeti megyék földjét, a hipotetikus *palócnak*, *palóc jellegűnek* tekintett népesség lakóhelyét jelöli a néprajzi irodalom. E lakosság egységes palóc elnevezése tudományosan nem hiteles. Tudománytörténetileg nyomon lehet követni, miként bővítették történetileg tájékozatlan kutatók a 19. sz. elejétől kezdve a Palócföld fogalmát. Mind a nyelvi, mind a település- és társadalomtörténeti elemzés, mind a népi műveltség vizsgálata arra vall, hogy a *palócnak* vélt jelenségek szélesebb körben terjedtek el, mintsem az a palócoknak lennének tulajdoníthatók, ill. maga a palócság szűkebb területen él, mint egyes szerzők vélik.

A Palócföld helyett helyesebb a Felföld megjelölést használni, mivel a magyar népi műveltség történeti, társadalomfejlődési szempontból jelentős valamennyi jelensége és eleme a magyar nyelvterület É-i, felföldi sávjában egyes feltételezeten „palócnak” tekintett jellegzetességektől függetlenül összefüggő elterjedésterületet alkot s ez egybeesik a *Felföld, Felső-Magyarország* magyarsága nagytáji kereteivel.

A palóckról

Bár Nógrád megye területén a lakosság nem teljes mértékben tekinthető palócnak, ebben a régióban e népcsoport karakterisztikus hagyomány- és szokásrendszere, kulturális értékrendje - több tekintetben is - meghatározónak minősül.

Az 1600-as évek második felétől sorjáznak azok az írásos dokumentumok (számadáskönyv, jegyzőkönyv, stb.), amelyek először tesznek említést a palóckról. E népcsoport származásának kutatása, lakhelyének körvonalazása, jellegzetességeinek elemzése a 18. század végétől, a 19. század elejétől folyamatosan jelen van a tudományos szakirodalomban. A palócság létének megismertetésében, hírnevének megalapozásában elévülhetetlen érdemeket szerzett Mikszáth Kálmán egész írói munkásságával, kivált az 1881-ben megjelent novelláskötetével, amelynek A jó palócok címet adta. Bár a palóckutatás mindmáig számos kérdést - így az elnevezés eredetét, a Palócföld pontos történeti, földrajzi, közigazgatási meghatározottságát is - tisztázatlanul hagyott, abban megegyeznek a vélemények, hogy a palócok lakta mintegy másfélszáz település főként az Északi-középhegység lábainál, a Cserhát, a Mátra és a Bükk hegyes-dombos vidékén (az országhatáron belül) Borsod, Heves és mindenekelőtt Nógrád megye területén található. Noha a palócság - például éppen Mikszáth révén is - sajátos lelki tulajdonságokkal, életstílussal is felruházott, gazdálkodására, életmódjára a hegyvidéki, dombhíti, kis folyó- és patak völgyi jelleg nyomja rá a bélyegét, manapság elsősorban tájnyelvi sajátosságok és néprajzi értékek (viselet, hagyomány, szokás) alapján különböztethető meg más magyar ajkú népcsoporttól.

A nyelvi műveltség vizsgálata arra vall, hogy a palóc tájszólás specifikumát az “a” és az “á” magánhangzók kiejtési módja - azaz “a” hang rövid, illabiális (ajakkerekítés nélkül képzett), magas és az “á” hang hosszú, labiális, mély hangzása - képi még akkor is, ha a nyelvészek némelyike szerint legalább három - nyugati, közép és keleti - nyelvjárástípussal kell számolni. Néprajzi értelemben is használatos a palócság keletire, nyugatira és középpalócságra való felosztása, anélkül, hogy ez éles határt jelentene a népcsoportokon belül. Mindenesetre a viseletben, szokásokban, bizonyos táncok megjelölésében a keleti és nyugati részek között - és azokon belül is - vannak különbségek. A keleti (a Medves fennsík és a Tarna folyó vonalától keletre eső) területen a népi műveltség archaikusabb vonásait őrizték meg, e vidékeken erőteljesebb volt a nemzeti kultúra kontinuitása, kisebb volt a szlovák hatás a nevekben, a hagyományrendszerben, mint az Ipoly menti, a Karancs környéki és a Felső-Zagyva medencéjében élő nyugati - azaz többé-kevésbé a nógrádi palócság soraiban.

Balassagyarmat történetéhez

Balassagyarmat címere

A város oly gazdag történelemmel bír, s oly sok látnivalóval és nevezetes személyiséggel büszkélkedhet, hogy e dolgozatban csak vázlatosan említhetjük azok lényegesebb elemeit.

- A Gyarmat törzs telephelye volt a honfoglalás után. Első írásos említése 1244-ből való.
- Vára a tatárjárás után létesült őrhelyből fejlődött ki.
- A középkorban a Balassa család birtokában volt, helyneve a XV. századtól ezt az időszakot tükrözi.
- Mezővárosi jogot 1437-ben kapott.
- A törökök 1552-ben elfoglalták a várat. A hódoltsági harcok során a környék elnéptelenedett.
- A lakosság visszatelepítése csak a XVII. század második felében kezdődött meg. Az ekkor épült várfal maradványa a Bástya utcában látható.
- 1790-től Nógrád vármegye székhelye.
- Ma is működő büntetés-végrehajtási intézete (Balassagyarmati Fegyház és Börtön) 1845-ben épült.
- Trianon óta határváros.
- 1919-ben (január 29-én) kivívta a *Civitas Fortissima* (Legbátrabb Város) kitüntető elnevezést, amikor a megszálló cseh helyőrséget bátor önkéntesekből álló fegyveresek (vasutasok, katonák, börtönőrök, ipari munkások) visszaszorították az Ipoly túlsó partjára. A 90 éves évforduló alkalmából 2009 elejére elkészült egy magyar film, amely az akkori eseményeket mutatja be. Nevezik majd a 2010-es Magyar Filmszemlére is.
- 1950 óta Salgótarján a megyeszékhely, ennek ellenére a Megyei Bíróság a városban található.

A Vármegyeházán Madách Imre aljegyzőként dolgozott 1842 és 1848 között, majd Mikszáth Kálmán is itt volt hivatalnok 1871 és 1873 között.

Balassagyarmaton született

- Bérczy Károly (1821–1867) író
- Jobbágy Károly (1921–1998) költő, műfordító
- dr. Kenessey Albert (1889–1973) orvos, kórházigazgató, üi. főtanácsos

- Ligeti Lajos (1902–1987) orientalista, akadémikus
- Markó Iván (1947–) koreográfus, táncművész
- Nagy Iván (1824–1898) genealógus, heraldikus, történész
- Rózsavölgyi Márk (1789–1848) zeneszerző
- Szatmári Orsolya (1975–) énekesnő
- Tokay Ilona (1907–1988) festőművész
- Zórád Ernő (1911–2004) képregényrajzoló, festő, grafikus

Madách Imre szobra

BALASSAGYARMAT műemlékei, látnivalói

Evangélikus templom, Műemlék jellegű

Az egykori vármegyei vesztőhely dombjára 1785-ben kezdték építeni a barokk stílusú templomot, melyet egy évvel később, 1786. november hatodikán fel is szenteltek. Tornyát 1793-94-ben építették hozzá, a réz toronysisak 1808-ban készült. 1809-ben tűzvész áldozata lett, de 1912-re újból felépül. A következő években többször újjáépítik, karzatát 1836-ban húzzák fel. A hajó az 1838-as Canonica Visitáció szerint sík fafödésű. A templom keletelt, a tornya előreugrik a nyugati homlokzatból. A homlokzati fal és a torony sarkain lapos falpillérek épültek. Az oromfal alatt a torony törzsén is végigfutó kettős párkány, a toronysisak alatt órapárkány helyezkedik el. Szentélye szegmentíves záródású, sekrestyéje az északi oldalfalhoz csatlakozik. A hajó és a szentély tükörboltozatos, míg a karzatot toszkán fejezetes oszlopok tartják. A templomot újabbkori támfal veszi körül.

Volt Megyeháza

Az egykori megyeháza helyén 1753-ban laktanya épült. Ebbe az épületbe helyezte át a vármegye 1790-ben állandó gyűléseinek színhelyét, melyeket a vármegye megépítéséig itt is tartottak. A vármegyeháza 1835-ben készült el klasszicista stílusban. Az U alakú, egyemeletes épületet 1894-ben alakították át, ekkor helyezték el a középrizaliton a volutás oromzatot Nógrád megye címerével. Az 1949-ben végrehajtott belső átalakítási munkák következtében a díszterem baloldali karzatát elbontották.

Volt Angolkisasszonyok zárdája

Az épületet 1840 körül építették klasszicista stílusban. Eredetileg az 1841-ben alapított katolikus nőnevelde volt benne elhelyezve, az Angolkisasszonyok zárdája 1846-tól lett. A felszabadulás után leánykollégium, majd 1973-tól fiúkollégium kapott benne helyet. 1978-tól a kis Árpád Általános Iskola alsó tagozatosainak épülete. Az egyemeletes épület utcai homlokzatán enyhén előreugró rizalit tengelyében egykor szegmentíves záródású kapubejárat volt, melyet 1945. után befalaztak. Földszinti helyiségeiből és az egykori kapubejáratból nagyobb méretű ebédlőtermet alakítottak ki.

Megyei börtön

A késő klasszicista stílusú börtön 1842-45 között épült. Az épület a volt vármegyeházával alkot építészeti együttest, a megyeháza U alakú udvarának a tengelyében áll. A börtönépület kör alaprajzú, melyet a négy fő tengely irányában rizalitok tagolnak. A rizalitok háromszögű oromzattal vannak lezárva. A vízszintes tagolást a hat szint ablaksorai, valamint az első és második emelet közötti egyszerű párkány adja. Körfolyosós, melyekről az elítéltek lakóhelyiségei nyílnak. Az épület a maga nemében ritkaságszámba megy, így építészeti és történetileg is egyaránt jelentős értékünk.

Római Katolikus Plébániatemplom

A város valószínűleg középkori eredetű templomát 1634-ben, egy másik templom építését 1695-97-ben említették. A mai templomot Balassa Pál kegyúr építette 1740-46 között, ünnepélyes felszentelése az emléktábla szerint 1752-ben történt. A templom 1759-ben kegyúri adományként két Maulbertsch képet kapott, s ugyanebben az évben Révay Antal püspök itt helyezte el az Olaszországból származó Szt. Felicián ereklyét. A templom egyhajós, nem keletelt, kissé előreugró homlokzati toronnyal épült. Tornya övpárkánnyal, órapárkánnyal, falai lizénákkal tagoltak. Főbejárata, ablakainak nagy része félköríves kerettel van ellátva. Szentélye keskenyebb, szegmentíves záródású. A hajó három, a szentély kétboltszakaszos, a hevederív és a diadalív kosáríves kialakításúak. Fő és mellékoltárai, valamint a szószek későbarokk stílusúak. Karzata öntöttvas oszlopokon nyugszik.

Lakóház, Rákóczi Fejedlem útja 35.

A klasszicista stílusú lakóház 1820 körül épült, azóta többször átalakították. Egyemeletes, homlokzatának középső része rizalitszerűen enyhén előreugrik. Kapuja az épület előterében helyezkedik el, szegmentíves kökerettel kialakítva. A kapu két oldalán falpillérek láthatók, ezek az emeleten féloszlopokban folytatódnak a párkányig. Emeleti ablakai szemöldökpárkánnyal vannak kiképezve, földszintjén e században üzletportálokat alakítottak ki. Ugyancsak ebben a században épült az udvari homlokzathoz az emeleti körkorlátos terasz.

Lakóház, Rákóczi Fejedelem útja 37.

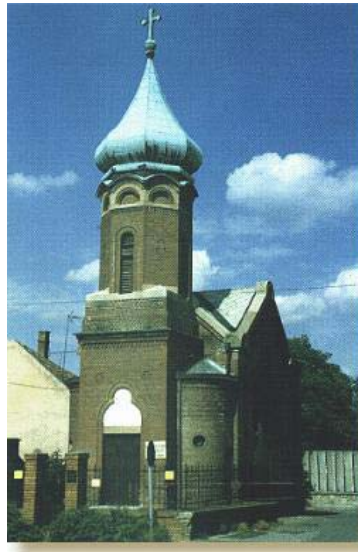
A műemlék jellegű lakóház 1750 körül épült, majd a XIX. század első felében klasszicista stílusban átépítették. Átalakítása nem fejeződött be akkor, századunkban is végeztek rajta módosításokat. Egyemeletes, homlokzatának középső része rizalitszerűen kis mértékben előreugrik. Kőkeretes kapuja a jobb oldalszárnyon helyezkedik el, záróköve évszám nélküli. Földszintjén két nagyméretű és egy kisebb újkori üzletablak látható. Kapualja részben boltozatos, a kazettás kapuszárnyak luzettáit fekvő oroszlánok díszítik.

Volt Kacskovics - major Rákóczi Fejedelem útja 107.

A major a XIX. század elején épült, korábban Kacskovics-, majd később Schiedl - majorként említik. Földszintes, szabadon álló, L alakú épület. Rákóczi Fejedelem útja felőli homlokzatának négy ablakát széles ívekkel összekötött öt pillér fogja közre. Udvari homlokzatán L alakot követő tornác helyezkedik el, a pilléreket félkör és kosárféves hevederek kötik össze. Udvarán helyezkedik el Kondor Ernő mellszobra.

Volt Szerb templom

A balkánról érkezett szerb telepesek 1787-ben nagyobb templomot építettek. Harangjai 1791 és 1847-ben készültek. 1908-ban lebontották. A mai, megközelítően keletelt, kisméretű, előreugró homlokzati tornyos, egyhajós templom 1911-ben, eklektikus stílusban épült. Szentélye a nyolcszög három oldalával záródó. Falai téglaburkolatúak, többszörösen előreugró koronázópárkánnyal vannak díszítve. A bejárat feletti aranyozott mozaikkép az elmúlt évtizedekben elpusztult, Kupola, illetve félkupolaboltozat fedi. A torony előterében 1911-ből szerb nyelvű emléktábla, a szentélyfal külső síkján XVIII. századi sírkövek vannak elhelyezve.

Palóc Múzeum

Állandó kiállítás: A bölcsőtől a sírig - Paraszti ünnepek és hétköznapok Nógrád megyében

Időszaki kiállítások: Hazaszeretet, magyarságtudat a népeletben - Felföldi emléksanyag 1848/49.évi forradalom és szabadságharc tiszteletére, Feliratos textíliák Észak - Magyarországról

Nagy Iván történésznek köszönhetően - múzeumalapítás céljából - létrejött a Nógrád vármegyei Múzeumi Társulat 1891. március 15-én Balassagyarmaton. A 19. század hetvenes éveitől gyors ütemben szaporodó múzeumi társulatok és egyesületek között ez volt a tizenötödik vidéki múzeumalapítási törekvés. Az Alapszabály a Múzeumi Társulat célját így rögzítette: "Felkutatni és egybegyűjteni mindazt, ami történelmi, régészeti, természet- vagy néprajzi tekintetben kiváltképpen Nógrád vármegyére vonatkozik."

A Nógrád vármegyei Múzeumi ajándékozás révén gyarapodott. Az alapítást követő néhány hónap alatt olyan jelentős mennyiségű tárgy gyűlt össze, hogy az azóta lebontott Nemzeti Iskola egyik tágas termében kiállítást rendezhettek.

A nagy mennyiségű tárgy elhelyezésére a Nemzeti Iskola terme egy idő után már nem volt elegendő, 1894-ben tehát átszállították az ún. Gabonyi-féle házba. A termék zsúfoltsága, megosztott elhelyezése a látogatók további fogadását nem tette lehetővé. E kényszerhelyzet rövid időn belül felvetette az új múzeum építésének gondolatát. 1910-ben meghirdették a pályázatot a múzeum építési tervének elkészítésére. A beérkezett 15 pályamunka közül Walder Gyula terveit találták a legjobbnak.

A múzeum építéséhez 1914. március 6-án kezdtek hozzá. Még ez év nyarán megkezdhették az eddig különböző intézményekben őrzött tárgyi gyűjtemény átszállítását. 1914-15 telén laktanyának használták, 1917 nyarán jótékony célú kézimunka kiállítást nyitottak meg, és 1917 őszétől 1925 tavaszáig a hatóságok foglalták le az épületet, kórháznak, csendőrségnek használták. A különböző igénybevétel nem csak az épület állagát rongálta meg, hanem az itt őrzött tárgyi gyűjtemény 80 %-át is elpusztította.

1926 őszén fejeződtek be a tatározási munkálatok, és indult el újra a tárgygyűjtés, különös tekintettel a néprajzra. A Múzeumi Társulat rendkívüli közgyűlése 1930. szeptember 15-én elhatározta, hogy az alapító iránti tiszteletből az intézménynek a Nógrád vármegyei Nagy Iván Múzeum nevet adja. A múzeum a nyilvánosság előtt 1931. november 29-én nyílt meg. 1936. július 17-én a vallás- és közoktatási miniszter a Nagy Iván Múzeumot közgyűjteménnyé nyilvánította.

1940 után a Közgyűjtemények Országos Felügyelőségétől sorra érkeztek a gyűjtemények összecsomagolását, biztonságos helyre való szállítását sürgető követelések. A múzeum vezetője a szükséges intézkedéseket tudatosan nem hajtotta végre, sőt lehetővé tette, hogy 1944 nyarán német katonák költözzenek az intézménybe. Ezzel a szabadon, a vitrinekben elhelyezett tárgyak sorsa megpecsételődött, a gyűjtemény 90%-a elpusztult, illetve elkallódott.

A háborút követő években Krepuska Gyula és munkatársai öntevékenyen gondozásukba vették a múzeumot. Megkezdtek a romok és a szemét eltakarítását, az épület állagának helyreállítását, a megmaradt múzeumi anyag rendezését.

1949-ben Manga János néprajzkutatót kinevezték a múzeum vezetőjévé. Patai Pál ősrégész 1950-ben, Liphay Béla entomológus 1952-től került Balassagyarmatra. A rendszeres néprajzi munka Manga János kinevezésével indult meg. 1950-ben viseleti tárgyak gyűjtését kezdték meg. Manga János nagy súlyt fektetett a népi hangszerek, a pásztorélet, az ünnepi szokások, a kismesterségek tárgyi anyagának gyűjtésére, emlékanyagának lejegyzésére.

1950-ben államosították a múzeumot, felsőbb rendelkezésre az intézmény nevét Palóc Múzeumra változtatták. 1963. május 1-től került sor a múzeumok decentralizációjára. 1970 nyarán a megyei múzeumi szervezet központja Salgótarjánba került.

Az 1960-as évek óta több neves kutató is itt dolgozott, többek között Flórián Mária, Gádor Judit, Zólyomi József és a még ma is itt dolgozó Kapros Márta, 1986-ban lett a múzeum munkatársa Limbacher Gábor és Lengyel Ágnes. A múzeum fő kutatási területei a népművészet, ezen belül a textil és a viselet, a népi vallásosság, népi írásosság valamint a szokások és hagyományok. A múzeum jelentős néprajzi gyűjteménnyel rendelkezik, ezen belül kiemelkedik a textil és viselet-, a pásztor- és a népi vallásosság tárgyi gyűjteménye. A múzeum új kutatási irányvonala a 2001-ben újraindított Palóckutatásban foglal helyet.

Izraelita temető

Az Izraelita temetőben síremlékek sírkövek találhatók a XVIII. század elejétől, a XX. századig. A síremlékek mellett a műemlék kiterjed a ravatalozóra, valamint a kökerítésre is.

Mikszáth Kálmán lakóháza

Római katolikus „Szentháromság”-templom (barokk, 1740–1746 között épült)

Bosco Szent János szalézi templom (1935)

Egykori Balassa Szálloda (klasszicista, Petőfi Sándor kétszer is megszállt itt)

Következő számainktól részletekben Becske, Bercel, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Drégelypalánk, Érsekvadkert, Galgaguta, Herencsény, Hont, Hugyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolyvece, Magyarnándor, Mohora, Nógrádkövesd, Nógrádmarcfal, Őrhalom, Patak, Patvarc, Szanda, Szécsénke, Szûgy és Terény kerül bemutatásra.
A Szerk.

Kovácsok, lakatosok

KOVÁCS T. ISTVÁN

Keréknyom

Falu volt még akkor a ranglétrán időközben kisvárosnak előlépett szülőhelyem. Az otthoni öregek meg-megállítottak az utcán, ha időnként hazacammogott velem a vicinális ország vonata.

-Hogy vagy, mint vagy? Mit dolgozol? Mennyi pénzt keresel?-érdeklődtek kíváncsiskodva. Egy idő után, nagy meglepetésemre azt is megkérdezték tőlem, hogy mivel utaztam. Mintha nem tudnák-gondoltam, hogy csak a pesti vonalról átszállva lehet megtenni azt a további 30 egynéhány kilométert, nagyjából egy órányi ideig nézegetve ki belőle, a mindenhol majdnem teljesen egyforma tájra.

Ritkás fasorokra, messzekéklő erdővonulatra, az egyetlen kunhalomra, napszámos évek emlékhelyeire, s a faluhoz közeledve a templomtoronyra, amely körül a régi reggeleken csókák röpködtek, ahogy az a falusi templomtornyok körül szokása a csókáknak. Úgy láttam én sokszor, hazafelé vonatozva, mintha az a torony is a szerelvény érkezését figyelné és óraszemeivel mosolyogna rám, az érkezőre.

Csakhogy a kérdést azzal is megtoldották az én szeretett néném, bátyáim, hogy;

-Hát oszt Fiam? Néked van-i mán ótód? Mármint, autóm.

-Nincs az nekem. Meg nem is kell. -válaszoltam ilyenkor, és zavartan magyaráztam, hogy nincs is rá szükségem. Félárú kedvezményrel utazok én. Mindössze 54 forintomba kerül az a 240 kilométeres út. Minek tennem ki magam mindenféle közlekedési veszélyeknek, s költenék drága benzinre, ha kocsim volna?

-Hát a mán igaz. -hagyták helyben az érveimet, s nem kellett tovább folytatnom, hogy nincs is nekem arra elég pénzem, hogy autóra fizessenek be. A mi szerkesztőségünk a harmadik fizetési kategóriába tartozott, ahol kis pénzért kellett sokat dolgozni. Az otthoni fiatal családok közül viszont már egyre többen autózgattak. Olyanok is, akik egykor csak messziről láttak gépjárművet. Igaz, hogy nagyon sokat dolgoztak azért a nyolcvanezer forintért, amennyibe például egy Zsiguli került akkoriban. A hivatalos munkaidő után még kimentek a háztájiba. Otthon is várt rájuk a jószágok gondozása. Tehén, malac, baromfi takarmányának a megtermelése, kiskerti veteményes kapálgatása, a hét végén meg valamelyik rokon, vagy koma házának építése kalákában. Úgy, hogy nagy ára volt annak az anyagi létnek, amelyben a szellemiekre nem jutott idő és energia, de az ehhez való igény is mélyen elszunnyadt az emberi lélek mélységében. Olykor-olykor, csak az infraktus és ehhez hasonló tragédiák gondolkoztatták el rövid időre a megmaradókat, hogy vajon ez a hajszoltság volna-e a gyarapodás ésszerű módja?

Közben változott és szegényedett a világ. Annak is eljött egyszer az ideje, hogy a vidékre induló tudósítót nem várta a szerkesztőség elé kiállított külön autó. Sőt, külön fotóriporter sem kísérte az útjára. Írjon is, fényképezzen is az újságíró. Utazzon vonattal, ha nincs kocsija. -mondták, de ajánlották: Vegyen autót. Még némi kilométerpénzt is fizetnek a használatához. A vasúti kedvezményt azzal az indokkal szüntette meg az állam, hogy az csak közalkalmazottaknak jár. Az újságíró pedig nem az.

-Nahát, mostmár tényleg venni kell valahogy egy autót. Költsük arra a fizetésünket, hogy dolgozhassunk. -mondogattuk egymásnak a kollégákkal. Éppen Trabant kiutalás volt Csepelen. Csak a fele árát kellett kifizetni egyszerre, a többi részletre. Akkor még ennek a típusnak is volt némi rangja, tekintélye.

-Ez is oda viszi az embert, ahová a márkásabbak. - mondogattuk magunk között.

Ha már megvolt az új szerzemény, be kellett azt mutatni otthon is. Hadd lássák a rokonok, meg az ismerősök, hogy nekünk is van már „ótónk”.

A szép, világosszürke, friss illatú jószág ott állt meg velünk a szülői ház kapuja előtt. Onnan gurultunk vele ide-oda vizitelve, néha valakit szívességből elszállítva egy-egy közelebbi úticéljához.

Édesanyám is ki-kiballagott a kapu elé, hogy a tekintetével végig símogassa abbéli örömeiben, hogy mostmár az ő fiának is autója van, amiye régen csak egy-két úriembernek volt ebben a faluban.

-Hej, Fiam, Kisfiam!-sóhajtozott szegénykém.-Ha ezt Édesapád megérhette volna!

Apám a nádtetős ház cserepesre váltását még elrendezhette. A mi autónkat már nem láthatta meg. Pedig biztosan elvitette volna magát velem egy-két falusi futballmeccsre, ahol éppen a mi falunk csapata játszott a soros mérkőzését.

Az otthonmaradásra szánt időt nagyon be kellett osztani. Mégis úgy gondoltam, hogy két-három órát rászánhatunk a beígért következő vizitig arra, hogy édesanyámat átfuvarozzam a mindössze harminc kilométerre lévő szülőfalujába. Régen volt ő már odahaza. Pedig sokat emlegette a templomkertet, a régi iskolát, meg az egykori szülőházukat, amelynek a szomszédságában a testvérei laktak, míg ott laktak, nem a temetőben.

Megértettem én őt, s megértek minden embert, aki elszakad a szülőfalujától. Hiszen a hazalátogatások idején én is nagy magányos utakat szoktam tenni a gyerekkori játszadozásaink, kalandozásaink régi helyszínein. Barangolok a csordajáráson. Meg-megállva bámulom a sík mező felett lebukó alkonyi napot, hallgatom a tócsák fölött sírányozó bíbicek vijjogását, s kutatom, hogy megvan-e még az a néhány sor fából álló kiserdő, amit mi ültettünk, serdülőkorban lévő napszámosok.

Panaszolta édesanyám, hogy meg sem tudja mondani, mikor járt utoljára az édesanyja sírjánál, akit ő még tizenkét éves korában veszített el. Én tehát csak tőle tudhattam, hogy az ismeretlen nagymamám különösen szép és nagyon jószívű asszony volt. Ha tovább él, édesanyámnak sem kellett volna gyerekfejjel a mások falujában szolgálnak állni.

Nagy-nagy melegség öntötte el a szívét, mikor azt mondtam, hogy öltözzön, mert megyünk, de csak a faluban nézünk szét, az ott élő rokonságot majd máskor látogatjuk meg.

-Én inkább a falut sem nézem Fiam, -mondta ő- csak egy kis virágot szedek innét a ház elől, hogy kivihessem azt az anyám sírjára.

-Hát jól van. Majd úgy intézzük, hogy először oda megyünk, aztán nézelődünk egy kicsit a faluban.-egyeztem bele.

A Trabant hátulján nagy T-betű figyelmeztette arra az utánam jövőket, hogy kezdő vezető vagyok még. Szorongva igazgattam a volánt, hogy hibát ne vétsek. Mert én drága utast viszek most. Édesanyámat, aki autón utazik és várakozón szorongatja kezében azt a szerény kis virágcsokrot.

A Nagy-utcán csak meg kellett állnunk, s ki is kászálódtunk a kocsiból, hogy valakitől megtudjuk, hol is kell elkanyarodnunk a temető felé. Mert édesanyám csak a dűlőutakon közlekedett, ha nagyritkán elmehetett arra, nem tudhatta, melyik út az autónak való. Ha meg már ott voltunk, hát sort kerítettünk a templomkert megnézésére és kívülről a szép, barokk tornyú, kálvinista templomra, amelynek gyermekkoromban a belsejében is voltam. Gyönyörű harangjáték hívogatott akkor bennünket, amikor anyai nagyapámmal ballagtunk odafelé a távoli pusztán lévő, egykori cselédházak felől, ahol ők laktak. Nagy újdonság volt az nekem, hogy az ő templomukat hatalmas, díszes kályha fűti. Nem úgy, mint otthon a miénket, ahonnét minden vasárnap megdermedve érkeztünk haza, anyánk jó, forró húslevesét kanalazni.

Éppen az iskola előtt idézgette édesanyám az ő tanítóinak a neveit, mikor jött egy ember és csodálkozva kérdezte;

-Hát, Nénémék mi járatban errefelé?

Távoli rokon volt az, akit csak gyerekkoromban láttam utoljára. Ott laktak a közelben.

-Csak tán nem kerülük el a házunkat?-kérdezte méltatlankodva.

Muszáj volt hozzájuk egy kis időre bemenni. Futottak a percek, s végül nekem kellett megszakítani a családi információk cserélgetését, hogy mostmár aztán menjünk, mert alig maradt egy óránk a legfontosabbra.

A hét közepén nagy esők jártak arrafelé. Nehezen száradt a temető felé vezető földút fekete talaja, amit még valamilyen nehéz gépek kerekei is össze-vissza szabdaltak. Kettes sebességgel vezettem a göröngyök tetején táncoló autót. Anyám meg csak szorongatta a virágokat, s izgult, hogy vajon eljutunk-e a dombig, ahol az a sok faragott fejfa sorakozik, s egy-két márványoszlop oldaláról verődik vissza a délutáni fény. Egy kátyúban aztán meg is állt az én kis autóm, amelynek kipörögtek a kerekei.

-Mi lesz, ha itt rekedünk? Ki vontat ki bennünket? Mi lesz az otthon beígért másik vizittel?-izgultam. Ha késünk, a feleségem tördeli majd a kezét, arra gondolva, hogy bajunk történt.

Kiszálltam a kocsiból, hogy szétnézzek. Úgy láttam, távolabb még rosszabb az út. Vajon édesanyám hogyan és mennyi idő alatt tenné azt meg velem gyalog, a beteg lábaival?

-Megpróbálok hátramenetben kijutni ebből a kátyúból, aztán muszáj lesz hazamennünk.-közöltem vele.

-Nem baj fiam! Egyezett bele úgy, ahogy csak egy anya tud lemondani akár a legfontosabbról is, ha azt a gyermeke kéri. Csak még azt kívánta, hogy ha már így esett, akkor egy percre menjünk be a falu szélén lakó sógornőjéhez.

Őt kéri majd meg, hogy ha megy a temetőbe, azt a kis csokor virágot legalább vigye ki a testvérei sírjához.

A nagybátyám özvegye körüljárta a Trabantot és azt mondta:

-Jó van-a. Az én jányom, meg a vejem, akik Miskolcon laknak, Zsigulit vettek maguknak.

Akkor aztán a két idős asszony összecsókolózott és mi haza indultunk. Anyám az egész úton hallgatott.

-Ez most nem sikerült, de legközelebb ismét elmegyünk Édesanyám.-vigasztaltam, amikor otthon kiségittem a kocsiból.

-Az a fő, hogy biztonsággal haza értünk.- mondta csendesen.

Az ígéretemet már nem kellett beváltanom. A Trabant is kiszolgált az idejét az alatt a sok év alatt, mióta én viszek virágot az anyám, meg az apám sírjára. Ott világosodott meg nékem először, hogy milyen szomorú, néma csalódást okoztam az én édesanyámnak azáltal, hogy nem küzdöttem tovább az ő édesanyjához vezető úttal. Az a mély, fekete keréknyom mintha a lelkembe is belemélyedt volna, s nem gyógyul már be a helye soha, soha többé.

SZÁJBELY ZSOLT

A Szobor

A királyi méltósággal lenyugvó Nap már a Vég vörös árnyalatában pompázott, s lassú bukásának örvénylő mozdulatai magukkal rántották a fák sötétzöld lombjára rakódott délutáni fény-szalagokat. A horizont dombokkal tarkított sziluettje mögött még bőszen lángoltak a langyos délután hamvas emlékét idéző pillanatok, de az égi birodalmat már elfoglalták az éj véghetetlenességét hirdető csillag-bimbók.

Az idő pontos meghatározása lehetetlen volt eme különös hangulatban, s úgy tűnt, minden tovalibbenő perc egyszer visszatér az eltékozolt alkalmak erdejébe, s a vágyakozás delíriumában pihenő mozdulatok elvesztik minden fontosságukat.

A táj minden halk rezzenésével koncentrikus hullámokat gerjesztett az érzékelés türkiz tavában, s a megfoghatatlan helyzetekben álmodó koponyák üregeiből új és új mámor-harmatot szítált a hátsó kertek felejtés-levéllal fedett, barnuló halhatatlanságára. A nappal ketrecében sajgó vadak órája, most lejárt. . .

A Szobor, mely művészi pozitúrában kémlelte a változások folyamatát, most minden eddiginél magabiztosabb szilárdságban próbálta értelmezni a még fehér lepedőbe csavart társainak viaszos hallgatását és a felkavaró virágillat színes orgiáját, de az elgondolás kezdeti akadályain nem jutott túl. Fájdalmában zavart repedéseket karcolt önnön homlokára, és a lepergő szikla-hamut az égtájak felé reptette egy kövek alatt megbúvó, hajnali szellő párás hintójában. Fent, magasan, az ég végtelen híd-görcbén pár millimétert előre gurult az ezüstös Hold, s jótékony fény-esőjét egy hallgatag torzóra hullajtotta, minek különleges akarattal megmunkált vonásaira koszorút font a hűség méregzöld borostyánja.

A távolban lágy hárfa-dallam csendült, s e mennyei koncert echóitól bizseregve, a közeli tóban vörös buborékok bugyogtak föl az iszapból.

Vajon megfogalmazható lehet-e egy olyan pillanat, melynek létezése kétségbe vonható? A kétkedés eredete az igazság utáni beteges vágyakozás felismerésében gyökeredzik, s többségében oly axiómákat tekint elfogadhatónak, melyek ténylegesen kételkedést vonnak maguk után. Azonban ezt a fajta lelki és mentális bizonytalanságot csupán a nap egy bizonyos szakaszában érzékelhetjük, főleg a magány vállán térdepelve.

Meggörnyedt varjúként gubbasztottam a nyirkos lépcső alján pihenve és szemeim függő ingaként követték a jelenségek megunhatatlan változatosságát. Fekete zakóm alá a csiszolatlan köveken tangózó rovarok apró lábainak zörejei csempészek kísérelő ritmust szívem rendszertelen dobogása közé. E kettős természeti dallam furfangja talán abban rejlett, hogy a rezonanciás síkok ütköztetése után, ismeretlen hangok halotti lepleinek suhogását borította testemre és szemeim nyíltságába szitáló záport csempészett.

Bőrömön száz és száz tavacska született, s a fogantatásuk utáni percben már el is tűntek a páratartalomra éhező légkör láthatatlan szivacs-tüdejében.

Ebben a tökéletes egységben lebegve pillantottam meg azt a fekete köpenyes, furcsa figurát. Megfontolt lépésekkel harcolt a könnyed távolság katonái ellen, nesztelen suhanva közeledett a ház felé, természetnek látható nemességét valamely különös köd takarta el a kíváncsiságtól véressé használt szemek táguló döbbenete elől. Az elgondolás első másodpercébe fagyott minden mozdulatom, s csak néztem, csak néztem e különös jövevényt, ki otthon érezvén magát birtokomon, megbolygatta szent nyugalمام elmélkedő folytonosságát.

Majd mikor tényleges és rettentő közelségbe került velem, megdöbbenve vettem észre, hogy arca helyén egy bizarr maszk látható, s az a maszk pontos mása tulajdon arcomnak! A szeme, igen a szeme volt a legkülönösebb!

Félelmet ébresztő jelenet zajlott benne, s e sátáni komédia főszereplője én magam voltam, s helyszíniként tulajdon birtokom szolgált. Rettegve fogtam föl, hogy ezen szemekben egyszerre váltunk láthatóvá mind, kik e különös percekben részesei voltunk a történéseknek, s láttam egy hatalmas vízköpőfejet lezuhanni házam tetejéről, s a becsapódás után a szobor nyughelye egyben életem utolsó másodpercének helyszíne is volt!

Majd a fekete köpenyes, furcsa figura megfontolt léptekkel távolodott tőlem, s éreztem, hogy kezével kiszakítja testemből az éber tudat utolsó szarát. Mikor már végleg kezében tartotta hanyatló valóságom, utoljára visszafordultam, s tisztán láttam azt az átkozott szoborfejet, amint csodás ívben zuhanva szilánkosra törte koponyámat. Lám, a jövő biztos tudása sem elég, hogy szembe szálljunk a Legnagyobb Úrral! De a Szobor, tudom, mindent látott és érezte minden borzongó gondolatomat, s egy napon, mikor majd a csillagok fénye lángra gyújtja a pusztulás torkában élő arcokat, elindul talapzatáról, s Athén ódon utcaköveire vérrel felfest egy ismeretlen nevet, s akkor, midőn leszáll az éj, a hőmérséklet hirtelen változásában felismerheted körvonalaim...

SZÁZDI SZTAKÓ ZSOLT

FEJEZETEK AZ ELBESZÉLÉSEK KÖNYVÉBŐL

Létezés

Az író nem volt más, mint egy szereplő az egyik novellájából. Olyannyira, hogy fizikailag szinte már nem is létezett, illetve az, amit mi testnek nevezünk, ez a hatvan-nyolcvan kilónyi hústömeg (aminek hetven százaléka víz) már csak vegetált, csak ösztönei irányították, nem volt benne semmi tervszerű, semmi ritmus. Ha megéhezett, evett valamit, függetlenül attól, hogy hajnal három, vagy éjjel tizenegy volt-e. Ha elfáradt, lefeküdt aludni (általában kétnaponta), a rajta kívüli világot pedig közömbösen szemlélte, ha egyáltalán hajlandó volt tudomást venni róla.

Legtöbbször olyankor volt kénytelen szembesülni ezzel a külső világgal, amikor kézírataival a szerkesztőségekben kilincsel, és fafejű szerkesztőkkel veszekedett, akik egyszerre mind hatalomtól megtébolyodott Nérókként viselkedtek, ha hozzájuk fordult. Valahogy méltatlannak érezte ezt az egészet, mintha a pap, akinek a hívek lelki üdvéért kell fáradoznia, azzal keresné a kenyerét, hogy naponta szőlőt kapál. Nem is vállalkozott volna ezekre a megalázó tortúrákra, ha nem lett volna szüksége azokra a csekélyke honoráriumokra, amiket a lapok írásaiért fizettek.

Már magában azt a tényt is roppant megalázónak találta, hogy a megélhetéshez pénz kell. A legváratlanabb helyzetekben kéri a pénzedet. Ha egy nagyvárosban járva jön rád a szükség, a klotyómadam a pénzedet kéri... különben akár össze is szarhatod magad.

Valahol azt olvasta (vagy tán nem is olvasta, hanem csak egy régóta visszatérő gondolata volt), hogy az emberiség legnagyobb találmánya a pénz, ami nélkül az emberek sokkal boldogabbak lehetnének. Csakhogy az emberek nem boldogok, se pénzzel, se pénz nélkül. Mintha elfeledkeztek volna a boldogságról, és ha őszinte akart lenni magához, ő se tudta, hogy mi az.

Csak általánosságokban volt fogalma róla, és mint tudjuk, az általánosságok épp általános mivoltuknál fogva semmit se mondanak. Olyan ez, mint mikor a kisgyerekek a tündérek országáról mesélnek, aztán éjszaka álmodik róla, de már reggel képtelen szavakba foglalni az álmát. Egyébként gyakran kapta azon magát, hogy valaminek a megnevezésére vagy körülírására képtelen szavakat találni. Ezért van aztán az, hogy a legértelmesebb ember is nyáladzó idiótaként viselkedik ha szerelmes, és csak hebegni képes, vagy ami még kiábrándítóbb, semmitmondó frázisokat pufogat. Így vagyunk minden igazi érzéssel, képtelenek vagyunk őket szavakba foglalni, és ezért nem is tudunk velük mit kezdeni. Mennyivel könnyebb dolguk van a zeneszerzőknek, akik egy pár perces műben mindent elmondhatnak. Egy Beethoven-sonáta vagy egy Mozart-etűd olyan dolgokról mesél, amire még a legjobb költők se képesek, egyszerűen azért, mert megkötik őket a szavak, és akik olvassák őket, azok is az értelmükkel akarják felfogni a szavak jelentését. Épp ezért minden művészetek közül az írás művészetét a legnehezebb művelni, és ez is a leggyaralóbb művészet. Itt van például a festő, aki a négy alapszín segítségével bármelyik színt kikeverheti magának, sőt, még akár új árnyalatokat is kikísérletezhet, vagy a szobrász, aki kedvére formázhatja az anyagot...

Szóval, ami a boldogságot illeti, csak sejtéseink vannak, és mi sem tudunk róla többet mondani, mint az a kisgyerek az álmáról. Legtöbbször egyszerűen a vágyaikat jelölik meg boldogságuk forrásaként, de ha valami csoda folytán minden vágyunk teljesülne, hamar kiderülne, hogy ez is csak káprázat, amely csupán pillanatnyi kielégülést hozhat. Ilyenformán már nem is csodálkozhatunk azon a kijelentésen (és most se tudta eldönteni, valahol olvasta-e, vagy egy visszatérő gondolata, de hát oly gyakori ez: egy gondolat annyira megtetszik nekünk, hogy kisajátítjuk), hogy a boldogság egyenlő a vágyakozással, függetlenül annak tárgyától.

Vágyainkból talán sohase lesz valóság, az esély annyi, mint hogy telitalálatunk lesz a lottón, de ha egy napon arra ébredünk, hogy már nincsenek vágyaink, biztosak lehetünk benne, hogy itt a vég. Aki vágyakozik, az reménykedik is, és aki reménykedik, az még a jövőjét tervezi, és aki a jövőjét tervezi, az vágyakozik, és a kör itt bezárul.

Olyan ez, mint a huszonkettes csapdája: csak akkor szuperálnak ki, ha bolond vagy, de ha nem akarsz felszállni azzal az átkozott géppel, az azt jelenti, hogy mégse vagy bolond.

Az író már régóta szeretett volna egy novellát írni a házmaster lányáról, aki olyan csúnya volt, mint egy nőalak Picasso valamelyik képéről, de a szeme úgy ragyogott és olyan szép volt, mint a hajnalban felkelő nap. Mintha egy ügyetlen ékszerész egy csodálatos gyémántot egy hihetetlenül ronda foglalatba rakott volna. Nem tudott úgy elmenni a lakása előtt, hogy be ne menjen hozzá. A házmaster lakása mindig nyitva volt, és a lány ott ült az ajtónál egy fotelben. Nem járt ki az emberek közé, és azért volt nyitva az ajtó, hogy legalább így legyen kapcsolatban a világgal. Bement hozzá, és csak nézte a lányt. A lány nem tudott beszélni, csak artikulálatlan hangokat tudott kiadni, neki pedig lelki furdalása volt, mert a lány bizonyára tiltakozna, ha beszélni tudna, hiszen vélhetőleg pont azért nem járt az emberek közé, nehogy megbámulják nyomorék testét. De ő nem azért... ezt igyekezett elmagyarázni neki, és nemegyszer belefogott a magyarázkodásba, de zavarban volt, és minduntalan belegabalyodott a szavak szövetébe. Különben sem tudta, hogy a másik mennyit fogna fel a szavaiból... aztán ezért a gondolatért is elszégyellte magát.

Megpróbált novellát írni róla, talán csak azért, hogy a lelkiismeretét nyugtassa meg, így mondván el mindazt, amit ott előtte állva képtelen elmondani, de aztán mindig összetépte a papírt. Visszaolvasva minden magyarázkodásnak tűnt, olyan erőltetettnek...

A csengő hangja zavarta meg. Bosszankodva ment ajtót nyitni, és egy kicsit csodálkozva is. A legritkább esetben jöttek hozzá látogatók, hiszen úgy élt, mint egy remete. A folyosón a postás állt morcos képpel, amiért annyi emeletet kellett megmásznia. Ajánlott levelet hozott. Ő ezt furcsának találta, hisz már évek óta nem kapott levelet. A hivatalos leveleit se vette át, ott gyűltek a levélszekrényben, aztán pár évente kiszedte onnan, és annak rendje-módja szerint elégette.

Így akarta demonstrálni azt a tényt, hogy kivonult a társadalomból, és semmi se köti hozzá. Persze a társadalom nem volt hajlandó tudomásul venni ezt a kivonulást, és rendületlenül küldözgette a felszólításokat. Mikor a villanyt kikapcsolták, gyertyákat szerzett be, és esténként most már annak a fényénél olvasott.

Idegenül forgatta az idegen országból érkezett levelet, a címzés hiányos, kész csoda, hogy megtalálta a levél. Hirtelen elhatározással föltépte a borítékot, amelyben egy cédula volt, rajta pár sor:

Kedves uram!

Ön most bizonyára meglepődik, és fogalma sincs, hogy kitől kaphatta ezt a levelet. Az ön életében az elkövetkezendő hetekben gyökeres fordulat következik be. Három nap múlva egy férfi fogja meglátogatni, és hosszabb ideig fog Önnél időzni.

Az aláírás olvashatatlan. Idegenül forgatta előbb a cédulát, majd a borítékot, és próbálta kiböngészni a feladás helyét, de a pecsét annyira elmosódott, hogy nem lehetett elolvasni.

Mi ez, valami idéltlen tréfa? Valaki hülyéskedik vele? Bosszankodva ment vissza a szobába, lesöpörte az asztról az ott felhalmozódott könyveket, és leereszkedett a székre. Letette a cédulát az asztrra, és tündödvé nézte a darab papírt, mintha azt várta volna, hogy az majd magától adja a kulcsot a rejtély megoldásához. Sose szerette, ha tréfálnak vele, ez szinte ingerelte a barátait, hogy állandóan tréfák céltáblája legyen. Valami rejtélyes oknál fogva még a legértelmesebb emberek is roppant viccesnek találják, ha valaki olyat tréfálnak meg, aki pedig egyáltalán nem érti a tréfát, és így nem is respektálja. Mindazonáltal megpróbált ezekhez az idéltlen tréfákhoz jó képet vágni. Rájött, hogy ha dühöng, az csak olaj a tűzre. Mert a mások kárán való örömmek nincs párja, ezt tapasztalatból tudta. Mielőtt ez az intermezzo megzavarta, egy novellán dolgozott.

Már hónapok óta egyetlen sort sem írt, és ma reggel ahogy felébredt, mint a villám hasított bele ez a Pygmalion-történet. Lehet, hogy már erről is álmodott, a legtöbb történetet, amit írt, előzőleg megálmodta, de most képtelen lett volna visszaidézni éjszakai álmát. Annyira megörült, hogy odaült az írógéphez, és órákig verte, míg a csengetés meg nem zavarta. A történet egy vak szobrászról szólt, aki nem láthatja a szobrait, hanem érzi azokat, és így alkot csodálatos műveket. Az emberek azért szeretik a szobrait, mert azt mutatják meg nekik, amit ők nem vesznek észre, mert a látás adománya túlon túl felületessé teszi őket. Aztán egy nap találkozik egy lánnyal, és megalkotja A SZOBROT, amely megdöbbeníti a nézőt, mert teljesen új dimenziókat nyit a művészetében, és most már nagy szobrászként ünneplik őt. Csakhogy a szobrász féltékeny lesz a művére...

Itt tartott, amikor megzavarták. Bosszankodva hajolt le és emelte fel a papírt, pont egy félbeszakadt mondat közepén. A mondatot be tudta volna fejezni, de a hangulatot már lehetetlen visszaidézni. A legjobb írásait mind ilyen hangulatban írta, szinte már nem is az eszével, hanem az egész lényét beleadva. Nem, nem ihlet volt ez, az csak egy pillanat, egy jó ötlet, a tudatalattink segítségével tudatunknak. Ez más volt, inkább valami meditatív állapothoz hasonlított, amikor annyira koncentrálsz valamire, hogy minden más megszűnik, és te egyedül vagy a világegyetemben. Mikor egyedül vagy és a Teremtő bőrébe bújsz, aki kedvére teremtett világokat és sorsokat, aztán kedvtelve figyeli, hogy a megannyi sors hogyan keresztezi egymást, gabalyodik össze, amiből sok kis magánháború lesz, majd ezek a magánháborúk összeadódnak egy nagy háborúvá, amit már nemzetek vívnak egymással, mert a sorsuk végzetesen összegubancolódott, s már csak kardcsapással tudják megoldani, mint Nagy Sándor azt a gordiuszi csomót...

Szóval, ilyen az író mestersége is, aki egy üres papírdarabkán világokat képes teremteni. Csakhogy, miként az igazi Teremtő, ő is csak tökéletes magányban, háborítatlanul képes a művét létrehozni, és ha a varázs megtörik, képtelen a teremtésre.

Orhosz, a vak szobrász

A műteremben egyhangúan visszhangoztak a kalapácsütések, ahogy a kalapács újra és újra lesújtott, és a véső mindig újabb darabkákat pattintott le a gránitból. Az anyag minden egyes ütés után felsikoltott, mintha élne és szenvedne. Csak fülnek kellett lenni hozzá, hogy meghallja a gránit esengését, ahogy irgalomért könyörgött. A szobrász azonban azért van, hogy megküzdjön az anyaggal, és beletetováolja az álmait, az érzéseit, az egész életét. Az ember ősi küzdelme ez a természettel, egy naponta megújuló dráma, ami egy pár négyzetméteres műteremben játszódik le. Mert a homo sapiens a teremtés első pillanatától, mióta kiűzetett a paradicsomból, azóta törekszik rá, hogy leigázza a természetet, de ugyanakkor tiszta pillanataiban azt is belátja, hogy ebben a küzdelemben ő sose győzhet, mert ha győz, az azt jelenti, hogy vele együtt pusztul.

Orhosz minden ütése nyomán alakult az anyag, hogy a lelkében megálmodott mű elkészüljön. A mű, amely különbözött minden más műtől, amelyet csakis ő hozhatott létre, mivel ő is különbözött minden más szobrásztól.

Vak volt, és ez a fogyatékosága volt az, amiből ő erényt tudott kovácsolni. Még egész kicsi volt, ha jól emlékszik, hétéves, amikor eldöntötte, ha megnő, szobrokat fog csinálni. A szomszédjukban lakott egy sírkőkészítő, és ő minden szabadidejében ott lebzelt. Beleszeretett abba a hangba, amit a véső ad ki, amikor a kalapáccsal ráütnek. Kezdetben senki se vette komolyan, hiszen ki hallott már vak szobrászról, de ő rendületlenül járt át a szomszédba, és figyelte a mester és segédeinek a munkáját. Nemsokára már annyira kifinomult a hallása, hogy pusztán a hang alapján meg tudta állapítani, hogy melyik ütés volt elhibázott. Egész skáláját különböztette meg a különféle ütésfajtáknak a hangjuk alapján. Egyszer aztán eljött a nap, amikor a mester vésőt adott a kezébe és egy darab követ, s amikor látta, hogy ő se tehetségtelegebb a többinél, felajánlotta a szüleinek, hogy felveszi segédjének.

A szülei kaptak az ajánlaton, hiszen milyen jövő várhatott egy vak fiúra. Csakhogy egy idő után őt már nem elégítette ki, hogy angyalfejeket faragjon. Valami többre, valami igazabbra vágyott, ami nem rabszolgamunka. Ki akarta faragni mindazt, amit a lelkében megálmodott, megmutatni azt, amit nem láthatott senki más, csakis ő. Lelkében már rég elkészült a szobor, tisztán látta a legapróbb részleteket is, így aztán engedte, hogy a keze vezesse. Időnként abbahagyta a munkát, végigsimított a félig kész szobron, hogy érezze az ujjaiban az anyagot, és ellenőrizze a munkát, amit eddig végzett. Hirtelen megérezte, hogy nincs egyedül, a levegőbe finom női parfüm illata vegyült saját verítékének szagával.

Halk szuszogást is hallott, mint amikor valaki hosszabb séta után szaporábban szedi a levegőt:

– Ki vagy?

Semmi válasz, csak a légzés lett szaporább. Elindult a hang irányában, újabb kérdés, amire egy gyöngé sóhaj a válasz:

– Ki vagy?

– A főiskoláról jöttem, szobrászatot tanulok, és egy kiállításon voltam, ahol két szobrárt is láttam. Csodálatos szobrok voltak.

– ...

– Öregebbnek gondoltam.

– És most csalódtál?

A lány nem válaszolt, hanem pár lépést tett Orhosz felé:

– Te valóban vak vagy?

– Mutassam meg a leleteimet?

A válasz kicsit élesebbre sikerült, mint szeretne volna, amit a másik is észrevett:

– Bocsáss meg, nem szerettem volna tapintatlan lenni. Csak tudod, hihetetlen, hogy azokat a szobrokat olyan valaki alkotta, aki nem lát.

– És azt ki mondta, hogy nem látok? Vak vagyok, de azért éppúgy látok, mint te, vagy más.

A lány hangjában kacérság csendült, ahogy válaszolt:

– Akkor mondd meg, hogy milyen vagyok?

– Szép vagy.

– Ez túl általános. Azt mondd meg, hogy milyen a szemem?

Orhosz nem válaszolt mindjárt, hanem elhúzta kezét a lány arca előtt:

– A szemed kék, olyan kék, mint a tenger, a hajad pedig fekete.

– Te aztán tényleg varázsló vagy, nemhiába beszélnek, hogy az ördöggel cimborálsz.

– Az emberek sok mindent kitalálnak, ha nem értenek valamit. Ebben a csodálatos nyelvben két szó is van annak a kifejezésére, hogy valaki nem lát: vak és világtalan. Aki vak, még nem feltétlenül világtalan, és a világtalan se feltétlenül vak. Elhallgatott. Feszült csend állt be kettejük közt. A lányt kezdetben zavarta, hogy a másikkal csak szavak segítségével kommunikálhat, de ezt hamar megszokta:

– Idefelé jövet megkergetett egy kutya.

– Nagyon megijedtél?

– Nagyon, és mindjárt Cerberosz jutott eszembe, aki az alvilág kapuját őrzi. Ez a kutya pedig téged őrzi.

– Nem szeretem, ha munka közben zavarnak, és a félkész munkáimat se mutatom meg senkinek, ezért vigyáz rám az a félelmetes dög.

– Én mégis bejutottam hozzád.

– Mit csináltál volna, ha nem veszem észre, hogy itt vagy?

– Csak néztelek volna. Nem mindenkinek adatik meg, hogy a mestert alkotás közben lássa, talán még fényképeket is készíthettem volna, a lapok vették volna, mint a cukrot. De áruld el, miből jöttél rá, hogy van itt valaki?

– A parfümödből megéreztem, hogy itt vagy.

– És most kidobsz?

– A kutya kint vár az ajtó előtt, és biztos megenne, ha most kimennél, így aztán maradnod kell.

Így történt, hogy a lány ott maradt, és Orhosz azt is megengedte neki, amit senki másnak, hogy nézze munka közben, sőt, egy idő után már nem is tudott dolgozni, ha a lány nem volt ott. A műzsájának hívta, akinek a jelenléte ott vibrált a levegőben, és megtermékenyítette az ő alkotó képzeletét. Szüksége volt a lányra, de ugyanakkor szenvedett is, mert tudta, hogy egyszer el fogja veszíteni, és az végzetes lesz a számára. Most azonban még ott volt, jelenléte inspirálta őt, még akkor is, ha semmitmondó csacskaságokról beszéltek, amelyeket csak a helyzet tett fontossá:

– Szép a mosolyod.

– Mikor láttál te engem mosolyogni?

– Mindig. Egyszerűen elképzelem, hogy mosolyogsz. Nem nehéz elképzelem. Jobban ismerlek téged, mint te magad. Olyan a lelked, mint egy ártatlan gyermeké. Ezért is szeretlek.

– Szeretsz? Ezt még nem mondtad.

– Mert a nyilvánvaló dolgokat nem kell kimondani.

– De, azokat kell a leggyakrabban kimondani.

Más alkalommal történt, hogy a lány figyelte Orhoszt munka közben, aki egyszer csak abbahagyta a munkát, és a lányhoz fordult:

– Nem szeretnéd kipróbálni, hogy milyen érzés vakon szobrot készíteni? Gyere ide, és hunyd be a szemed, majd én vezetem a kezéd.

A lány odaállt a szoborhoz, Orhosz pedig mögéje, és gyöngéden vezette a kezét. Eleinte élvezte a helyzetet, hogy egy új világot fedezett fel, ami eddig rejtve maradt előtte. Boldog volt, aminek halk sikkantásokkal adott kifejezést. Egyszer csak ellökte Orhosz kezét, és eldobta a vésőt.

– Mi az, mi történt?

A lány felzokogott:

– Csak pár percig volt csukva a szemem, de pánikba estem és muszáj volt kinyitni. Azt hiszem, képtelen lennék vakon élni. A felkelő nap sugarai kellemesen melengették az arcát, a kert fái a madarak fáradhatatlanul koncerteztek, csivitelésükben egy kellően kifinomult fül akár egy Mozart-szimfónia dallamait is felfedezhette. Orhosz hátradőlt a nádszéken, és teleszívta a tüdejét levegővel. Szerette ezeket az órákat, amikor még minden aludt körülötte, csak ő és a madarak voltak ébren. Elképzelte, hogy Szent Ferenc is ilyenkor prédikálhatott elragadtatásában a madaraknak, mert ez az óra alkalmas arra, hogy az ember lelkét feltöltse szeretet-energiával, amiből aztán egész nap gazdálkodhat. Ilyenkor gyakran idézte fel Szent Pál himnuszát a szeretetről, amelyet személy szerint a világirodalom egyik legmeggrázóbb alkotásának tartott.

Orhosz hitetlen volt, és ez fájt neki. Pedig gyerekkorában vallásos szellemben nevelték, és első mesterénél is azzal kezdődött minden vasárnap, hogy templomba mentek. De aztán jött a kamaszkor, amikor az ember minden ellen lázad, és úgy érzi, a világ személyes ellensége, tehát az is, aki mindezért felelős. Ez volt az a kor, amikor már felnőtt próbált lenni, de még nem volt elég érett ahhoz, hogy válaszokat is találjon a kérdéseire, ezért aztán mindenért Istent okolta. Azóta lepergett két évtized, és bár akkori kérdéseire jórészt megtalálta a válaszokat, de a hitét nem kapta vissza, amit szívből sajnált. Néha megpróbált imádkozni, de a második mondat után feladta. Képtelen volt feloldódni az imában, és ezért a szavak, amiket magában mormolt vagy hangosan kimondott, úgy koppantak, mint abban a példabeszédben a természetlen talajra hullt magok...

Orhosz a ház felé fordította fejét, mintha valami zajt hallott volna. A lány ott aludt fent a szobában, mikor felkelt mellőle, még békésen szuszogott, és éppen a másik felére fordult. Most is, mint mindig, kellemes izgalom bizsergette, ha ölelkezéseikre gondolt, amelyek ahhoz hasonlítottak, mint mikor két magasfeszültségű vezeték összeérintenek, és a keletkező szikrákban minden megsemmisül. Az ilyen kisülések után aztán hosszú percekig féláljultan feküdtek egymás mellett, és csak lihegték. Orhosz ilyenkor a lány testének illatát szívta magába, és ez az illat annyira felkorbácsolta szenvedélyét, hogy vágya újra ágaskodott. Rájött, hogy a másik szexuálisan úgy vonzza magához, mint dürrögés idején az elvakult hím fajdkakast a nőstény. Azonban nemcsak testi vonzalom volt az, ami gúzsba kötötte, hanem a lány egész lénye. Mióta csak felbukkant az életében, azóta vált annak természetes részévé, hogy el se tudta képzelni, hogyan élhetett addig nélküle, sőt, már abban is kételkedett, élt-e egyáltalán azelőtt, hogy őt megismerte.

Voltak azelőtt is nőügyei, sőt, a nőket mindig izgatta az olyan fogyatékoság, amely kinövi kereteit, így aztán neki se okozott gondot alkalmi partnert szerezni, de hosszú távra egyetlen nő se maradt mellette, mert megrémítette őket az az élet, ami vele várna rájuk. Most érezte először annak lehetőségét, hogy egy nő kitarson mellette, és most ő rémült meg. Az a remete életforma, amelybe az idők folyamán belerögzült, most pánikba esett arra a gondolatra, hogy feloldódjon egy másik akaratban. Egyszerűen pánikba esett a gondolatra, hogy másnak is helyet adjon maga mellett. Bár még mindig nagyon korán volt, de a nap azért már éreztette erejét, és bár Orhosz sose látta a napfelkeltét, elképzelései voltak róla. Úgy képzelte el, mint a tüzet, amit gyerekkorában megérintett. Utána egy hétig kórházban volt, de azóta volt fogalma a tűzről, és a vörös szín is, ami azelőtt csak egy szó volt, így kapott valami értelmet. A napról is hasonló elképzelései voltak, mint a tűzről. Egy óriás, vörös színben izzó golyót képzelt el. A napfelkeltét pedig úgy képzelte el, mint mikor a tűz fokozatosan lábra kap, és elborít mindent. Gyerekkorában még reménykedett benne, hogy egyszer látni fog. Az orvosok hitegették, hogy megoperálják a szemét, és ő hitt nekik, és még az is előfordult, hogy éjszaka azt álmodta, hogy lát, annyira vágyott látni azokat a dolgokat, amelyeket addig csak elképzelt. Legjobban a napfelkeltét szerette volna látni, amiről annyi csodálatos dolgot hallott másoktól. Már kiskamasz volt, amikor végeszakadt az álmodozások korának, és egy professzor kijelentette, hogy sose fog látni. Akkor átsírta az egész éjszakát...

Hirtelen egy kéz simította végig az arcát, és a lány szája a szájára tapadt. Orhosz átölelte a lány karcsú testét, és nem engedte el egy hosszú pillanatig, amíg a csók tartott. A lány a köntös alatt nem viselt semmit, és Orhosz úgy szívta magába az illatát, mint kokainisták a drága port. Ez az illat felgyújtotta a vérét, de a lány elhúzódott tőle, majd homlokon csókolta:

– A múzsa csókja. – mondta játékosan.

– Te játszol velem. – válaszolta ő szemrehányóan.

Orhosz már második napja ki se tette lábát a műteremből, lázasan dolgozott, ami a lányt megdöbbenetette, mert most látta először, hogy valaki ennyire fanatikusan vesse bele magát a munkába. Először csak órákig simogatta a kötömböt, pont úgy, mint őt szokta cirógatni öleléseik után. Úgyhogy már kezdett féltékeny lenni, ami persze ostobaság volt, hiszen hogy lehetne valaki féltékeny egy kötömbre, de ahogy elnézte, Orhosz milyen meghitt viszonyba kerül egy hideg márványtömbbel, hogy úgy suttog hozzá, ahogy az ő fülébe szokott szerelmes szavakat suttogni, nem szabadulhatott az érzéstől. Ujjaival szinte becézgette a hideg követ. Amikor szólt hozzá, nem reagált, vagy ha mégis, csak értetlenül nézett rá, mintha valahol máshol járt volna, és most még a szavak értelmének a megfejtése is túlonúl bonyolult feladat volna a számára.

Mikor megkérdezte őt, hogy mégis, mit csinál, azt a választ kapta, hogy a kövel beszélget, mert tanácstalan, és nem tudja, hogy milyen formát adjon neki. Nem akarja a követ megszensteleníteni azzal, hogy idegen formát ad neki.

Egy nap látogatója érkezett, régi barátja, a híres kritikus, aki azt jött megnézni, hogy barátja min dolgozik. „Orhosz a munka megszállottja, még nem tudtam úgy jönni, hogy ne munka közben találjam.” A szobor már majdnem kész volt, Orhosz éppen az utolsó simításokat végezte, amikor barátja belépett a műterembe. Döbbenet állt meg a bejáratnál, Orhosz csak izgatott szuszogásából tudta, hogy van ott valaki:

– Ki van itt?

– Én, barátom. – nyögött fel a másik.

– Miért nem szólaltál meg?

– Megnémultam, mint mikor a sixtusi kápolna freskóit láttam először, és elbűvölt maestro Michelangelo géniusza. Te tudod, mi a véleményem a mai szobrászatról, és hogy szerintem az ókori görögök óta fél kezemen meg tudnám számolni a remekműveket, de ez közülük egy.

Orhosz tudta, hogy barátja nem sűrűn osztogat ilyen bókokat, sőt kifejezetten vitriolos tollú újságíró volt, aki nemigen lelkesedik, sokkal inkább fanyalog, ezért aztán különösen jólestek neki barátja szavai:

– Ez a szobor új értelmet ad annak a szónak, hogy szerelem, és csak gratulálni tudok annak a nőnek, aki ezt kihozta belőled. Ő már látta?

– Így készen még nem. – mondta Orhosz.

– Ez a legszebb szerelmi vallomás, amit egy nő férfitől kaphat. – dörmögte a barátja, és körbejárta a szobrot, miközben az ínyencek elragadtatásával csettintgetett.

– Ha teológus lennék, most azt mondanám, hogy ez a szobor maga a szentségtörés, hiszen Szűz Mária óta nőt még így nem idealizáltak. Ilyenek lehettek azok szobrok, amelyek a görög templomokban voltak, és a keresztények pogányságként üldöztek, mert az embert isteni szférába emelték.

Orhosz ezek az utolsó szavak megzavarták és megdöbbenetették. Lehetséges volna, hogy valaki ennyire félreértse a szándékát? Nem, nem, nem értheti őt, a legkevésbé se értheti. Hiszen az sose csókolta őt, nem is érezte bőrének illatát, sose tartotta őt a karjában a gyönyör önkívületében, és nem suttogott szerelmes szavakat a fülébe, sose hallotta a gyönyörtől sírni, hát akkor hogyan is érthetné meg, amit ezzel a szoborral mondani akar. Ez a szobor csak nekik kettejüknek jelenthet valamit, a külső szemlélőnek csak egy szép műtárgy lehet, semmi több. De ha őszinték akarunk lenni, minden művész így van ezzel, a saját alkotását csak ő értheti igazán, a külső szemlélő legfeljebb belemagyarázhat mindenfélét, teóriákat állíthat fel (sőt, végső kétségbeesésében a kritikus egészen odáig elmehet, hogy egy új izmust állapít meg, és ezzel tökéletesen szabad kezet ad magának), de a pillanatot nem hozhatja vissza. Mert az alkotás maga valamiféle varázslat, és a varázslat pillanatai megismételhetetlenek, egyediek...

– Kiállításra már gondoltál?

– Nem, ez még meg se fordult a fejemben.

– Minél előbb ki kell állítani. – döntötte el a kérdést ellentmondást nem tűrően a másik. – Az embereknek látniuk kell a szobrot. Szembesüljenek csak vele, és biztosíthatlak, hogy meg fogja őket rázni ez a találkozás. Majd én intézkedem, hogy megfelelő helyre kerüljön.

Orhosz nem volt benne biztos, hogy ezt akarja, de barátjának nem lehetett ellenállni.

Akkor volt elemében, ha intézkedni kellett, mert szerinte minden művész éhen halna, ha nem volna mellette valaki, aki gyámolítsa. Azon nyomban el is búcsúzott, hogy tárgyaljon egy ismerőssel, akinek a galériájában pont megfelelő helye lenne a szobornak. Orhosz pedig egyedül maradt a kétségeivel.

A lány ezeket a pillanatokot szerette a legjobban, amikor Orhosz megengedte, hogy bepillantson az életébe, és ne pusztán a szerelme legyen. Ma reggel valahogy jókedvűen ébredt, és maga ajánlotta fel neki, hogy kísérje el egy órára, ahol vak gyerekeket tanít szobrászkodni, és most itt volt, és látta, ahogy önfeledten játszik velük. Most nem Orhosz volt, az országosan elismert szobrász, hanem egy közülük, aki élvezzi a hozzá hasonlók társaságát. A lány csak most döbönt rá, mitől is fél, amikor nem engedi bepillantani a világába. A külvilág számára ő Orhosz, a vak szobrász, a híresség, aki kuriózum a látók világában, mert szép szobrokat csinál, és erre nem minden vak ember képes. Csak Orhosz, a művész mellett ott van Orhosz, a vak ember, akinek megvan a saját világa, és erre már nem kíváncsiak az emberek. Orhosz, a vak ember ugyanolyan magányos, mint megannyi vak társa, mert az emberek csak Orhoszra, a művészre kíváncsiak...

Orhosz élvezte az agyag nedvességét, ahogy formálódik a keze alatt, és a gyerekek örömét, hogy ők is létre tudnak hozni valamit. Már évek óta járt közjük, de még mindig meghatotta, milyen euforisztikus öröm az nekik, ha az agyagból tiszta formát tudnak létrehozni. Ki kell égetni az agyagot, és fűnek-fának eldicsekszenek, hogy azt ők csinálták. Ilyenkor visszaemlékezett arra, amikor neki sikerült az első angyalka fejet megformázni, és visszapergette az emlékeit, hogy vajon azóta átélt-e olyan örömet, mint akkor, és be kellett vallania, hogy nem. Ezt az örömet senki más nem érheti, csak az, akinek a saját korlátaival kell megküzdenie, hogy létrehozzon valamit...

Ekkor eszébe jutott a lány, aki minden bizonnyal ott áll, és nem érti, hogy miért játszik ezekkel a vak gyerekekkel, talán még ki is neveti. Vagy talán már nincs is ott, és elment, hogy valami szórakozás után nézzen, vásároljon vagy csak úgy kirakatokat nézzen? Nem, ezt nem szeretne volna:

– Itt vagy? – kérdezte.

– Igen itt vagyok. – hangzott a lány válasza, és a vállára tette a kezét.

Ott állt a műterem magányában a szobor előtt, ami, tudta, most szemrehányóan néz rá azért, amit tenni készül. Éjszaka volt, a szobrot pár óra múlva elszállítják, hogy aztán az emberek tekintetükkel beszennyezzék a hófehér márványt. Igen, úgy érezte, hogy csak meggyaláznák a szobrot az értetlen tekintetek, amelyek csak egy műtárgyat látnának benne, és nem emlékművet, szerelmük emlékművét, ami tegnap véget ért. Úgy érezte, hogy szerelmük elmúltával a szobornak sincs tovább létjogosultsága, mert úgyse lenne más, mint márványba vésett fájdalom, az ő fájdalma. A fájdalmas emlékektől pedig a legjobb úgy megszabadulni, hogy gyökerestül tépjük ki őket. Éppúgy, mint mikor a naplóból kitépjük azokat a lapokat, amelyek a fájdalmas emlékeket rögzítik. Tudta, hogy amire most készül, az örültség, és talán már holnap bánni fogja, de ugyanakkor azt is tudta, hogy meg kell tennie, mert lehet, hogy a következő pillanatban nem lesz hozzá ereje. Megérintette a szobor hideg márványarcát, amely mintha még most is őrizte volna a lány bőrének melegét, és folytak a könnyei, miközben elővette a kalapácsot és a vésőt. Meg kell tennem, meg kell tennem, egyre csak ez zakatolt a fejében, és ezt a hangot még a véső zaja se tudta elnémítani...

ZSITVAINÉ BORSOS IRÉN

Pista bácsi

A vállalat emeleti irodájából igencsak beláttuk a családi házas környéket. Üzemi étkezés a szomszéd vállalatnál, ahová délben mindig átsétáltunk... Hosszú utca ez a miénk... nagyon hosszú. Közel esik hozzánk a Pesterzsébeti Tűzoltóság székhelye. Amint hívást kapnak, megindul két-három jármű, közöttük a nagylétrás monstrum is. Mindig itt vonulnak ki a főutcára. A mély, dohogó hang mellé bekapcsolja mindegyik a szirénáit, ki mit tud...!

Bennünk, emberekben is félelmet keltő ez a kivonulás, hát még az állatok... a családi házakban élő összes kutya vonyít a félelemtől...

Amikor a Soroksári utat javították, ide volt beteretelve az egész Soroksári út forgalma. Már semmin sem lepődünk meg, vagy mégis? Előfordul, hogy a nagy csendben minden kutya egyszerre ugatni kezd... Az utcán nincs egy lélek sem, mondom, hiszen végig kilátok...

Ez többször is megtörtént, azután felfedeztünk egy kis öreget... Vajon miért ugatják szegényt? Mert rongyos, hajléktalan? Mi bosszantja a kutyákat? Mindannyian sajnáltuk az öreget...

Az ember kezében bot van... veri a házak kerítését, az dühíti fel a kutyákat, no lám csak... Megfigyeltük, milyen dühvel csapkodja, üti a kerítéseket... Már nem sajnáltuk annyira...

Jön egy kolléganő a másik szobából:

-Hát ti meg mit lestek? Nehogy megszakadjon a szívetek a sajnálattól, az anyósom a szomszédja a Pista bácsi. Panaszkodik anyósomnak, „három napja nem evett...” Ő megkínálja levessel, vagy avval, ami éppen van... A többi szomszédasszony is figyel, etetik, a kedvében járnak, de az öreg köszönet helyett inkább csak gorombáskodik... Anyósomnak meg ki kell utána szellőztetni... A gyűjtögetett hulladékok eladásából tartja fenn magát, évtizedek óta.

Egyik délben arra sétáltunk a másik utcában, ahol döbbenetes kép fogadott...

A házacska ki sem látszik a magasra tornyozott lomokból. A hulladék között járatok vannak, ott közlekedik az öreg... Régebben voltak állatai, de bizony azokkal is gonoszul elbánt... rokonai, leszármazottai évtizedek óta nem nyitottak rá ajtót...

Ha valaki így magára marad, mindenki sajnálja, senkinek eszébe nem jut, hogy az illető nagyrészt magának köszönheti a helyzetet.

Pista bácsi halála után a Tanács valahogy előkerítette leszármazottját, egyetlen leányát... A nő elmondta, hogy eljött meglátogatni az apját annakidején, aki be sem engedte, azt mondta neki, -Minek jöttél, még nem haltam meg!

Pista bácsi, aki a szomszédasszonyok könyöradományaira volt rászorulva, akit mindenki sajnált és segített, négymilliónyolcszáz ezer forintot hagyott hátra...

Bohó ifjúságom

Soká álmodoztam egy piros bőrkabátról. Egy vagyona kerül, gondoltam, szövetből kettőt is vehetnék ezen a pénzen. A kabát anyaga rendkívül vékony és finom, ráadásul a legújabb divat szerint lefelé bővülő, bevágott zsebekkel, fehér selyembéléssel.

Soha nem volt még ilyen szép ruhadarabom, pedig a Szegedi Ruhagyár is elhozta termékeit hozzánk, a Csepeli Papírgyárba, s az ott dolgozó lányok közül néhányan végigvonulhattunk a sebtében ácsolt kifutón, a legújabb divatban... Ma már dolgozó nő vagyok, és anya! Naponta vásárolok, cipelem a tele szatyrokat is, nemcsak a gyermeket. A szép kabátot az első napokban sokan megcsodálták, aztán már nem tűnt fel senkinek, csak a rendőröknek...

Mire az óvodában a kislánytól elbúcsúzom, mindig rohannom kell. A 31-es villamos a Közvágóhídnál visszakanyarodik, s megy még húsz métert, mielőtt megállna. Igen ám, de a szemem látja, hogy szemben az úttest túloldalán a 24-es villamos már tömve van, mindjárt indulni fog! A kanyarban persze lassítunk, ahol nyugodtan le lehet lépni... Rajtam kívül még sokan ugranak le és rohannak át, miközben az ott haladó autók lassítani, fékezni kényszerülnek...

A rendőrség is neszét vette, hogy itt életveszélyes helyzetek vannak időnként. Egyik reggel már gyűrődünk felfelé a 24-esre, amikor éktelen sípolást hallunk. A többi utas mondja, hogy rám mutogatnak a rendőrök, szálljak le gyorsan, mert addig úgysem fognak elindulni!

-Na jól nézünk ki! A szürke, vagy tarka tömegből kit emelhetnének ki, csakis egy piros kabátos fiatal nőt...

-Már így is késésben voltam, azért a rohanás...

Lassan, komótosan előadja az egész közlekedési szabályzatot... Azt hittem elenged végre...

-Kérem a személyi igazolványt...!

A magasabb, kerekképű, az igazolványra mered.

-Mebüntetem tíz forintra! -jelenti ki! Tovább böngészgeti az igazolványt...

-Hol lakik? -kérdi. Azt mondom, az is benne van!

Rám néz keményen, a gombszemeivel:

-Akkor húsz forint!

Egy szót sem szóltam többet.

-Istenem, szabadíts már meg tőlük!

A lelki fröccs végén megkaptam a cédulát 20 forintról.

Egy idő múlva felszólítás jött, hogy nyolc napon belül fizessem be. Pár hét múlva újabb felszólítás kaptam, most már ötven forintot kértek. Újabb hetek múlva hasonló felszólítás jött, ötven forintot követeltek, nyolc napon belül! Utoljára azt írták, ha két napon belül nem fizetem be az ötven forintot, lecsuknak két napra!

Ekkor már igen megijedtem, ki vigyázna a kislányomra addig? Végül még a munkahelyemen is leégnék... Előkerestem a rendőrök által írt cédulát, és befizettem a 20 forintot. Soha többet nem szóltak egy szót sem...

A piros bőrkabátnak több hátránya volt, mint előnye. Melegben beleizzadtam, a nyakamra szinte ráragadt, a selyembélésen óriási izzadtságfoltok jelentkeztek, a fehér bélés alsó részén egyre több koszfolt. Hűvös időben a selyembélés, meg a hideg bőr szinte hűti a hátam. Ráadásul, az egész kabát még nehéz is!

Bevásárlás után minden alkalommal mindkét karomra akasztott teli szatyor, miközben két kezem az alvó gyermeket tartja... így battyogunk fel a harmadik emeletre...

Aznap is ugyanígy történt... A gyerek mellett a lakáskulcsot alig bírtam előbányászni. A térdemre téve a gyermek popsiját, nagy nehezen kinyitottam fél kézzel, majd beljebb kerülve, egy laza csípő mozdulattal belöktem az ajtót.

Abban a pillanatban halottam a zsebemben lévő két tojás recsenését... Miért kellett odatennem? A tojás nedves, ragacsos anyaga szép lassan elindult lefelé a bőr és a selyembélés között. Rohantam kabátot mosni... Akár kimosom, akár nem, a kabátnak már annyi, ezt be kellett látnom...

Bohó ifjúságomnak szüksége volt néhány negatív tapasztalatra is! Nem a legújabb divat a fontos, hanem saját belső igényünk, kényelmünk, elvárásaink...!

Emberi (?) sors

A Posta Elszámoló Központ ablakai arra a grundra néztek, ahol egy lepusztult gyártelep felszámolása volt folyamatban. Mindent elhordtak már, csak egyetlen kalyiba állt a terület szélén. Az apró épület eddig senkit sem zavart. Az oldala hullámlemez, tetején vékonyka kis kémény, egy építkezés felvonulási épülete lehetett valaha. A bádogbódé mellett egy kimustrált öreg Wartburg áll, ki tudja, mikor járt utoljára? A kunyhó lakója az ősz hajú, ősz szakállú öreg, évek óta ismert a környéken... Hónapok óta figyeltük az eseményeket, és neki drukkoltunk! Már úgy látszott, a bódét meghagyják. Egyszer csak jött egy gép, és kíméletlenül elpusztította... Szomorúan néztük, vajon mi lesz majd az emberrel?

Naponta érintettem reggel egy kicsi boltot, ahol az ablakon át szolgáltak ki tejet, kenyeret, bármit. Ezen a reggelen is ott álldogáltam, hogy reggelire valót vegyek. Egy érzés miatt hátrafordultam, s ott állt az ember. Olyan közel állt, hogy szinte fölém magasodott. Nyugodt hangon kérdeztem:

-Szüksége van valamire? -gondoltam, neki is veszek ennivalót.

-Igen, egy felesre! -válaszolta.

Már nyújtottam is a pénzt. Ezentúl az öreg hol itt, hol ott tűnt fel a Városcsözpontban. Szatyrával a sétálóutcai ülőkéken, vagy a parkbéli padokon üldögélt. A fekete kutya hűségesen követte. A számkivetettségben egy volt a sorsuk... Amikor vittem neki valamit, megkérdeztem:

-Kérem szépen, hoztam ezt, vagy azt, el tetszik fogadni?

Amikor bólintott, melléje tettem a padra. Előfordult, hogy jövet-menet sehol nem láttam az öreget. Szokásos helye mellett, -egy fiatal fácska ágcsontjára akasztva- nejlonzacskóban rántott hús függött, én is melléje akasztottam a csomagomat. Öröm volt látni, hogy a környékbeli asszonyok gondoskodnak róla. A hűséges jószág a csontokat és a maradékot fogyasztotta.

Most még szép az idő, de mi lesz később? -gondoltam. Egyszer hosszabban beszélgettünk;

-Mi lesz Önnel, ha hidegebb lesz? Nem lenne jó, ha bemenne...?

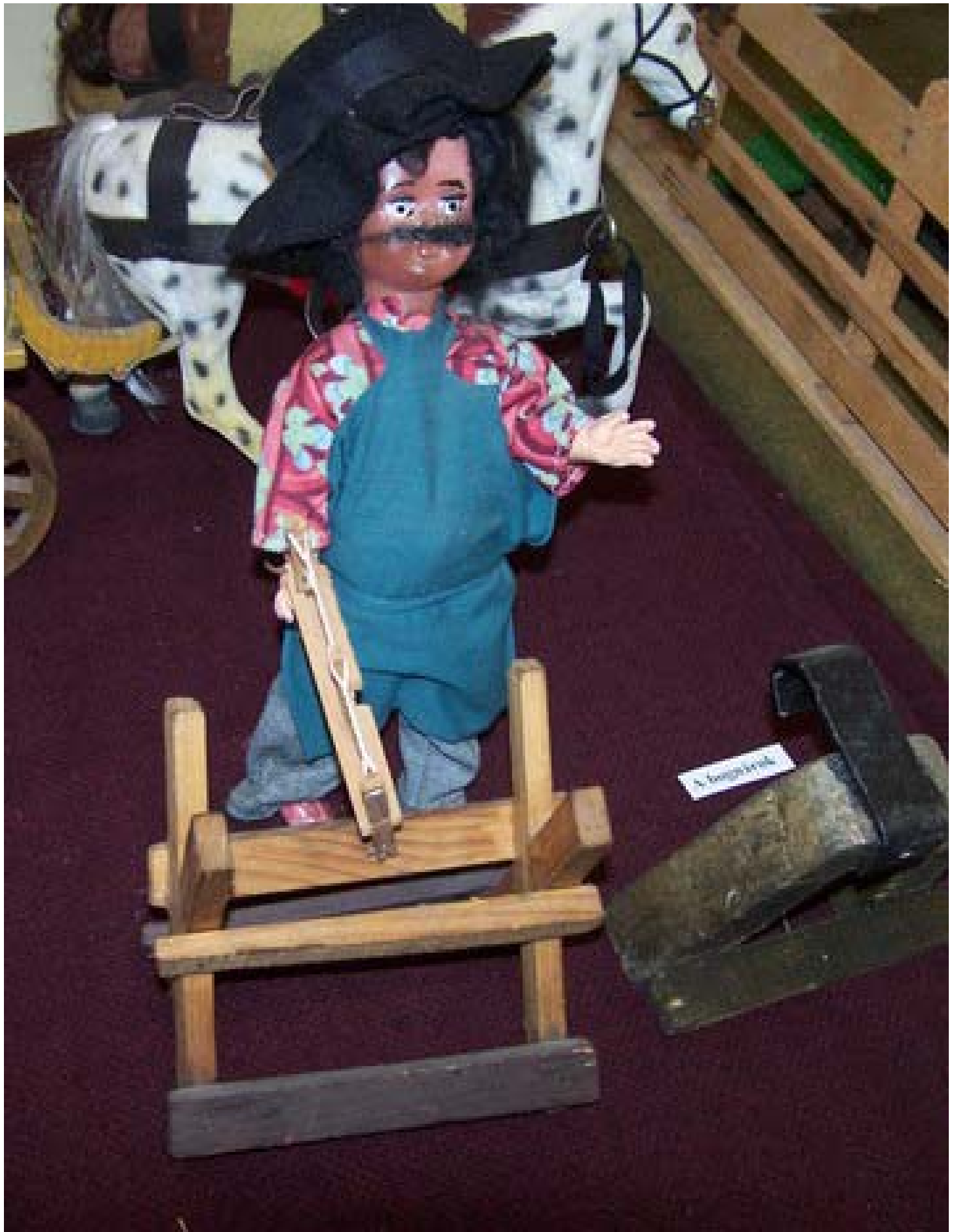
-Nem! Itt senki nem parancsolgat! -mondta.

-Kérem szépen, a vőm adott egy jó meleg kabátot, ha elfogadja, elhozom Önnek.

Bólintott, s egy halvány fény volt az arcán.

Szeptemberi vénasszonyok nyarában Pásztóra költöztünk. A saját gondjaim, bajaim egy darabig feledtették az Erzsébeti Városcsözpontot. Amikor Pesten járva *Fedél nélkül*-t veszek, a hajléktalanok lapját, vagy pénzt küldök a Menhely Alapítványnak, eszembe jut az öreg. Vajon mi lehet vele, tudnak-e róla? A hajdani szomszédok mesélték később, két télen még látták... Az emeletes házak közötti bokros részen tűzrakó helyet épített ki. Ott tartotta a dolgait. A bokrok alján látták aludni is a parkon átmenők. Néha találkoztak vele. Amint hidegebbre fordult az idő, a nagy épületek közé húzódott, előbb egyik ház pincelejárójában, később egy másikban látták. Egy asszony hívta a mentőket, aki ennivalót vitt az öregnek. Láta, hogy nem mozdul. A mentők magukkal vitték. A kutya szomorúan üldögélt a gazda hűlt helyén, talán még sírt is... Így őrizték meg őket emlékezetükben...

KONTRA MARIKA SZVÍTA

Radnóti

Mondd, hányszor mennek el a jók,
És hányszor siratjuk komor sorsukat?
Hányszor feledjük még el a szót,
És hányszor tiporjuk földbe a jogokat?

A szerelmet vitte a zsebében,
Sorsa vak volt és ostoba.
Harmincöt évnyi halálból
Élet virult, bár mostoha.

A bori noteszben megsárgult lapok.
Razglednicákkal üzent nekünk,
És mi ostoba semmit-tudók
Önhitten mindent elfeledünk.

De vannak még „sötét pincékbe bújva”,
„akikben megnő az értelem”.
Remény és kétség közt állok most újra,
Lelkemben fázom és éhezem.

De nincs feloldozás, csak emlékezet.
A bûnök nem feledhetők.
Csak egy szemvillanásnyi a történelem,
És száz éve már, hogy termette őt e föld.

Szigethalom, 2009. március vége

VÉGH TAMÁS

A költő üzen

*„Őrizz és védj, fehérlő fájdalom,
s te hősizin öntudat, maradj velem:
tisztá szavam sose kormozza be
a barna füsttel égő félelem!”
/Radnóti Miklós: Őrizz és védj/*

Nem lódult más irányba a vén világ rossz szekere
Azóta sem. Vélt üdvétől tébolyultan ing félvakon,
S részeg kocsisok suhogtatják lovai felett ostoraik,
És másnapos hajnalokon káromlásaik hamvvedrébe
Zuhannak arccal, mint a céda szerencse vazallusai.
A költő mostanában inkább magának ír, bár néha
Olvassák mások is, pontosan, vagy pontatlanul
Odavetett szavait erről a korról, s mosdatlan érzéseit
Analizálja évekig, míg felette szép végzete elcsikordul,
S tokosodó rasztafonatáról lerázza a homokszemeket.
Nagy viharok, most nincsenek itt. S ha egy-egy elem mégis
Túlhevülne, lecsillapítják nyomban azt a végzet mágusai.
Sorsunk beteljesedni látszik, de mégsem fáj úgy a halál,
Mint régen, mikor elgyötört testedet abronccsal ütötték
A pribékek: „Mit firkálgat maga itt?! Ahelyett, hogy
Pusztá életben maradásra tartalékolná fogyadozó erejét,
S nem holmi verseket írna csonka írónnal noteszába.
Mit gondol, olvassa majd valaki azután, ha oszladozó
Testét a gödörből véletlenül kiemelik? Kinek lesz fontos
Az, hogy kitartott a szépség mellett az utolsó pillanatig?”
Felnéztél rá csendben. Kiegyenesedve lassan, remegő
Kézsel eligazítottad rongyos ruhád ráncait, s kis füzeted
Zsebedbe csúszttad. A nap alkonyba ringott csendesen,
Mikor elindultatok nagy nehezen, megint. A század felett
Ideges fegyveresek kiáltásai csörömpölve szálltak el.
Nem tudhatjuk mi sem, mit jelent ma e tájék, s milyen
Volt az út, melyen utoljára mentetek. Nem maradt más,
Csak a sejtés bennetek: innen már nem lesz hazatérés.
S a háborúba belefáradt Isten elfordította rólatok szemét,
Máshova nézett merengve, s elmorzsolta arcán könnyeit.
Kivirágzott azután a halálos türelem. Megálltatok.
Fületek mellett csattanva jajdult a fém, s a páncélos
Földön kopogtak az ásók, s körben, károgyva rögök
Repültek, mint felriasztott varjúsereg. Ijedt némaságba
Bújt a szél, akár a csínytevésen kapott, vásott gyerek.

Mordulva fordult estében a holt, s vérző tarkójára
Szorította kezét: kellett volna egy kicsit élni még,
S e hosszú álomból felriadva látni azt, hogyan épül
Majd fel egy emberibb jövőd, leszáll-e ide újra
Kardtalan az angyal, csendesítve félelmünk hullámain.
Mindegy már. Remélem, hogy nem hasztalan éltem,
S majdani szívekben is kibontja tavaszi rügyeit a dal.

MÓRITZ MÁTYÁS

Csütörtök

*A 100 éve született
Radnóti Miklósról emlékezve*

Bujdosó nap volt mosolyod

Bujdosó nap volt mosolyod,
és fénylő két összetapadt ajkad;
sírodon szél fú és forog,
világodat enmagad kapartad.

Jól tudjuk, hogy milyen korba
éltél, miként vártál, hogy talán újra
megszólalhatsz és a porba
írhatsz, (hogy a fekete szél fújja

szavaid, kakastollak közt),
amíg fejed fölött a szű rágott.
Sírodban sötétség füröszt,
mint éltedben vad szomorúságod.

A vers törekedett szádon

A vers törekedett szádon,
és hangosodott, mint hû lehellet;
a lángokban állt világon,
fáradt szívvel egy fáradt szív mellett.

Szíveden sok rejtett harag,
így jártad másért a lélek hosszát;
fel nem derengtek a falak,
és a halál is eltalált hozzád.

Legyen aznap eggyel több holt,
(a jó érzés benne sose lakott);
ha már hitvány csütörtök volt:
rád kötött egy fekete szalagot.

Élni nem tudtál békében

Élni nem tudtál békében:
ordas emberek dárdákat vertek;
és gyilkoltak példaképen,
nevelni fegyverek közt neveltek.

Ehhez a szellemhez nem volt közöd,
néha Pásztori Múzsád volt veled,
(néma, vészes esték között
míg éhes felhő falta az eget)

aki beléd lelket oltott,
hogy szerelemről énekelj aznap;
majd egy angyal felsikoltott,
és verseid maradtak vigasznak.

Tested gyökerek verték át

melyek összenőttek veled,
talpig az esőverte koromban;
repülővel fejed felett,
nem kellett a világ, -a goromba.

Megszülettél, -tiltakoztál,
és futottál anyyi halálos kört;
végül a föld által feloldoztál,
mikor már minden összetört.

Tested gyökerek verték át,
az ősz is piszkos könnyet eresztett;
és a „favágó” festett rád
csütörtökön egy fehér keresztet.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Az ember

(Radnóti esetén)

Dávid és Betlehem ráng a szögeken,
pislognak, hang nélkül susterognak,
fényeik szétesurognak a szennybe,
rabmelő fenyítései tépik árkokba,
gödrökbe őket, áldozattá, fagy és sár
csapódik ember volt szemükbe,
ordítani rettegő szájukba, ...
szakíts ki innen, ... a nyelvemről,
hiába ne tépjék, a szó az agyamban van

mert ma is itt rohadnak rólam a hírek,
kikötik azokat, lábon, szájon béklyókkal,
vigyázzák szögek, drótok és fegyverek

félek megfesteni, mit még
le nem mosott az ürülék és vizelet,
mert örült, ki papírral kezében
itt istent keres, mielőtt lelke hazarebben

... és a szögesdrótok rabszolgákká
hasogatják a lírát, hörgéssé fröccsennek
a hangok, dagonyákká, a szavak obeliszkké
csak isteni bocsánatkor lesznek

a robotból sohasem nyílnak szerelmek,
csak kerítésre akadt üzenetek

... és lebeg a szögesdrót viharban,
naptűzben, rajta szárad, zörög, korog
az ágyúkká vált belekből, gyomrokból
a düh, a fohász, millióké és millióké,
majd a megadás,
és verekedés a múlt pillanataiért,
és lemondása a lélegzésnek

kihullott fogak vigyort csócsálnak az álmokra,
freskók és sötétült képek felhői közül,
mindet barnává foltozza a szétporladó emlék,
képpé buknak ki az agyak friss kereteiből,
és anyák mellbimbóiból a már mindegy tavasz

Krisztus, az oszlopok itt is a sorsodra várnak,
és az emberek, hogy titokban emberré
legyenek

nem kérem, hogy helyettem is, nem,
én fel tudok kiáltani az Úrhoz,
ha majd látom, nagyon fájok neki,
mert ma sem tudják, mit is csinálnak,
ma sem, ... huszonegyedik század

VIDECZ FERENC

FÉNY ÉS ÁRNYÉK

(Képzelt Radnóti-fotók)

1.

Istenhegy; kábán kopogtat az alkony,
Szellő legyeskedik, legényes, pörge,
Fûben bukfencet vet pocakos körte,
Szilvalekvár-illatú, álmos balkon

Fölött horizont lávaíve fölforr,
Időkaptárt perczsongás tart csak ébren;
Árnyékrostákon átcsurranó fényben
Fannid kacaja déltengeri gyöngysor.

Békén bóbiskol a hûvös veranda,
Ezernyi cikád hangol esti dalra,
Ezüst mozdulatot ringat a hinta.

Félig született vers magzatként szunnyad;
Nyers szókat kristállyá bájoló ujjad
Akut kor zavart pulzusát tapintja.

2.

Gyémánt, gyatra tövisektől sebezve,
Hit s jog foglalatából kítaszítva;
Egyensúly-vesztett, szél metszette szikla
Töpreng így: állna, vagy lehangeredne...

Bokát-térdet sajdító ösvényt vonszolsz,
Mely hegymenetben is mélységgé tágul;
Tajtékos ég málló vakolatán túl
Opál-derengésként látsz Kedvest, otthont.

Dermedt sejtések sürgönyeit hozzák
Percekkel toldva meg a lélek hosszát
Lebomló testnedvû razglednicáid.

Hitvesi levél-hexameterekkel
Ónos éjszakát vajúdik a reggel,
Odaátról a mécsvirág világít.

M E N Ó R A

Gyújts gyertyát, ha kamaszként, szégyenlősen az ünnep
Hozzád ér, bátortalanul, mint koldus a téren;
Nem begyesen, jelszókkal tüntet, nagy-lobogósan,
Vagy farizéusként teregetve ki ál-adományát.
Friss patyolat-gyolcs asztalodat nem szennyezi pompa,
Így parolázhatsz Istennel, új s régi baráttal,
S békességre találsz pár percre valódi magadban.
Gyújts gyertyát gyom közt fakadó, csenevészke virágért,
Mely színt, illatokat hord folyvást lábad elébe;
Magvait adja fizetséget nem várva a szépség,
S új erkölcs közönyös zsoldos-hada durva bakancssal
Szétgázolja vakultan a semmi felé menetelve.
Gyújt gyertyát gyermekkezekért, mik aszott gyökerekként
Esdve, erőszakosan keresik talaját szeretetnek,
Életnedveidet, támaszt, falatot követelve.
Apró Krisztusok ők, megalázva pogányi időkben
Mások vétkeiért viselik tövises koronájuk,
Hordva keresztjüket új, cicomázott Golgota-úton.
Gyújts gyertyát szavakért, melyek izzó, tarka madárként
Vagy Glóbusz korom-űszkeiként szélben kavarnak,
Templomokat, palotákat formázhatsz ma belőlük,
S holnap már ragacsos, bűzös láppá ülepednek,
Cinkelt kockákként pörgetve fikarcnyi csalóknak,
Hízogató hazugoknak hozva silány nyereségét.
Gyújts gyertyát földünkért: hajts fejet ősi Anyánknak,
Orcájáról fejtsd le szögesdrótok szövevényét,
Nyújts leplet, letörölni sarát vér- s könny-patakának,
Mit barbárok vájta szemének gödrei szülnek.
Gyújts gyertyát a sötétségért, amely árnyakat írva
Magzatvízként körbelebeg, ringatva a csöndet;
Pórusain lélegzi a fényt, vele alkot egészlet
Egybekuszálva a lét zsigerét e sziámi ikerpár;
Őrizd árnyaidat, s mélysége kitarul a fénynek.
Gyújts gyertyát, mielőtt parazsad belefül hamujába,
S nem lesz szikra, mi fellobbantja szemedben a mécset,
Ünnep fényét, melyben a bosszú, gyűlölet elvész;
Tél csigaházából koszorús kikelet közeledtén
Lelkek csápja puhán, bátortalanul kitolódik,
Nedves gömbjei földünket végigtapogatják,
S érzik, gyengén lüktet a mély, tetszolt a világ csak;
Zárvány őssejtjéből égő csipkebokorként
Feltámadhat, a Frigy Tábláit tartva kezében.

Van esély

1. Az áhítat útján

Ez év tavasza szinte nyári meleggel köszöntött be, a borszönyi tájak nagy örömére. Még három hete sincs, hogy hófoltok fedték a réteket, háztetőkön reggelente vastagon állt még a dér. Mára már dúsan virágoznak a gyümölcsfák, s a kökényvirágzás ideje is fagyok nélkül múlt el. Mindaz, ami a nappalokon a szemet gyönyörködteti, esténként illatfelhőként lengi be a vidéket, szerelmesen részegítve az éjszakák állatait, de olykor még a csukott ablakok tûhegynyi hézagain át is beszivárog a falusi otthonokba. Nem csak nappal, de a holdfénymentes, bársonyos estén is vibrál, ujjong az élet. Tegnap ilyenkor hullott az égi áldás. Majd nappalra kitisztult az ég, most pedig olyan makulátlan, mintha kristályok, vagy gyémántok szivárványos fényének vibrálását láthatnám az égbolton.

Milyen kár, hogy egyre kevesebb ember néz oda, felfelé. Pedig rendkívül ritka ez a látványos tisztaság. Városok felett a lebegő por és az éjszakák művi fényei jószerivel elnyomják a csillagok tündöklését. Ha a szerelmesek egy parkban összebújnak, hogy csillagot válasszanak? Meglehet, hogy a fel és leszálló repülőgépek jelzőfényeit találják a csillagképek ábráinak hűlt helyén. És lehet, hogy kapcsolatul éppen ilyen feledhetően rövidke lesz, mint a gépek fényszóróinak látható átvonulása a szemük előtt.

Itt és most, a falusi otthonomban a felső szintről kitekintve jórészt belátom a halványkék fényű kontúrral bíró hegyeknek, mely az erdők kibocsátott leheletétől ragyog. Ennek a kéknek mintegy tükre odafenn, minden egyes hunyorgó, kéken vibráló égi máglya. Néha a tudomány, a meteorológia ismerete elhalványítja az emberben azokat a meséket, melyek ekkor születnének meg, az áhítat pillanataiban.

Charles Simonyi számára nem volt elég sem a mese, sem a tudomány, ő tapasztalni akart.

Látni a valóságot. Úgy, ahogy egy földi ember nem képes.

Közelebb kerülni ahhoz a világhoz, mely valamennyiünket megszólít.

Valaha mindnyájan arra vágytunk, hogy kiemelkedhessünk a sárból, piszokból, hogy áttekinthető, érthető módon láthassunk mindent, hogy súlytalannak, kiterjedtebbnek és szabadabbnak érezhessük magunkat.

Egylényegűnek a káprázatos fényű csillagtestvéreinkkel, vagy a tövükben életet hajtó föld-típusú úrhajókkal.

Majd felébredtünk. Már nem emlékezünk. Józan felnőtté cseperedtünk. Vagy éppen azóta alszunk csak igazán?

Ezekkel a gondolatokkal zárva a napot, úgy éjfél felé tértem nyugovóra. Radnóti verséből a Megbocsájtás-ból, részlet villant fel:

*"Tejízû fehér gyermekek álmait
alszom s reggelre a szívem ragyog
mellem furcsa, csillogó táján."*

Ám nem jött a reggel. De talán még az elalvás sem. Párom lélegzését még hallom, testem már könnyű, még emlékezem arra az akaratlan combizom rándításra, mely az álomba lebegés kezdetén gyakran előfordul. Még emlékezem, hogy a hálószoba ablakján keresztül az egyik fényes csillag rám kacsint. Aztán előbb gyengéden és homályosan látva, majd egyre élénkebben érzékelve, mintha egy másik ugyanilyen életben, de nappali fényben fürdő világban találnám magam. Csak így utólag gondolva erre, szinte semmiben nem különbözött azoktól a percektől, mikor az ember napközben valamin elméláz, s időközben minden körülmény kiesik az érzékeléséből. Sokkal élénkebb, talán fontosabb történet elevenedik meg ilyenkor bennünk, mint ami épp a szükségletek szerint zajlik, ebben a földi valóságban.

Néha nevünket többször kell, hogy valaki szólongassa, hogy hazakerüljünk ismét. Gyakran rá is kérdez ilyenkor társunk, hogy: „Hol jártál megint? Hiába beszélek? Süket vagy?” Persze, hogy nem vagyok az, senki sem süket a sajátos története alatt. Csak mással beszélünk, e testi nyelvünk nélkül. Más hallunk és látunk, a „más” fülünk és a szemünk által. Tapinthatóbb valósággá képes növekedni a gondolat az elménkben egy ideig, mint az autók kereke alatt az autópálya zúgó monotonosága. E másodpercek és percekből olykor a lélek őrének közreműködésével, a lélekjelenlétnek segítségével jutnak vissza a tévelygő gazdák, a testi „idehaza” élőhelyére.

Lehet, hogy ez nevezhető megváltozott tudatállapotnak. Fantáziálásnak, gondolkodásnak, kivetítésnek, néha látomásnak, vagy jelenésnek.

Talán mindig az emberi tudat része volt. Mintha útépítőként tevékenykednénk ekkor a fejünkben a mostani én-előttünk számára, olykor kis ösvényeket építve a tudatunk által, néha látomásként tapasztalva ezeket.

Ritkán jelenéseket is tapasztalhatunk, mely mások számára is észlelhető.

S ki tudja, hogy néha a keskeny kis ösvények, ki által lesznek szélesen és végeláthatatlan hosszan lekövezve?

Orvosok szerint csak akkor kóros mindez, mikor nem képes a tapasztaló különválasztani egymástól a „már sűrű és a még képlékeny” világot.

A valóságnak hívtatt és a képzeletet.

Lehet, hogy mindkettő (vagy a sok-sok) egyaránt valóságos, csupán azt hisszük, hogy a sűrű anyagi, ami fontos és az igaz? Vagy álmaink során nem éltük-e meg olyan erőteljes lelki élményt, olyan hiteles valódiságot, melytől szívünk repdesett, vagy váratlan félsz miatt, majdnem leállt?

Erről gondolkodott a taoista bölcs, hogy: - Éjjel egy pillangónak álmodtam magam. Vagy pillangó vagyok, aki embernek álmodja magát?

Már nem közelített hozzám semmi, hanem benne voltam abban a történetben, melynek talán mégiscsak köze van a valósághoz. Hogy miért gondolom ezt? Mert egységesnek, működőképesnek élem meg mindazt, miről mesélek. Később összehasonlítottam a „sűrű” világ működési elvét, a szokásos hétköznapi, logikus tudattal, és a csillagfényes éjszaka lélekemelő történéssel. Lám semmi sem változott, csupán érteni kezdtem a dolgok „miért?”-jét!

2. Valahol

Valahol voltam. Azaz élénkebbé lesz az emlékem, ha úgy jelzem többször a megtörténtekeket, mintha most zajlana ismét velem mindez.

Vagyok! Itt vagyok. Ugyan az a testi önvalóm látványa fogad, a környezet emberközeli, végül is már jártam itt. Talán már tizenöt éve is. Akkor spontán meditációnak fogalmaztam magamnak az akkori élményt. Hisz elhívásom volt. Még nem is jártam túl messze, csak a Naprendszeren belül. Az Uránuszon túl.

Ma óvatosabb vagyok. Már tudom, hogy minél többet tanultam, tapasztaltam meg a különös élményekről, pszichés és kozmikus valóságok síkjairól, annál inkább felismertem, hogy az igazság folyton változik. Mert míg ember vagyok, korlátolt értelemmel képtelen vagyok befogadni a végtelent és a határtalant.

De mégis van egy paradoxon: Ha isteni kegyelemből képes vagyok átélni a végtelenség boldogító élményét, csak annak érzését, a jóérzést hozhatom haza a Földre – magamhoz. A nagybetűs Igaz, nem fér sem a szavak, sem az érzelmek keretjébe. Csak a Valóság élményének érzése, mely akár áhítatnak is nevezhető, röpké pillanatra olykor megérinti a szívünket. És az is fájón éget, legbelül! A múlandó test még gyenge, hogy átengedje magán a világ lüktető szívverését. Sem az örömök, sem elméleti szavak, meg sem közelítik azt a tökéletességet, mely képes lenne csupán felvázolni a működő Élet kifogástalan rendjét. Azt, hogy a dolgok és fogalmak evilági csorbasága, miként egészül ki a nagybetűs Teljességben. Ezek után visszatérni? A test, ezután már börtön. Szűk, sötét, sűrű, esztelen, esetlen és korlátolt. A visszatérés inkább az, mely halálnak tűnik. Nem csak személyes, hanem sokak által átélt, olykor eltitkolt élményekről beszélek most, mely aligha magyarázható a logikus elmével. Ettől fogva szomjazza az ember mindazt a szépséget, mely, ha csak egy pillanatra is, de megérintette a lelkét. S ha nem talál ebben az esztelen világrendben egy boldog szögletet sem, már nem lesz rest, saját maga kész megteremteni azt, itt és most.

Mikor azt jelzem, hogy hasonló világban, valamint emberközeli környezetben vagyok, annyit tesz, hogy megértem, hogy mi történik. Csaknem otthonos a hely, és élményteli a „bentlakókkal” való találkozásom. Azok az érzések kötik és oldják az itt ténykedők lelkét, mint a Földön élőkét. Csupán a ragaszkodások és elvárások terhe nem húz senkit innen a mélybe. Ilyen a súlytalanság.

A Fehér Testvériség bázisán vagyok. Solon ismét fogad.

Persze írhatnám, hogy miként ismerkedtünk meg, ki is ő, hogyan juttatta lényemet ide a bázisukra, miként tudják követni a megfigyelők a földi élőlények életének (is) eseményeit, az éteri vibrációnk leolvasásával. Azt is, hogy miért nem avatkoznak közvetlenül a hétköznapijaink küzdelmébe. Azt is írhatnám, hogy tevékenységük során nem a fehérruhás szárnyaló angyalok ők, csupán ünneplőjük a fehér öltözet. Azt is írhatnám, hogy ők is sokszínűek, fajként, bőrszín és egyéniség tekintetében. Miként mi is azok vagyunk. Mi még a szükség szerint dolgozunk a földön. Ők viszont már a lehetőségeket – teremtik! Maguknak és a testvéreknek. Azaz, nekünk.

Távol az otthonunktól, távol a mi otthonunktól, ám az ő lehetőségeikkel közelebb kerülnek hozzánk, mint ember az emberhez. A skalártér, vagy éter egyetemes jelenléte „egylélekzetűvé” és „átláthatóvá” tesz valamennyi létezőt. A további – nekünk még nem látható - 90 %-ot. Nekik már annál természetesebb az éteri mások vizsgálata, mint a földieknek a szélcsatornáiban járművek modelljét bevizsgálni, melyben még a levegő nem, de az áramlása megtekinthető.

-*Már vártunk!* – fogadott készségesen Solon, a Testvériség egyik szóvivője, majd a városon át gyalogosan kísért a főútvonalon, de ezúttal elmentünk az előadóterem mellett, ahol előzőleg én is jártam.

-Elég sokat változott itt a központ, mióta nálatok járhattam! – csodáltam meg a környezetet. De nevezhettem volna „központnak” is, mert a látvány szerint minden közlekedési út, park, építmények, a központi mandala szerű szimmetriát követi.

-*Tudod, itt is változott a divat. Mióta kiemelten foglalkozunk veletek, számos részlet megtetszett sokunknak a földi tájakból, növényzetekből. És persze a vendégek örömeire is szolgálunk.*

-Ezek hihetetlenül valódiak! – ámultam el, mikor a kicsiny parkon keresztül haladva az egyik ágyás virágocskájából leszakítottam egyet, hogy megszagoljam. Otthoni illata volt. – Ááá! – kaptam el hirtelen a kezem, pedig csak meglepődtem, hisz nem is fájt. A virág egy villanást követve, a tenyerem élő anyagába hatolt, ott szívódott fel. Solon látva ezt, mosolygott rajtam.

-*Mind organikus anyag, tulajdonképpen gondolatfolyam. Miként te is, én is, a bázis is. Csakhogy nem úgy folyik itt, mint a Föld gravitációjában a patak. Itt térben lesz belőle a virtuális gyurma. – Lent a Földön – folytatta a bemutatóját, közben a „lent” határozószót kiejtve, fölfelé mutatott a Föld bolygó mostani csillagászati helyzete szerint – az élet jórészt vizet önt a formákba. Vagy mégsem? Miből álnak a növények? No és te? Hány százalék sűrűség van benned? 30- 35%! És a többi? Az bizony tengervíz! Mi is a „sűrűség”? Anyag. Idestova úgy negyven éve értette meg a tudományos világokat, hogy sem anyag, sem víz nem létezik. Am érzékelni képesek vagytok mindazt, hiszen erre a (tév-) eszmére jött létre az öt érzékszerv. Erők, energiák, hullám és rezgésjelenségek, kimerevedő állóhullámok léteznek az anyagi áruhákban. Az átalakításhoz kulcs, a gondolat. Azonos hullámok erősítik, az ellenkező előjelűek kioltják egymást. Lenni, vagy nem lenni? Minden pillanatban döntesz, tudat alatt megszokásból, vagy tudatosan minősítve, az élet forrásával együttműködve. Ez a mód az elméd erőinek megtapintható folyamata. Vagy szívesebben emlékezel a korábbi látogatásod berendezéseire?*

-Ááá!- Solon! Ne hozd rám a frászt! – kiáltottam fel, mikor a környezet zártabb, siváran egyszerűsített berendezéseivel együtt rideg, fémfényű lett, mint a legelső látogatásomkor. Solon teste, miként gyakor volt, szintúgy fényes, testhezálló organikus ruhát viselt, az előbbi kézzel hímzett, díszes gallérral ékesített, aranylóan sárga köpenye helyett. Amire ezt kimondtam, már tengerparti homokon sétáltam tovább a kísérőm mellett. Lám, minden változik!

-*Csak a te kedvedbe kívánunk járni valamennyien!* – húzta fel a vállát, majd invitált az irodájába, szép, levegős helyen, hatalmas fa árnyékában lévő faházba. – *Célszerű lenne inkább azzal foglalkozni, amiért jöttél!* – kínált fel Solon egy kényelmes fotelt, hogy otthonosan lepihenjek.

-Bocsi, de mintha sürgetne téged valami! - Utaltam arra, hogy előző találkozásunk során kielégítő válaszokkal látott el, sok-sok türelemmel.

-*Semmi sem sürget bennünket. Csupán a ti fogalmaitokból született idő áramlik a Világegyetem nagytérjének lencséin keresztül. Mégpedig, most!* – szeme és arca, de hangja is tüzeesebb, ahogy megnyomja az utolsó mondatát. Majd vehemensen folytatja:

-Korszakos változás van a hazádban! Nemcsak a nemzetség van átalakulásban nálatok a Kárpátok ölében! A Nemzők hatalomváltása is zajlik most! Az pedig a Magyar Gondnok időszakokhoz kötött- cseréje!

-De miért mondasz mást, mint hallhattam egy hónapja a Földön? Szerintem tényleg Magyar megbízottjától, vagy esetleg valós személye által a nemzetségem számára.

-Különböztess meg egymástól a földrajzi helyed őrzőjét, más szóval déváját, a Föld és az ország Boldogasszonyát és a nemzetséged- mai - vezetőjét, a Magyarok Istenét, nevében Magyarart. Ki maga is az EGY, az Isten képviselője, élő ága, mely egységként, időtlen idők óta világokat nemz és szül, mégpedig pólusok nélkül! Am akik folyamatosan alakítják Őt és a veletek együtt közös (!) nemzetünket, azok Él, Úr és Van istenfiaik, kik egylényegűek, bár kissé más minőségeket, arculatot mutatnak. Miként feléd most az arcomat, a testi formám elejét mutatom. Ez vagyok én? – majd hátát felém fordítva ismét megkérdezett: – Hát ez vagyok én? Vagy ez? – közben féloldalt állt, s Solon rám nézett. – Változott ezáltal a személyes mivoltom, hogy te különböző nézőpontból tekintettél meg engem?

-Nem, igazán nem! – válaszoltam neki. – Azonban van olyan feled, melyet hamarabb felismerem, mert az arcodat látom, melyet jobban megfigyeltem, mint a farodat, vagy a frizurádat. Persze tudom, mindhárom mozdulatban te vagy az. Azt is értem, hogy valami ismeretlen közép körül fordul a mi naprendszerünk, mely a Tejút karján utazik körben. Belülről állandó, akkor csak a szemlélők megítélése, látásmódja változik a világekorszakok alatt?

-Él – mutatta magát oldalról, táncos léptekkel kísérvé mozdulatát Solon –, Úr – fordult hátát mutatva, közben kihúzta magát. Köpenyét félkörívvel magára borítva, kezeit az ég felé, áhítatra emelve, majd lassan megfordulva, egészen közélről suttogva szól hozzám. Átható, bűvös tekintettel Solon a szemembe néz:

-Van Isten!

Mondja úgy, hogy minden sejtemet felborzolja. Mondja úgy, hogy nem érthetek mást, mint azt, hogy mától vége a hitre épült korszakomnak.

Van Isten.

Nem hit, hanem bizonyosság. Az átélhető tapasztalás. Van, az Isten!

3. Emelkedő hegyek, a vízváltak

Solon elhelyezkedett, majd békésen várta, hogy kezdjem feldolgozni az előbb hallottakat. Nocsak, nocsak! Képes még valaki felkavarni, valami újszerűt mondani nekem? Többet és ismeretlent, mint a százával elolvasott tudományos és vallásfilozófiát, történelemtudományt, ezotériát tartalmazó könyv? A tenger kéksége e kétségeim alatt betonszürkévé fakult. Mi a helyzet akkor az asztrológiával? Habár, ott korszakos változást, a Vízüntő szellemiségét várják. Na és a matematika, a csillagászat, mely meggyőzően kiszámíthatónak tudja be a Világegyetemet? És a vallások sokasága, mely karmákkal, világvégékkal és kísértésekkel, büntetésekkel terhelt?

Most láttam világosan mindazt, mi korábban nem lett egységes. Minden egyes elvet, állítást be lehet bizonyítani, ha elég türelmesen keressük ki mindazon módokat a sokaság kínálatából, mely montázsként valahogyan összeáll. Bizony a kutatók is csak hívek. A tudomány vallását követik. A vallás pedig olykor az elveihez idomítja a tudományt. Az is igaz, hogy a földi művészek is használnak montázst, melynek témája szerinti mondanivalója van. Az viszont, biológiailag nem él! Mégis, számos elméletet és ideát mutatnak be szerte a világon, mely az ismeretbővítéshez hozzájárul. Azaz, a bennünk pulzáló Életnek üzen. Végén pedig a kökeménnyé merevedő „izmusokat”, lassacskán felőrli az idő gépezete.

Vajon találunk-e néhány szemcsényi különös magot, melynek szívóssága, tartóssága példásabb, mint a gyémánté, mely hihetetlen kemény, de a tűzben az is ellobban? A különös Mag, az örök Tudás maga, csakis bennünk van! Miként az Élet, szintúgy! A spirituszban konzervált, boncolt patkány csak áttekintő ismeret. És élettelen.

De a mi sajátos, egyéni lelkünkben épül fel az Életről a tudás. Mely volt, van és lesz, míg világ a világ. (Lám, a létidő szava igen különleges módon szerepel nyelvünkben, a létűnt és az eljövendő időkben. Múlt és volt, eltűnt. A jövő, majd vendég lesz. A lét most jelen van.)

A többi történet mi is? Az csak látványos „oktatófilm”. Az elfogadás van. Van elég. Van e hazában termőföld, van élővíz, van jó levegő, van bőséggel erőforrás a mélyben és a magasságban, van magyar géniusz, mely a legkisebb áramlás jelére már felhúzza a vitorláját, hogy sokakat előzve célba érjen.

Van hely a kiürült szívünkben, éhezünk, mert sem a túl merevvé lett vallás, vagy politikai idea nem lakatott jól az elmúlt évtizedekben.

A kvantumfizika, a csillagászat, a biológia, a matematika megannyi lángelméje eljutott a kutatásainak vége felé a felismerésekhez: - Mindennek értelme és célja van! Azaz, itt Van.

Vallásban elmélyülő emberek, valamint az ő vezetőik újból felismerték, hogy az isteni gondviselés gördülékeny és egységes rendszerrel van megáldva, ennek elkerülhetetlenül alkatrésze minden élő lélek. Hívő és hitetlen egyaránt! Ennek a felismerése inkább mélyíti a hívekben lévő csodálatot, valamint felelősségtudatot. A távkapcsolatból, hatalmi szigorral minket nevelő Isten helyén, a Fiú, a bizonyosság – Van. Mert a csalhatatlanra vágyunk, az isteni jelenlétre. Ideje, hogy legszebb, legtisztább ruhánkat öltjük magunkra!

Ez valóban a mi személyes felelősségünk!

Folyamatos korszakváltásokat él meg minden földrajzi hely, minden természeti teremtmény és minden létrejövő kultúra. Csírázás és növekedés még igényli Élt, mint személyes kapcsolatot. Mint a szülők erős karjait akkor, mikor még esendő gyermekek vagyunk.

Él korszaka, a mi kultúrkörünkben az Ószövetség kora, az Élővel, Jézussal végződött, aki bemutatta a legnagyobb hatalmat. A gondoskodó Urat – az Atyát, ki nemzöje égieknek és az embernek –, és jövendőlte a Lélek eljövételét. Helyesebben magyarul, a Szent Szellem létét. Ennek ma, esélye Van!

Úrnak, az égi hatalomnak emberi mása, a valamely földi vezér kényszerít iskolapadba, sorol a munkahelyek, kolostorok, hadseregek vezetői alá, szolgálatra. Az isteni Gondviselő hatalma sokkalta messzebbre lát, ő tudja, hogy lelkünk javát mely terület szolgálja leginkább. Az Úr korszaka a szolgálat nagyszerűségét kívánta tanítani, de nem a kiszolgáltatottságot, hanem az együttműködés örömét. Csupán a boldog, áldással kísért tettek váltak ajándékká az Ő asztalán. Mikor az Úr hatalma torz emberi hatalmaskodássá vált, az isteni eszme kicsavarásából kényszeres, régi és új rabszolgaság lett. Az újra megépített „Aranyborjú” magától a természet erőitől hanyatlik napjainkban. Pusztulóban az, mely métegyként falta fel a valódi javainkat. Először az alkotást kell megtanulnunk, hogy megismerhessük erőinket. Aki Isten mása, miért csak termel, holott a teremtésre született?

Helyreigazítónak, a világ orvosának az Úr lelkéből töltekező, a Föld javát szolgáló utódnak kell megjelenni, aki szakrális királlyá lesz, hogy beharangozhassa Vant, ki maga a tisztán feltároló lélek, az átélhető, személyes isteni tapasztalat.

Életünkben nehézség-hegyek emelkednek ki ebben a korban, hogy a ránk hulló égi áldásnak vízvázasztója lehessen. Van itt és ott.

Ez idáig a földeken együtt nevelkedett, keveredett a búza és a konkoly. Eddig külön-külön dicsértük vagy szidalmaztuk a mindenkori időjárást, sajátos igényeink szerint. Ugyanazok az esőcseppek áldássá válva hullottak a szomszédos virágoskertre, míg a mellettük lévő kerti mulatozást - bosszúságot okozva -, szétverte a nyári zápor. A most születő jelképes hegyláncok, gátak lettek kettejük közt, így térben is elkülönítik a két oldalt, két kívánalmat egymástól. Világeszmék és rendek, a diszharmóniák és szimfóniák kitisztultan megépítik sajátos országukat.

A múlandó értékek az ottani oldalra, a maradandók ide áramolnak.

Oda a vízben sodródó, nehézkes arany áramlik. Ide pedig az – arány.

Ha változás van itt, akkor ott is Van az úr. Van pénz itt-ott. Van aratás, helyi bőség, akár fölösleg. Van pozíció. Van erőfölény. Van kényelem. Van szex. Van orvoslás, van tudományos ismeret, van elvárás, van remény. Végül is minden van, csupán semmi sincs egyensúlyban a valódi értékeivel. Kevesek számára irdatlan sok, a sokaknak méltatlanul kevés ami van. Egyszer csak vastag hótakaró fedi be a túloldalt. És előtte nem volt vetés...

„Van, de mégsincs ország” lesz belőle. A kincsük rejtve lapul. A táplálék léha, gyommal szennyes. A kiskirály sem tud kimozdulni az idő és a tér fagyos fogságából, a birodalma így nélküle marad s elapad. Az egykor ajándékként megkapott teremtő erők, az egy-más elleni áskálódásban elpazaroltakká lettek. Lelohasztó az a küzdelem, melyben a természet ereje még mindig képes legyőzni az embert. Orvoslásnak és a tudománynak ezernyi eszközére szükség van. Anélkül értéktelen. Van csalódás, kétségbeesés, elveszettség. Van kiszolgáltatottság, van megalázottság és halál. Van fény és sötét. Van ez úgy, hogy Van az úr!

Itteni – isteni - oldalán a vízvázasztónak, kezdetben: van hit. Ám hamarosan átváltja azt a tapasztalásból születő bizonyosság. Van annyi, ami elégséges. Van kenyér, mely áldássá válik testünkben. Van őszinte kapcsolat egymás között. Van befogadás, van tisztesség. Van szerelem. Van segítség, van ötlet, van céltudatosság. Van megengedés, van elengedés. Amire valóban figyelünk, abban megláthatjuk, hogy bennük Fény van, s megszünik a sötét.

Itt is változást élünk, melynek része az elmúlás. De mögötte van folyamatosság, mely állandó változás, és az Örök Élet, mely a mi életünk is. Van éppen úgy díszes öltözetünk, mint a mezők liliomának. És van boldog, könnyed felemelkedés, miként az ég madarainak, ez nekünk is megadatott.

Itt is csikorog a tél. Hiszen annak is ideje van. De ha kint hideg van, belül vígan lobog a tűz, áldásként árad a melegség. E tűzhelyet a szívből jövő, „ön-felett” áldozás hasábjai táplálják. Van rákészség, van tartalékolás, van békesség, önismeret, van egyéni mód a jó közérzethez, játékos kedv a jó szórakozáshoz és alkotáshoz. Van boldog összebújás. Az időben tett, az időtlen tett. Kellő időben vetett magok nyugodtan pihennek a hótakaró alatt. Sejtjük, hogy minden egyes sejtünkben van személyes közreműködés a nagyobb egészért, ezért van Tudás, belőle van tapasztalás, van hálaadás mindazért, ami van... Szabad Jelen-idő van, megálmolni az Anyaistent és a virágzó tavaszt.

És egyszer csak a kiáradó melegségtől megindul a hóolvadás.

Ki *odaát* él, túl a vízválasztón, annak fényűző parti palotáit elsöpri az *ár-adás*, melyet a szenvedésük könnyeivel még tovább is táplálnak.

Ki itt él (régiesen magyarul: *it-Ten!* él) annak lehorgonyzott bárkái az *áramlás*kor a víz felszínén lebegnek, míg az alattuk levő földek termékeny iszappal gazdagodnak. Így az áramlás *örömet* teremt.

Velem szemben, a rám figyelő tanító bizonyára értette a bennem felbukkanó gondolatokat, mert fejemben az ő hangjának megfelelő sugallat sokszorosán megisméltődött:

- *Miként döntesz? – Múló, vagy Örökkévaló? – Oda, vagy ide? – Te, melyik oldalt választod? – Melyik oldalt választod?*

4. AZ vagy te!

-Kedves Solon! Jól felkavartál! – mondtam neki, de közben azonnal meg kellett változtatnom a szavaim által létrejövő képet, ugyanis alig láttam a hirtelen viharban felkavaródó portól. Pedig az a békés tengerpart mennyivel békésebb hely volt – s már ismét a korábbi helyen találtam magam.

-*Látod, semmi mással nem tér el ez a világ és a te „lenti” világodtól, csak, mint az érzékelésed és az értelmezésed által létrejövő idő hosszától. Nem veszed észre a következményét annak, ami éppen vagy. Így próbálsz mentesülni a felelősség alól!*

-Néha azért sikerül is, ugye?

-*Persze, hogy néha – azt hiszed -, hogy sikerül!* – mondta nevetve Solon, azzal tudatva a tévedésemet.

-Na, ne! Minden bizonnyal, kis számokban, de található olyan ember, aki elképesztően örömteli, segítőkész, szinte a jóság szobrát lehetne mintázni róla. De elkésztő, hogy néha mifélek történnek velük, milyen nyomorúságokat és fájdalmakat kell elviselniük, holott egy legyet sem tudtak agyoncsapni az életük során!

-*Ki mondta azt, hogy csak „ennek az életnek” következményével találkozol?*

-Jaj, valamivel mindig megfogsz! Ne tudd meg, hogy mennyien agyaltak már a Földön ezekről a dolgokról! És persze, az egy élet, egy halál elmélet és a reinkarnációs tábor is embermilliárdokat tudhat maga mögött.

-*Miként a halandóság hite és a halhatatlanság hite egyaránt!*

-Várj egy kicsit! Az én közegemben, a keresztényi világban csak ideig-óráig létezik a halál, de az utolsó napon... .

-*Az utolsó nap már most van! Tegnap is az volt, lásd, mára már – valamilyen módon – ahhoz képest, feltámadtál! De hogy mely világba születesz bele a mai napon, azt hited által, másként fogalmazva, a teremtésed által formáltad meg magadnak! Kik vesznek körbe, milyen körülmények, milyen érzések uralkodnak feletted, azt kétkedéseid, félelmeid, vagy a mások – tömegek – által létrehozott szindaraboknak köszönheted. Hiszed, vagy nem, jószereivel semmivel sem különbözik a mindennapod a végső testelhagyástól! Csak megunsz egyszer egy szerepet, s leteszed az idejétmúlt jelmezedet. Emlékezz arra, hogy minden botcsinálta színész, de még egy gyermek is átváltozik, ha felséges jelmezt kap. Mihelyt a vállára borul a királyi palást, átalakul! Méltósággá lesz! Bár nem a palásttól, vagy a diszletektől van az átlényegülés, hanem annak az üzenete ébreszti fel a lélek belső magjának meglévő erejét, amely most ahhoz segít, mit a szereptől elvárnak. – Solon ekkor, hogy érthessem, ki tudja hogyan, mivel, de nagyon különös életfilmeket pergetett le az én életemből, két vásznon, egymás mellett szinkronban. Az egyik az emlékem szerinti, a másik a lehetőségeim egyikeként, feltételezett jövőként pergett le előttem.*

-Bocsáss meg, de még így is nehezen értem, mit is üzensz Solon! Ez lenne a teremtés? Sodor valami áramlat, tudatlanul és kiszolgáltatva a tömegeknek?

-Hogyne! Ez a tudat alatti teremtés. Olykor, mint a vásznon látható filmjeidben lévő pillanatokban, a meg nem ismert gondviselés mentett ki a logikailag halálos veszélyből, a lélekjelenlét, az Őrző segítségével. De csak és kizárólag azért, mert az előző, vagy „utolsó napon” kifejezted vágyaidat a további szereplésre, így teret engedél a tudat felettinek, hogy vigyázhasson rád. Nos, láthattad, milyen az élet a Földön veled és nélküled. Ugyanakkor csak egy dolog maradt volna ki életedből, holott, pont azért születél az ideákból ide, át.

-Mi is lenne az? – kérdeztem, mert Solon némi szünetet tartott.

-Nos, csak emlékezz! Nincs olyan kérdés, ami benned felmerül, melyre ugyanott, azaz benned, ne lenne kész a válasz. Csak a korábbi hitrendszereddel gyakorta ütközésbe kerül a Tudás, ezért hatalmasan küzd a megszokottért az a kicsiny énecskéd.

-Talán az, hogy általában csak a tudat alatt „reflexből” teremtek, néha pedig a „jótét lélekre” vagyok utalva, a tudatfelettire?

-No, és? – kérdezett Solon, közben az előbbi filmek némely részletét visszaidézte bennem.

-A tudatosság általi teremtés lenne az? Az előre látható következmények felvállalásával? Isten képére és hasonlatosságára? De hogyan, hiszen a természetben is van élet és van halál. Megezel valamit, hogy élj, és valami végül engem fal fel, hogy ...

-Ki vagy te? Ki vagy te? Aki eszik, vagy akit megesznek? Vagy az egyik, vagy a másik, vagy ... vagy az Élet, mely örömben áramlik, formából formába? – kis szünetet tartott Solon, hogy kész legyek a következő mondat befogadására.

-Az vagy, melyre a figyelmedet irányítod! Se több, de nem is kevesebb! Amíg részekkel azonosulsz, merev „részek” vagy. De ha ebből kijózanodsz, akkor megboldogulsz! Halhatatlanná – kis hiján azt mondtam, hogy - válsz, de ez nem igaz. Az vagy! Te vagy AZ! Ahogy régen, őseid rokonai ejtették ki ajkukon: Tat tvam asi!

-Ismét megdöbbenő vagy! Tehát eleve helytelen az a kérdés, mely szerint: „Mi volt előbb, a tyúk, vagy a tojás?”

-Korántsem. Olvasd, értsd a nyelvedet! Mi volt-unk előbb, pont. A tyúk – vagy! És a tojás! És MI voltunk, vagyunk és leszünk, együtt minden, mi teremtett és mind – Én, mi ezek után létre jön! Csillagorból lettél te, én, melyben ÍZ vágya a mozgató. Íz, Isa, Ízis, Ízisz, Osiris, mindegy. Íz, Te, Én. Ím, Mi vagyunk!

-Huhh!

-Látom, meglepődést mutatsz! De ha visszatérsz, üss fel egy kicsiny könyvecskét, benne nagy-nagy igazságokkal. János 10,34.

-Kérlek, mintha nem kaptam volna választ arra, hogy az áldott jó embereket miért eszi a penész itt a földön?

-Talán te nem élvezed, ha madarakat etetsz, vagy egy lónak adsz egy finom falatot?

-Persze, élmény az! Az állatokkal együtt örülök! – közben felidéztem a „kivetítőre”, hogy tyúkjainknak is felfordítottam a kerti járdalapokat gyerekkoromban, hogy az ott elbújt férgekkel etethessem őket. Hamarosan már elvárták tőlem a csemegézési lehetőségeket. Úgy látszik, most nem tudok magamban gondolkodni itt és most. Minden megjelenik és kiviláglik!

-Mi lenne, ha a „penészt” szeretnéd ilyen élménydúsan? Hagynád, hogy a lábadozó döngölőzön, éhkoppon maradvá csaldótt tekintettel elsomfordáljon mellőled?

-Túl vicces vagy! Röhögőm kell! – mondtam szarkasztikus hangszólyban, kissé nyomott hangulattal Solonnak.

-Ennél tisztábban pedig nem is mondhattam volna! Lásd, mit tesz a nagybetűs Szeretet! – válaszolt a tanítóm, majd kezével a kivetítőre mutatott, hogy a szó- kép-zést igénybe véve, ismét megértessen velem valamit.

Ismét, kettős vetítés játszódtott a teremben. Az egyik oldalon láttam mindazokat a történeteket, ahol a szereplők önként, akár testüket is feláldozva cselekedtek mások javaiért. Ezek a javak csak és kizárólag, az érintett lelkek érése, emelkedése szolgáltak. Néha, a test érzéki kíváncsi ellen cselekedve. Bizony, közöttük ott volt Jézus is, ki boldogan táplálta a vérszívókat, a „penész-embereket”, hogy belülről építse, szépitse, sőt, térítse azok életét. És megértettem, hogy boldogok, kik a mag-ukból adnak, mert tudják, hogy kifogyhatatlanok!

A másik vásznon láttam azokat, kik nem csak a fájdalokat, hanem a szenvedést is magukra vették, értelmetlen nyomorúságnak minősítve az életüket. Láttam, hogy a jogosnak hitt indulatok vulkánként lövellték ki a haragot, gyűlöletet, irigységet! Először láttam, hogy azt a sűrű energiabombát az alsó aurális erőközpontokból táplálták. Annak nehézkes erői kapcsolatban maradtak a Földdel, miként a fel-feldobott kő, mindig leszálla. Láttam azt is, hogy tévedhetetlenül csak arra hullik rá, aki azt elhajtotta! Minél nagyobb ellenállással, dühvel történt mindez, annál magasabbra hatolt a kolonc az ég felé, s a visszahullásig annál hosszabb idő telt el a Földön. Így a hatás és a következmény látszólag elválasztódott egymástól. Ifjúkori alantas tett, olykor évtizedes, de akár százados késéssel, de visszakerült a feladónak.

A küldő és a címzett ugyanaz, csupán néha már más címre, más díszletbe költözött. Itt semmi, de semmi ítélet nem volt, csupán következmény. Ettől már másként szólnak az imák, melyek felül tudnak emelkedni könnyedségük által a sűrű, feltételes és múlandó világon túlra. De csak azok, melyek nem kérni, hanem adni hivatottak! Majd az ő áramlataik felhővé sűrűsödnek, és áldássá válva, édes, termékeny cseppekként hullanak a szomjazókra.

Végül láttam magamat, egy kietlen, sivatagban, a semmi közepén. Meztelen lábamat a múlandó kőből, finom szemcsékké aprózódott száraz homok kellemesen melengette. A fejem felett ragyogott a Nap, könnyed ruhámat láthatatlan szellem szele fodrozta. Itt találkoztam a Földdel és az Éggel. Egész lényemen át visszhangoztak a korábbi szavak:

-Mit válasszak? Mit válasszak?

A Mit választom. A MI válasszon engem!

Ekkor a lentről sugárzó melegség egyre feljebb áradt a gerincemen, szinte éreztem a vér vöröset, mely fényként az Univerzumba árad, s onnan a tüzet kiegyenlítő, kéklő, csillogó fény a fejemtől a lábam ujjain át folyt lefelé, bele minden egyes porszembe. Ebben a látomásban értettem meg az Ember sorsát és értékét. Hídnak született mind, egytől-egyig! Életfának, a Fény hídjának, az Ég és a Föld között.

(Folytatása következik.)

MAGDÁS EMŐKE

Circuitus

Ezerkilenszáznyolcvanhat írunk. Ősz van. Szamosújvárról személyvonat érkezik öt óra negyvennyolc perckor, és pöfékelve megáll a tér melletti vasúti hídon, bevárva a temesvári gyorsat. A gyárak kürtjei minden reggel rekedten süvítenek végig az ipari negyedek fölött. Munkakezdést tülkölnek az álmag, füstös, hajnalittas levegőben. Emberek özönlenek ki a szürkéskéék, szutykos vagonokból, egymáson áttaposva gurulnak lefelé a töltésen, és a Bulgária telepre érve elvegyülnek a buszokkal érkező, még bóbiskolókkal, akik a kürtök kora reggeli szólamának engedelmességgel riadtan, hangyamódra özönlenek széjjel. Útközben szinte behunyta szemmel álldogálnak a buszokon, a tüdejükből kiáradó meleg levegő a hideg ablakokra tapad, és megadóan ringatóznak, ha a buszvezető fékez, vagy jobbra-balra kanyarodik a szűk sikátorokon. Fáradt tagjaikat hanyagul lóbálják testük mellett, maguk elé merengve sietnek, de látszik rajtuk, gondolatban otthon vannak apró fűtetlen szobáikban az álmok puha dunnái alatt, zsömle- és kávéillatú reggelt képzelegve. A napok egyhangúan telnek, és csak néha izzik fel bennük a szenvedély egy-egy árva szikrája. Megszokták, hogy az élet mindig ugyanolyan nyomasztó, a változás nem szükséges, mert csak bajt hoz az emberre. Minden reggel a kövezetlen utcákon caplatnak, esős időben sár cuppog a lábuk alatt, és halk szitkokat szórnak foguk között az üzemvezetők és az útépítők fejére, ahogy végighaladnak a gyárak ormótlan, ötvenéves kőkerítései mentén, aztán elnyelődnek a füstölő betontömbök rozsdás vaskapui alatt. Zörgő csontú, szürke, girhes kutyák nyüsszögnek a rácsok között, majd kiugranak az utca közepére és éhes foguk vicsorogva csattog a munkába sietők lábai után. Senki nem ügyel rájuk, megszokták már a reggelnek ezt az apró mozzanatát is, mely napról napra újraismétlődik, és éppolyan szerves része, mint a gyárak tülkölése vagy a sárban tapadó emberek mormogása. Este, amikor a nap lebukfencezik a töltés tetejéről, az emberek fáradtan szivárognak ki a gyárakból és özönlenek újra a térre. Renyhén sétálnak az utcán és a munkáról, a gépekről beszélgetnek. Aztán ki-ki a maga útjára: némelyek buszra várnak, némelyek a vasúti hídon lesik a vonat érkezését, míg mások a közeli talponállós felé andalognak. Fáradtan csicseregnek, de már hangjuk élénkebb és vidám, mert eltelt ez a nap is, nyomtalanul kihullott az ember életéből, megint léptek egyet a sir felé. Véget ért a munka, erejüket kiszipolyozták a gépek, izmaik elernyedtek, s már csak hazamenni kell, ahol meleg vacsora gőze párolog az asztalon.

A tér melletti söntésben nyolckor már beszorul a meleg, és az egyhangú moraj összeolvad az üres sörösüvegek koppanásával. Aztán nyílik egy ajtó és arra kanyarodnak a férfitekintetek is. Magas, gyönyörű nő lép be hosszú szövetkabátban, eszelősen hajlékony testére zöld vászonruha simul, vékony nyakán fehér selyemsál tekergődzik meglibbenve minden egyes kecses mozdulata után. Megáll a söntés közepén, körülnéz. Egyesek némán hellyel kínálják, mások félhangosan élcelődnek, de ő ügyet sem vetve rájuk, határozottan foglal helyet a sarokban árválkodó üres asztalnál, s int a csaplárnak, hozzon oda is egy sört. Cigaretára gyújt. Elég szokatlan erőfeszítés, mondhatni illetlenség, hogy egy nő cigaretára gyújtson a férfiak között, no, és a sör, arról már nem is beszélve. Jakabházi Magdaléna mindig mindenben kitűnik a többiek közül. Pedig ebben a gyártelepi miliőben nem tanácsos. Még nőként sem. Az emberekre ráakódtak a megkövült szokások, a napi robot, az érzelmihiányban küszködő élet, és aki nem így tengődik napról napra, azt kinézik, vagy elűzik a telepről. Harmincéves kora létére Magdus még hajadon, gyönyörű, nem gyúrta össze kezét és arca finom, rózsaszín bőrét az idő - és ami a legjobban bántja a közelében élő férjes asszonyok szemét, akik takaros otthonukban várják uraikat, és gyermekeket nevelnek: szeretőket tart. Legalábbis ez a hír járja róla. Nem is egyet. Mindig van mellette három- négy férfi, aki kielégíti ösztönös vágyait – ezt is mondogatják. Most éppen egy orvossal van találkája, a kórház főorvosával, doktor Sebestyén Vilmossal. A sebészetin van praxszisa. Magdaléna – mert tanult nő és nem rekedt a varrodákban és a dobozgyárakban, mint a többiek – ápolónő a szülészeti osztályon. Kibontja a haját, retiküljéből tükör kerül elő, egy pillanatra belenéz, megigazítja arcán a púdert, és nagyokat kortyol a habzó italból. Félig behunyja a szemét, s amikor kinyitja, már előtte áll a középkorú férfi.

- Gyönyörű álmom volt. Magáról. – mondta mosolyogva, köszönés helyett, amikor a doktor leült vele szemben. Nyilvános helyeken nem tegezték soha egymást.

- Úgy érzem, a szívemben tartom a világ legnagyobb kincsét. – szölt a férfi – Mondja kedves Magda, mit gondol Ön ennyi idő után kettőnkéről?

- Az fordult meg a fejében, – mondta a nő, miközben a selyemsála rojtjaival babrált és fejét kissé félreszegte, úgy bámult tettetett szórakozottsággal a vele szemben ülőre – ami minden nő és szerető fejében megfordul egyszer, vagyis a nő örök kérdése a férfihoz, hogy ... - és itt elhallgatott. Aztán lehajtotta a fejét és pillantása az ital gyöngyeire szegeződött.

- Mert a férfiak sohasem beszélnek az érzelmekről. – válaszolta a doktor.

Már elfelejtette azt is, hogy magázódnia kell, elbágyadt a melegtől és a nő rózsasillatú hajától, a szemétől és a kebleitől, az estétől, a fáradt emberek morájától, a szerelemtől.

- Én egészen a tiéd vagyok. Csak Te, Te nem vagy az enyém...

- Hogy legyek egészen a tiéd? Munkám van, pozícióm van, megbecsülnek az emberek, gyermekeim vannak, feleségem van.

- Nem akarom, hogy a feleségedről mesélj! – szakította félbe, és a nő arcán megkeményedtek a vonások. De csak egy pillanatra, mert aztán meglágyult, és bűgva bűjt újra a férfihoz. - Énekeljük el a kedvenc dalunkat. – és ajkával majdnem megérintve a férfi ajkát belekezdett a keserédes dallamba: *Kis lak áll a nagy Duna mentében...*

Percekig... talán órákig maradtak így.

- Fájdalmas, hogy nekem mennem kell. – nézett a férfi a karójára. – Mindjárt kilenc. De hazakísérhetlek. És kívánhatnék neked jó éjszakát...

- Ne csábíts, Vilmos. Én szerencsétlen vagyok és egy idő után féltékeny lennék arra, aki odahaza vár.

- Ne tedd. Mondtam már, hogy csak téged... - fogadkozott a férfi. Meg akarta csókolni, de a nő elfordította a fejét.

- Menjünk. – mondta nyersen és a hangja szenvtelené vált. Ködös és enyhe volt az este. Elhullott lombcsöngyeg simult a talpuk alatt. A tavalyi nyár jutott eszükbe. Amikor a férfi orvosi konferenciára hivatkozva bepakolt a bőröndjébe és elindult a nővel Párizsba. Két hétig volt oda, a családtól távol. A hegyekbe is elvitte magával. Szerelmes sétáikon havasi gyopárt szedtek és elhitette Magdussal, a Megközelíthetetlen Nővel, aki a gyártelep fiatal férfitagjai számára csak a Megálmodott volt, mindenki vágya és a nők rémálma egyszerre, ez az áldott, angyali és démoni teremtmény, aki keblében hordja az élet pulzáló erejét – ő a legfontosabb számára a világon. A nő hátrahagyta érte alkalmi szeretőit, akik a gyártelep lakói közül kerültek ki, és akik mindent megtettek volna azért, hogy Magdussal ébredhessenek szürke reggeleken és életük összes hátralevő reggelén. De Magdusnak is csak ez az orvos kellett. Ez a középkorú, érett férfi, akinek felesége volt és gyermekei... akivel csak szállodák szobáiban lehetett lopva együtt, vagy éjszakai szolgálatban a sebészeti osztályon, és magukra zárt ajtó mögött fuldokoltak az ölekezésben, letépve egymásról mindent, tapadt szájra száj, és beburkolózva a gyönyörrel, megfürödve a bódultságban, szerelem mézét cseppentve szürke, gyártelepi életükbe, ahol a szenvedély csak árva szikrában lobban. Az övékben. Lázasan keresgéltek egymás tüzelő ölét a hideg kórházi ágyakon és a férfi tisztán emlékezett arra, amit a nő mondott egyszer, amikor a kezét a barna fűrtjeibe túrta és pajkosan nézett rá: *Bolond ember az, aki nem tudja leszedni a pillanatot virágát...* és miért ne tette volna? Egy asszony miatt, akihez hűségese akart maradni, de aki mindig megvetette és kétségtelenül semmi értelmet nem tulajdonított érzelmi életüknek?

A sarkon szétváltak útjaik.

- Holnap. – intett könnyedén a nő. – Holnap találkozunk. Addig gondolkozz, kellek-e én teneked igazán, Vilmos... mert ez így nem mehet már tovább. Nem bírja a lelkem ezt az erőt és ezt a beteljesületlenséget...

A férfi azon az éjjelen nem tudott elszenderedni. Csak forgolódott ágyában felesége mellett, aki mélyen aludt már. Nagyon távol, szinte idegenként éltek testeik egymás mellett. Még évekkkel ezelőtt hűlt ki, illant el a nagy szeretet. A szülei erőltették ezt a házasságot, szinte hátulról tuszkolták oltár elé, mert a nő gazdag volt és befolyásos, a férfi meg tehetséges, jó szakorvos, de már kissé koros és életunt. Negyvenéves fejjel mindegy már, mondogatták, hogy az élet merre, hogyan kanyarodik, és milyen emberhez veti a sorsa... valaki mellett élni kell, küzdeni kell, még ha nem is igazi... tényleg így kéne tenni? Mindig? Ahogy évszázadok óta teszik ugyanazt? – kérdezte magától, és gondolatban már csomagolni kezdett. Hátrahagyni a látszatot készen állt rá... bepakolni a bőröndökbe és azt mondani: Jó reggelt szerelem... igen, kizökkentettél az életemből, de okosan tetted... ébressz fel minden hajnalban, mert szeretek az illatodra ébredni... adj nekem még egy órácskát, hogy az apróságoknak is jusson hely a bőröndömbe, s aztán halkán kopogtatok az ajtódon, hogy szia, itt vagyok már...

Kétezer nyolcat írunk. Ősz van. Szamosújvárról személyvonat érkezik öt óra negyvennyolc perckor, és pőfékelve megáll a tér melletti vasúti hídon, bevárva a temesvári gyorsat. A gyárak kürtjei minden reggel rekedten süvítenek végig az ipari negyedek fölött. Munkakezdést túlkölnék az álmatag, füstös, hajnalittas levegőben.

Az öregotthon folyosóján, az ablak előtt toloszékben Jakabházi Magdaléna ül, az a nő, aki úgy tudott hódítani, hogy elbódult tőle a férfiember maradék józan esze is. Bal oldala lebénult. Szülötés érte tizennyolc évvel ezelőtt. Mindig az ablak elé viteti magát, ahonnan látja a virágzó muskátlikat, a kertben piros almáktól roskadozó fákat és a gyártelep füstölgő kéményei mellett meredő világoskék kórházat. Őszbe borult haja válláig ér, apró kék szeme folyton csillog. Fényképeket tart az ölében. Mutogatja nekem. Alig beszél már, némi erőfeszítésébe telik, amíg félig megbénult szájával kikeresi a félszeg szavakat. Ha mond valamit mégis, folyton ezt ismétli tagoltan, akadozva, éjjel-nappal: *Nő-vér vo-tam. Összvee-eestem. Szépvv-vo-tam. Most csú-nyavvv- va-gyok. Gyopárt szedtünk. Elvvv-ették tőlem. Otthagytott. Amikor összvee-eestem. Ilyen aaaaz élet!*

- Magdus, te nem vagy csúnya! Te nagyon szép vagy! – szólok rá olykor, és gyengéden megsimogatom az arcát, majd csókot lehelek homlokára.

Magdus kacéran nevet fel. Csak ő tud így nevetni az otthonban, öntapadósan, teli szájjal, aztán ismétli utánam:

- *Nagyon szép vvv-a-agyok...* - mutatóujját felemeli, megsimogatja az arcom, rápaskol a karomra, és kacagva néz rám: *Teiss-szép vvvvagy...*

A rádió esti adásában halkán felcsendül egy dallam. Talán régi emlékeket idéz benne.

A bal keze, amit szorítva tart kispárnával felpócolva maga előtt, görcsbe rándul és meg-megremeg. Kövér könnycseppek indulnak el szép, apró szeméből, lefolynak az arcán, és szája mindegyre azt hajtogatja elfeledve az iménti és azelőtt is sokadszorra lezajló párbeszédünket: *Nő-vér vo-tam. Összvee-eestem. Szépvv-vo-tam. Most csú-nyavvv- va-gyok. Gyopárt szedtünk. Elvvv-ették tőlem. Otthagytott. Amikor összvee-eestem. Ilyen aaaaz élet!*

Távolban felbúg a gyár kürtje. Fáradt emberek között lépdelek a Bulgária téren, ahol semmi sem változott, csak a fák törzse vastagodott, nőtt nagyobbra és elsokasodtak a szürke, girhes kutyák, akik az utca közepére ugranak ki, és vicsorgó fogait csattogtatják elemnyedt izmaim után. A tér melletti kocsmához érek. Nyolckor már beszorult a meleg. A hely telve férfiakkal. Belibbenek, majd nem törődve a pusmogásokkal, határozottan a sarokban árválkodó asztalhoz ülök, és intek a pultnál álldogáló pufók embernek, hozzon ide is egy sört. Cigaretára gyújtok, kibontom a hajam, és a nyakamról letekerem fehér selyemsálam...

KŐ-SZABÓ IMRE

Egy szamar és végül egy ló

A kis falu élte békés hétköznapjait. A hegyek közé ékelődött be, oda a formás lankák ölelésébe. Így fentről úgy nézett ki, apró piros cserepes házaival, mint egy frissen szedett epres tál, csak a hab hiányzott róla. De biztosan, ha télen szemlélte volna a kíváncsi látogató, még ezt a látványt is megkapta volna. Nem volt nagy, mindössze háromszáz házból állt, de ez is elosztásában csupán tíz utcára korlátozódott. Ebből az idősek mégis leválasztottak egy „öregfalu”-ra való központot, amely az egyetlen, - katolikus templom közeli térre -, meg egy úgynevezett „alsó” utcára vonatkozott. A többi, bármikor is épült, „újfalu”-nak becézték. Ha lélekszámban kellene kifejezni ezt a vegyes, magyarok és tótok által lakott települést, nem lenne több, mint másfél ezer. Lakott még ebben a faluban néhány cigány család is, de ezt úgy mondták, hogy a jobbak közül valók, mert beékelődve éltek a magyarok és a tótok között. Dolgoztak, szép házban laktak.

Egy októberi napon a faluba költözött egy család. Kint a szélén, a lakott házaktól eléggé távol állt egy kis düledező, fehérfalu viskó. Hosszú évek óta nem lakta senki, még a faluban sem tudták, tulajdonképpen kié ez a ház? Csak úgy állt ott magában, elárulva. Ha eltűnt volna, biztosan keresnék, de így általában csak a képhez tartozott. Olyan volt, mintha egy festő szépen odapingálta volna, ottlétével a kép része volt. Ezen az októberi napon ebbe a kis házba beköltözött egy család, erre lettek figyelmesek, meg arra, hogy a ház közelében lévő gesztenyefához egy szamar volt kikötve.

Beszéltek is erről szélteben, hosszában, de főleg a Talpi-féle kocsmában, sörözés, meg fröccsözés közben.

- Láttad a szamarat? – kérdezte egy barnahajú férfi a kis kopasztól, amint az a sörét kortyolgatta.

- Ha rád nézek, igen! – volt az egyszerű válasz.

- Hagyd a hülye vicceidet! Arról a srácról beszélek, aki Agárd fele lakik, ott a falu szélén!

- Láttam, és akkor mi van?

- Azt beszélik, van egy kis kordélya, és fuvarozik. Ha valamit szállítani akarsz, elviszi. – mondta a barnahajú és tovább kortyolta a sörét.

Mások is felfigyeltek erre a beszédre, amely perceken belül kiterébélyesedett. Mindjárt elmondták, hogy Gödöllő környékéről jöttek. Két gyerekük van, a nagyobbik a lány már tizenkét éves, és szép fekete haja van. Valaki megjegyezte, hogy látszatra már olyan, akinek felmegy az anyja cipője, ezzel is érzékeltetve, nem kislány az már. – A cigányoknál ilyen lány már szülni szokott! – jegyezte meg valaki, de ennek a beszédnek nem tulajdonítottak nagyobb jelentőséget, innentől ez a vonal el is laposodott.

Inkább a Janiról kezdtek beszélni, mert az egyik fickó még a nevét is tudta. – Jó kötésű srác! – mondta a barnahajú söröző. – Már beszéltem is vele, szöke gyerek, nem néz ki romának. Olyan harminc-negyven közötti lehet. Csak fuvarozni akar a samarral, ebből szeretne megélni.

Aztán arról esett szó, tulajdonképpen nem is választott rosszul, hiszen egy ilyen faluban, ahol már nincs ló, nincs fuvarszköz, a szállítás gondot okoz. Mégis jól jönne egy ilyen lehetőség, még akkor is, ha csak egy kordély az egész, melyet éppen egy szamar húz.

Aztán mit is fuvarozzon ez a Jancsi? Mintha önmaguktól kérdeznék. Hirtelen így Jancsinak ismeretlenül teljes nevet adtak, ezzel is felvállalva a keresztapaságot. – Legyen a neve: Szamaras Jancsi! Erre hurrát kiáltottak, és sorban koccintottak a poharakkal. A kocsmáros Talpi csak annyit mondott:

- Nem vagytok ti észnél! – és legyintett egyet, majd csapra verte a következő söröshordót.

- Fuvarozhatna, - többek között - a szomszéd falubeli tűzről szemet, meg fát az erdőből! - mondta a barnahajú, aki tovább vitte a prímet. A többiek helyeseltek, még azt is hozzátették, hogy olyan kisebb fuvarokat is elvállalhatna, kivihetné a hordót a szőlőhegyi présházba, behozhatná a terményt. Aztán ebből összejönne neki egy kis pénz, így legalább dolgozna.

- Beilleszkedhetne közénk! – mondta valaki összegzésképen.

Erre egy kis csend keletkezett, majd a kis kopasz halkan megjegyezte:

- Kár, hogy nincs lova, még a kertekben szánthatna is.

Néma fejbólintásokkal helyeseltek a többiek.

Hirtelen azonban arra lettek figyelmesek, hogy a kocsmá előtt megállt a kis kordély, előtte a szamár és az alacsony bakról leugrott Szamaras Jancsi. A szamár, ahogy ott állt, olyan mélabúsnak tűnt. Adódott ez abból is, hogy szürke szőre a fején, főleg a nagy fülei körül már jócskán őszbe vegyültek. Olyan kedvetlen, bús „öregembernek” tűnt. Csak akkor lett vidámabb, mikor Jancsi a rávetett gyeplőt kikötötte a kordély oldalához. Olyan volt ez, mintha észrevette volna, itt egy kis pihenő következik. Erre úgy reagált, hogy hirtelen harsány iázásba kezdett és vagy tízig meg sem állt. Amikor aztán jól kikiabálta magát, egykedvűen állt, csak fülei és a farka mozgott, hogy az odatolakodó legyeket elhessegesse érzékeny bőréről. Közömbös pófájáról azt lehetett leolvasni: - Nekem aztán teljesen mindegy!

Tudta ezt Jancsi is, hiszen már három éve voltak szoros barátságban. Ez olyan sorstársi barátság volt. A szamár elfogadta gazdájának, tudta, hogy enni, inni kap tőle, legalább egy kis abrakot meg vizet, ennyire azért nem volt szamár. Többre nem is volt igénye, mert amikor megálltak valahol, ő szívesen legelt. Nem válogatott, nem kellett neki „pástétom”, az út menti fű is megtette. Azt tudta magáról, hogyha Jancsi valamivel felbosszantotta, akkor ő csökönyös lett. Ilyenkor szinte egy lépést sem volt hajlandó tenni. Még az elején Jancsi bosszankodott, főleg, ha sürgős volt a meló, várták a fuvart. De aztán hozzászokott, úgymond: - megtanulta, hogy én ilyen vagyok! Jancsi is elfogadta ezt a szamarat, melyet ő csak úgy magának, Rozinak becézett. Ezzel a nemét is elárulta, meg azt a szeszélyességet is, amely ennek a folyamodványa volt. Sokszor, amikor otthon kikötötte és Rozi csak falatozott, elnézegette őt. Mindig mondta magának: - Olyan ez, mint egy ló, csak éppen egy kicsit félresikerült. Pedig titkon egy igazi lóra vágyott. Egy olyan almásszürkére, melynek szőrében fekete és fehér, kör alakú foltok vannak. De ez csak ábránd maradt számára. A Rozival is úgy kötődtek össze, hogy Gödöllő mellett egy fickó kért tőle kukoricát, mert akkoriban a földeken böngészett vagy húsz mázsát. Azt mondta neki, kifizeti, de esze ágába sem volt. Járt a nyakára, de az csak hitegette. A körzeti rendőr szerencsére a haverja volt, egyszer megkérte, hogy szorongassa már meg a kukoricás fickót. A rendőr el is ment, Jancsi elkísérte. Az ipse, mikor meglátta a rendőrt, úgy megijedt, hogy még beszélni sem tudott, pedig az még egy szót sem szólt. A végén kinyögte, hogy pénze nincs, de viheti a szamarat. A rendőrrel egymásra néztek, Jancsi bólíntott, ő pedig azt mondta: - Akkor az adósság le van rendezve! Fogta a szamarat és azóta sorstársi barátságban élnek.

A szamár lehorgasztott fejjel állt a kocsmá előtt. Jancsi pedig bement a sörözőbe, hogy egy jó korsó sört legurítson. Amint belépett a helyiségbe, mindjárt észre is vette, hogy mindenki őt nézi. Egyetlen arc sem fordult más irányba. Olyan volt ez, mintha ő lenne a színpadon és onnan az asztaltól mindenki őt nézné. Tulajdonképpen ezt már megszokta. Eleinte azt hitte, azért nézik őt, mert cigány, de aztán rájött, hogy ennek nincs nagy jelentősége, hiszen ő szőke, csak a bőre egy kicsit sötétebb, olyan, mint aki sokat van kint a napon. De amióta Rozi a társa, mindenki megcsodálja. Egyszer hallotta, hogy az egyik ember azt mondta a másíknak: - Pont olyan szamarat látok itt, mint te! A másik megharagudott, szitkozódott, majdnem öltre mentek. Alig tudta a megfogalmazó érthetően megmagyarázni neki, hogy az a szamár, amit itt mind a ketten látnak, az pont olyan.

Janit ez a váratlan kíváncsiság csak egy pillanatig zavarta. Odament a söntéshez, kért egy korsó sört, kifizette és az egyik állópultra letette. Várt egy kicsit, hogy a habja ülepedjen, majd nagyokat kortyolva ivott a sörből.

Elsőnek a barnahajú férfi lépett hozzá, ismerősként üdvözölte:

- Gyere, bemutatlak a többieknek! – mondta és körbe mutatott. A kocsmában állók először csak néztek, mintha leragadt volna a talpuk, nem mozdultak, de aztán sorra kezet fogtak Jancsival. Az egyik meg is jegyzete:

- Jópofa szamarad van! Még kiabálni is tud!

Ez a beszólás kellett, mert a hirtelen kissé megdermedt levegőt felmelegítette. Megkezdődött, illetve folytatódott a beszélgetés. Janit kifaggatták mindenről. Rosszabbak voltak, mint száz öregasszony, a kíváncsi kérdések csak úgy záporoztak. Ő pedig állta az ostromot! Elmondta, hogy van a faluban egy rokonféle, az csalta őket ide, említette a falu szélén álló kis házat, melyet átmenetileg elfoglalhatnak. Majd lesz később telek, ha akarnak, építkezhetnek is. Az asszonynak Vácon van munkalehetőség, takarítás egy autószalonban. A két gyerek még iskolás. Ő meg a szamárral fuvarozni akar. Azért választotta ezt, mert nem szereti a kötöttséget, a maga ura akar maradni, neki ne parancsolgasson senki!

Ebbe, mintha mindenkivel egyetértés született volna, abba is maradtak, nem volt ellenvetés. Még beszélgettek egy darabig, aztán ment mindenki a dolgára. Szamaras Jancsi felpattant a bakra, ostorával csettintett egyet a levegőbe, ezt Rozi, a szamár kissé kelleetlenül fogadta, de megindult a számára még ismeretlen úton.

Innentől kezdve teltek a napok. Szamaras Janiék beköltöztek a kis házba, az asszony busszal járt dogozni, a gyerekek az iskolába, Jani pedig kezdte építeni fuvaroztató, megrendelő körét.

Egyre többen kérték meg egy-egy kisebb fuvarra. Ilyenkor különböző eszközöket, ajtót, ablakot, pár zsák cementet, vagy éppen meszet, homokot kellett az egyik utcából a másikba elvinni. Ami az egyik helyen feleslegessé vált, a másikon felhasználták. Idegenek, rokonok adták-vették dolgaikat. Jani fuvartarifája nem volt nagy, sokszor még azt is mondta, ha megkérdezték, mennyi az ára:

- Mit szán rá? – kérdezte, és elfogadta a markába nyomott összeget. Egy-egy jobb nap után számvetést készített. Ilyenkor kiült a ház elé tett hokedlire, nézte Rozit, amint szorgos farkcsapkodás és fülrázás közepette ette az eléje vetett füvet, vagy szénát. Számolta a pénzt és arra gondolt, hogy egyszer vesz egy lovat. Igenis vesz! Ezt egy nagyon komoly elhatározásnak szánta. Úgy döntött, ettől nem tágít. Már kezdte átvenni Rozi makacsságát, de ezt úgy érezte, ha nem lesz ilyen, akkor a terv elszáll, mint a füst. Azt pedig nem akarta. Mindig a nagyapja jutott az eszébe, aki nagy lóvásárokról mesélt neki. Azokról a lovakról, melyeket megvett, majd eladott. Arról a színes kavalkádról, amilyen a lóvásár. Eszébe jutottak azok a történetek, melyeket a nagypapa olyan sokszor elmondott, igaz a hasonló történet nem mindig hasonlított a már egyszer elmondotthoz. De az mindig megmelengette a szívét, amikor az öreg azt mondta: - Az nem is igazi cigányember, akinek nincs egy ló! Tehát, ehhez kell tartania magát.

A megtakarított pénzt, amit tulajdonképpen a leendő lóra szánt, először nem tudta hová tegye. Persze nem sok gyűlt össze, de az elhatározás az hajtotta. Először egy papírzacskóba tette azt a pár ezer forintot, melyet sikerült félretennie. Aztán az volt a gond, hogy ezt a zacskót hová tegye, hogy az asszony meg ne lássa, mert akkor azonnal valamiféle tervet eszelne ki a pénz elköltésére. A házba nem teheti, mert vagy a gyerekek, vagy a feleség egyszer biztosan meglelné. Ahogy ott ült, kint az udvaron, várta, hogy az asszony elkészítse a vacsorát, az jutott az eszébe: - Ott az a fészker, nincs benne csak szalma, azt nem is használják, oda kellene tenni. A gondolatot tett követte. Ahogy ment a fészker felé, látja, hogy egy pár gumicsizma van a fal mellé ledobva. Rossz volt ez a csizma, a talpa eltört, befolyt a víz belé, már nem lehetett használni. Felvette. A szárába tette a zacskót, a csizmát pedig a cserép és a szarufa közé tűzte, gondosan szalmával eltakarva.

Innentől kezdve gondolatában, ahogy dolgozott, mindig a leendő ló járt, persze a gumicsizma lassan dagadó tartalma is. Mindig lopva ment oda, úgy tett, mintha a szamar körül lenne dolga. Sikerült ezt ügyesen szerveznie, a család tagjai nem sejtettek semmit.

A nyár szépen eltelt, közelgett az ősz. Lassan egy éve, hogy ide költöztek. Az üzlet is beindult, kezdtek olyan fuvarokat kérni tőle, hogy hozzon a közeli, másik faluban működő tűzépről öt, vagy nyolc mázsa szenet. A kis kocsit erre alkalmassá tette, megmagasította az oldalakat. Ezek jó fuvarok voltak, általában naponta kettőt meg tudott tenni. A szén csak kiegészítőnek kellett a fűtéshez, a hidegebb napokra. Azért pótlásnak, mert a falut mindenütt erdő vette körül, fát itt olcsóbban lehetett beszerezni, meg a mennyiséggel sem volt baj.

Már november közepén járt az idő, amikor az egyik ember azt kérte tőle, hozzon fát az erdőről. A fuvarért jó pénzt ígért. Szamaras Jancsi már számolta is, ha minden rendben lesz, tavasszal lovat vesz. A megbeszélts időben ment is az erdőre, de amint hajtotta Rozit, rossz sejtelmé támadt. Fekete felhők gyülekeztek és lassan eleredt az eső. Megpakolta a kocsit, el is indultak, ő maga is tolt, teljes erőből. Nógatta a szamarat, de az egy százméteres út után lecövekelt lábait. Egy tapodtat sem tett, sem előre, sem hátra. Közben esett az eső, az út teljesen felázott, a kocsi kerekei belesüppedtek az erdei földbe. Biztatta Rozit, ostort rántott, csattogott vele, káromkodott, lehordta mindenféle utolsó kurvának, lévén nőnemű, de ő hajthatatlan volt! Rá is csapott az ostorral, de ekkor úgy érezte, mintha áram ütötte volna meg a kezét. Meg is bánta tettét, eldobta az ostort, a kocsi pakolt fából kezdett lerakodni, hátha könnyebb lesz, és akkor meglesz a fuvar. De minden igyekezete eredménytelen volt. A dühtől majdnem a sírás környékezte, a kocsin annyi fa volt csak, ha ezt a fuvaroztató meglátja, egyből kiábrándul az egészszről.

Elázva, fáradtan álltak ott az erdőben. Kezdett sötétedni, nem tudta mitévő legyen. Az jutott az eszébe, egye meg a fene ezt a fuvar, meg a pénzt. Ló sem kell!

Amikor erre gondolt, Rozi megmozdult és elkezdte húzni a kiürült kocsit. Mintha meghallotta volna, mit mondott, vagy legalább is, mire gondolt.

- Nem is olyan hülye szamar ez! – mondta maga elé és örült, hogy így alakult, mert legalább ebből az esőből, ebből a nyirkosságból lassan hazaérnek.

Másnapra elfelejtette az egészet, csak a megrendelőnek kellett megmagyarázni, hogy az eső, a sár miatt nem sikerült a fuvar, de ha egy kicsit jobb idő lesz, pótolja: Nem is kérdezett semmit, csak annyit mondott: - Egy ló jobb lenne! Ezzel aztán a kérdés be is lett fejezve. Szamaras Janit csak az izgatta, hogy ezt az újbóli felvetést Rozi ne tudja meg, mert akkor talán még baj is lehet.

Azért újból átgondolta a lóvásárlás kérdését. A pénz lassan gyűlt, már volt vagy nyolcvanezer forint a csizmaszárban. A kocsmában beszéltek erről, az egyik fickó mesélte, hogy Vácon minden hónap harmadik vasárnapján van állat- és kirakodó vásár, ott lehet kapni lovat. Azt is tudni vélte az illető, hogy az árak eléggé eltérőek. A fogathajtó százötvenezerrel kezdődik, a nyerges ló több mint félmillió, a sportlovak pedig elérik a kétmilliót, sőt meg is haladják. Tehát, még egy jó pár fuvarra le kell bonyolítani, hogy meglegyen az összeg. Meg azt is hallotta, hogy ha valaki vesz egy új autót, a régiből beszámítják az árba. Titkon arra gondolt, hogy Rozitól is megválíék, kap érte egy kis pénzt, azt is beszámítja az árba, és akkor meglesz a ló. Örült ennek a kalkulált eszmeftutatásnak, de beszélni nem mert róla, főleg hangosan, az erdőben törtétek miatt.

Eltelt a tél, megjött a tavasz, mind a ketten, ő is, meg Rozi is minden baj nélkül átvészelték ezt az időszakot. A fészerbe eszkábált neki egy istálló félét. A fuvarok is elkezdődtek, a pénz szaporodott, már magába ki is választotta a megfelelő vásármot áprilisban, hogy a számárral Vácra mennek, arra a bizonyos lóvásárra. De az úgy szokott lenni: - Ember tervez, Isten végez! Most is így lett. Szamaras Jancsinak megbetegedett a fia. Kórházba került, műtétet kellett végrehajtani. Többször voltak a kórházban, hogy minden rendbe legyen, egy borítékot csúsztattak az orvos zsebébe. Az asszony nem tudta, honnan van a pénz, de a csizmaszárból kellett kivenni. Ilyenkor nem mérlegel az ember, mégis a fiáról van szó, a ló várhat!

A bajok után könnyebb napok szoktak következni. Így volt ez Szamaras Jancsiéknál is. A gyerek felépült, sikerült a műtét, már járt iskolába, ő pedig tovább fuvarozott. A hiányzó pénz lassan gyűlt azért a csizmaszárba. Amikor olyan messzebről bonyolított fuvarba jártak, ült a bakon, fogta a gyeplőt, az ostort csak úgy megszokásból tartotta a kezében. Rozi, pedig egykedvűséggel, némán poroszkált az úton, húzta a kis kordélyt. Úgy tett, mintha ez neki semmiség lenne. Néha megrázta nagy füleit, de nem figyelt a dolgok alakulására. Jani pedig ilyenkor gondolkodott, ábrándozott. – Mégis csak veszek egy lovat, bárki bármit mond! Így ahogy elgondolta, érezte a ló testének különleges illatát, kezében sörényének fényességét. Hallotta prüszkölését, kapálódzó lábainak dobaját. Valami különös, melegséggel teli érzés futott át rajta. Úgy érezte, ez lesz élete legboldogabb perce, amikor végre megvalósíthatja nagy álmát, amiért érdemes volt küzdeni, dolgozni.

Két hónap telt el, már június harmadik vasárnapja következett. Előtte való nap belopódzott a fészerbe, elővette a gumicsizmát és a benne lévő zacskóból a szénára borította a pénzt. Különválogatta a papírpénzeket, majd egy csomóba rakta és elkezdte számolni. Lassan ment, kétszer el is tévesztette, mindig újból kellett kezdeni, de aztán végre sikerült. Az asszony is megzavarta egyszer, mert kiabált neki, hogy kész a vacsora. Most már nem titkolhatja előtte, megvan a pénz, ezt lóra gyűjtötte, el kell mondania. Be is ment a házba, vitte magával a zacskót, benne a százötvenezer forintot. Leült az asztalhoz, maga elé tette a kis csomagot és várt. Az asszony először nem vett észre semmit, a fia kérdezte meg:

- Apa, mi van abba a papírban? – Pénz kisfiam, pénz egy lóra! – mondta Szamaras Jancsi és várt, hogy az asszony mit szól hozzá.

- Lovat akarsz venni, nem jó a számár? – kérdezte az asszony, csak úgy közömbösen, mintha nem érdekelné az egész felvetés.

- Mondtam már neked, lovat akarok, most megvan a pénz! – szögezte le Szamaras Jancsi.

Az asszonyt csak a pénz érdekelte, ezért meg is kérdezte:

- Mennyi az a pénz?

- Százötvenezer!

- Azért mindért lovat akarsz venni?

- Mindért!

- Mi lesz a számárral?

- Eladom!

Így pergett a hirtelen felfokozódott párbeszéd. A fia vetette közbe:

- Apa, a szamarat, ne add el! – és látszott rajta, hogy szomorúság kerítette hatalmába. Jancsi szótlanul nézte fiát, hirtelen nem tudott mit mondani. A számárra gondolt, ő is megszerette Rozit, de titkon mégis úgy döntött, hogy elviszi a vásárba és megpróbálja eladni, mert az a pár ezer forint is számít egy jó lónál, melyet majd kap érte.

Az éjszaka nyugtalanul telt, többször felriadt álmából és a párna alatt megtapogatta a papírzacskót a pénzzel, mert biztonsági okokból oda tette lefekvés előtt. Reggel korán kelt, a többiek még aludtak. Felöltözött, a pénzt egy fekete kendővel a derekára kötötte, közvetlenül a hasa alá, az ágyéka fölé. Gondolta, ha oda nyúlnának, azt venné észre a legjobban. Rozit kivezette a fészernék nevezett istállóból. A számár egykedvűen állt, nem értette ezt a korai, hajnali kelést. Úgy gondolta a gazda és közöttük csak a gazda lehet okosabb, ő csak egy számár, biztosan tudja, miért és merre mennek.

Szamaras Jancsi fogta a kötőféket és vezette a szamarat. Végigballagtak a még kihalt falun, az erdő felé vették az utat, mondták a kocsmában, ha arra mennek, sokkal rövidebb az út. Jancsi megfogadta a tanácsot, sőt még úgy döntött, hogy nem gyalogol, hanem felül Rozi hátára és így járják be az erdei utat. A szamár ez ellen nem is tiltakozott, csak Jancsi lába ért földet néha-néha egy magasabb földkupacnál. Jó bő kétórai járás után elérték a város határát. Úgy döntött, leszáll a szamárról, ma már nem valami nagy látványosság szamárháton járni. Nem akarta, hogy mosolyogjanak rajta, az mégis más, egyértelműbb, amikor egy ember vezet egy szamarat és nem fordítva.

Beértek a vásárba, lehetett úgy reggel hét óra, de már a vásártér megtelt kocsikkal, lovakkal, emberekkel. Nagy volt a kavarodás. Szamaras Jancsi egyelőre nem tudta merre menjen. A lovakat nézte, aztán megállapította, hogy ott oldalt sorakoztak fel azon gazdák, akik lovat szeretnének eladni. Ott hátrább voltak a marhák, meg a disznók. Ő a számmal a lovasok mellé sorolt be. Rozit kikötötte a vásárteret körbe kerítő vaskerítéshez és várt, nézelődött. Pillanatnyilag nem tudta mitévő legyen. Ha most jól végiggondolja a dolgokat, az lenne a legjobb, ha első lépésben nyélbe tudná ütni Rozival kapcsolatos üzletet, és aztán szétnézhetne a lovak között.

Telt, múlt az idő, az emberek jöttek, mentek, beszélgettek, ő csak állt a szamara mellett, de senki nem kérdezett tőle semmit. Azt sem, ki fia borja, de azt főleg nem, hogy mit akar itt a számmal. Rozi egykedvűen bámulta a tömeget, nem volt véleménye semmiről.

Ahogy ott állt a nagy várakozásban, szeme mindig a lovak felé pillantott. Távolról nézte őket, megpróbált valamiféle hangfoszlányokat elkapni, de így a messzeségből nem állt össze semmiféle kép. A hangok meg a szagok, vagy inkább illatok, eljutottak hozzá. Ez utóbbiból a sült kolbász illata, amely úgy fonta körbe és át az egész vásárteret, mint futó repkény a házköri bokrokat. Meg is borzolta orrát, majd a gyomra reagált rá. Érezte, éhes. Mivel nem jött erre senki, Rozi békésen álldogált a kerítés mellett, úgy döntött, megnézi azt a kolbászos figurát. Oda is ment, kért egy jó adagot, mustárral, kenyérral. Be is falta, jól esett, de most meg szomjas lett. Láta, hogy isszák egyik bódénál a csapolt sört, odament és kért egy korsóval. Megitta, és úgy érezte, mindjárt jobb a közérzete, a sörben lévő kevés szesz fok még bátorságot is kölcsönzött neki. Fel is bátorodott és a lovak felé vette útját.

Elsőként egy világos pej lovat vett szemügyre. Nézegette, körbejárta. Mások is voltak ott, hallotta mennyit kért a gazda érte. Az ötszázezer számára elérhetetlen volt. Mondták is, ez nyerges ló. Szépnek tartotta, megnézte még egyszer, aztán tovább ment. Az egyik lónál vagy nyolc férfi állt, nagyban alkudoztak. Csapták is egymás tenyerét, de Jani csak annyit vett ki a beszédből, hogy a ló arab telivér, Piero névre hallgat és egy tenyészmen. Az ára a csillagos égben volt, amikor meghallotta a több milliót, az ágyékához kötött kendőhöz nyúlt, és nagyon szomorú lett. Mit kezd itt ennyi pénzzel? Gondolkodott és arra a következtetésre jutott, hogy semmit. Visszaballagott az ő szamárához, amely ugyanolyan türelemmel állt ott, mint a posztjára állított katona, aki csak a váltást várja. Megsimogatta a szamár hátát, megveregette a fejét. Rozi ezen csodálkozott, mert gazdája sohasem szokta becézni, babusgatni.

Szamaras Jancsit mindezek ellenére mégis a ló izgatta. Újból elindult, hátha sikerrel jár, és mégis lesz egy lova. Sokáig botorkált a lovak között, már volt olyan gazda, aki engedett is az árból, de az még mindig nem felelt meg számára. Tudta, azt nem mondhatja, annyi pénze nincs, így inkább azzal állt tovább: - Még körülnézek! A botorkálás, téblábolás során újból a sörösbódéhoz jutott. Bátorításként a torkán lekergetett még egy korsó sört. Várt. Nézelődött. Gondolkodott. Ahogy így töprengett, akkor vette észre, hogy ott távolabb is áll egy szekér, melynél két ló volt a sarogjához kötve. Közelebb ment, mindkét ló bogárfekete, megérintette az egyiket. Nem reagált erre, a gazda mondta is: - Nagyon szelídek. Ez kanca-csikó, másfél éves. A másik, az nem eladó, vagy azt mondom inkább, már elkelt! Jancsinak tetszett a ló. Igaz, nem almásszürke, nem az a bizonyos álmai lova, de mégis, igazi ló!

Az ára érdekelte, a gazda meg is érezte, és mindjárt mondta is: - Százhatvanezret kóstál! Szamaras Jani állt és nézte a lovat. A gazda nyújtotta a tenyerét. Ennyi pénze nincs, kell, hogy engedjen. Váratlanul belecsapott és azt mondta: - Száznegyven! A gazda egy kicsit meghökkenett ekkora bátorságtól. Töprengett, kifároltatta a lovat a szekér hátuljától, hogy jobban körbe lehessen járni. Jani végigtapogatta a lovat, a farától a fejéig. Fordítva kezdte, ez nem volt szándékos, így jött a kezére. A végén a ló fogait nézte meg. Épek voltak, szépek, tényleg fiatal a ló. Odament a gazdához és nyújtotta a tenyerét. Belecsapott és azt mondta: - Száznegyvenöt! A gazda válaszolt: - Száznegyvennyolc! Jani csak egy pillanatig habozott, befér a pénzébe, gondolta és visszacsapott a gazda tenyerébe: - Száznegyvennyolc! Megkötötte az üzlet!

A gazda odaadta a papírokat, amely a lóval jár ilyenkor, meghívta Janit egy áldomásra. Megitták a sörüket, aztán annyit mondott: - Vigyázzon rá, jó ló! Még egyszer kezét fogtak, Jani elkötötte a lovat és megindult, hogy megkeresse a szamarát. Rozi továbbra is egykedvűen állt, csak a nagy fülei, meg a farka mozgott állandóan, hogy a legyeket hessegesse magáról.

Szamaras Jani megállt egy pillanatra. Egyik kezében a várva várt ló kötőféke, a másikban Rozi vezető pórása. Ezt azért nem gondolta, hogy lova is legyen, meg a szamara is megmaradjon. Tulajdonképpen elégedett volt a történetekkel. Ahogy elindultak és vezette a két jószágot, Rozi éktelen iázásba kezdett, mintha azt akarta volna kifejezni: - Köszí gazdám, ezt jól tetted! A vásárolók hangos nevetéssel nyugtázták a produkciót, volt, aki integetett a kezével. Jani pedig elindult hazafelé. A városon keresztül, gyalog tette meg az utat. Ahogy elérték az erdőt, az elkerülő utat, megállította a két párát és arra gondolt, ha már lova van, mégsem megy gyalog haza, inkább felül a ló hátára. Igaz nyereg nincs rajta, a számaron sincs, mégis fel lehetett rá ülni. Csak az a baj, hogy a ló magasabb, rá nem lehet úgy felpattanni, mint a számarra. Ez most gondot jelentett, mitévő legyen? Ezen törte a fejét. Ahogy így gondolkodott, ott beljebb az erdőben megpillantott egy farakást. – Ez jó lesz, onnan felülök a lóra! Úgy is tett. Odavezette a lovat, felmászott a farakásra és felült a lóra. – Na, ezt én szörén ülöm meg! – mondta, és lábának sarkával biztatta, hogy induljon el. A ló szótfogadott és útnak indult, járása megegyezett az erdei út kanyargóival. Közben a szamarat hosszú pórásra engedte és Rozi tőlük olyan öt méterrel távolabb követte a lovat és lovasát. Ezzel a poroszkálással nem is volt baj egy darabig, amikor egy erdei zörgéskor a ló fel nem horkant. Egy kicsit hirtelen felágaskodott, Janit ez a szokatlan mozdulat váratlanul érte, így rövid úton lehuppant a földre és jól megütötte a fenekét és a jobb vállát.

Görnyedve felállt és szembe találta magát a számarral. Rozi most nem mozgatta füleit, a farka is mozdulatlanul lelogott. Jani úgy érezte, mintha a számar cinikusan mosolyogna, és talán azt akarná mondani, kérdezni: - Kelltednek ló?! Én nem voltam jó?

Bosszankodott, de nem volt mit tenni, a lóra már úgysem tud felülni, így hát elindult gyalog. A teste fájt, ahogy lépett, egyre jobban. Összeszorította fogait és lépegetett előre, utána csendesen a ló, végül a számar. Ment ez egy darabig, de a fájdalom nem akart megszűnni, sőt fokozódott. Úgy döntött, felül a számarra. Rozi szó nélkül engedelmeskedett, vitte gazdáját, sőt még úgy is tűnhetett, mintha kihúzná magát, lám így alakultak a dolgok. Be is értek a faluba, az út a kocsmá előtt vezetett. Az emberek amint meglátták ezt a különleges képet, kirohantak az utcára. Volt nagy nevetés, hahotázás!

- Ezt sosem felejthetjük el! – mondta valaki. A barna hajú haverja segített neki leszállni a számarról. – Gyere, ezt a lóvásárt megünnepeljük! – és elindultak a kocsmába. Be is mentek, az ajtóból Szamaras Jancsi visszapillantott és látta, hogy a ló és a számar egymás mellett állnak, olyan érzés fogta el, mintha azt érezné, most barátkoznak össze. A ló ingatta a fejét, így szépen hullámozott fekete, fényes sörénye. A számar is próbált valami hasonlót csinálni, de csak a nagy fülei mozogtak rendezetlenül ide-oda. Nem is baj, hogy így alakult. – Egy a fontos, lovam van! Fuvarozhat, szánthat és végül a nagyapjának lett igaza, mert megfogalmazódhatott az ősi magyar mondás: - Nem is ember az, akinek nincs lova!

Aztán a faluban évekre elfogadott kép maradt, hogy Jani szerzett valahonnan egy szekeret és ott ült a bakon és fuvarozott, szántott a kertekben. A kisháznál lévő gesztenyefához pedig hozzátartozott Rozi. Ott volt kikötve, tavasztól ősziig. Ha kedve szottyant, nagy és hosszantartó iázással verte fel a kis falu hajnali, vagy esti csendjét.

FORGÁCS MIKLÓS

Elindul velem a vakvilág

Valódi falu ez. Benne járok. Nem tipegek finnyásan, és nem gázolok térdig. Érzem, hogy a nekem kínálkozó kint nem mérhető az öntudatosan, burjánzón duzzadó benthez. Kerítések mögött rejtőzik a birtoklás tespedő öröme, a földi javak tova már nem görgő tömege. Szaga van az életnek, íze a szélnek. Karcol az üde látvány, léthomályra kérdez a csend. Én, mint városba billent világ, sóváran imbolygok a hagyomány ide-oda ferdülő, kopottas útjain. Hajnali, meztelen fényekben didereg az üres utca. Nem éktelenkednek rikító színű, ezer stílus hulladékát magukba gyömöszölő, igelitfólia-medrű díszpocsolyák mellett hűsölő, példásan hangulattalanra ápolt kertekben feszítő rezidenciák. Nem kornyadoznak Jancsi- és Juliskarágta avas, penészes mézeskalácsházikókra cáfoló, bűzbe, gazba, magából mállasztott szemébe fullasztott, közönyösen sóhajtozó, élőhalott viskóvázak. Egyik műemlékpaloták, másik agyonázott sátrak öntudatával. Sétám utcája egyszerű. Az unalom nyugalomát árasztja magából boldogan. Háza házak, kertjei kertek. Csak tulajdonos szemekben szépülnek-torzulnak különös csodává. Mégis lappang valami titok a kerítéseken onnan. Kapuk fémrácsán, vastábláján, pléhlemezen, drótfonadékán, deszkalapján elhelyezett mives kutyaportrék figyelmeztetnek, hogy milyen szerencsés és megtartandó állapot kerítésen innen állni. Az utca mindkét oldalán lépteimmel szaporodnak a kutyamivoltok is. Jobbról kedélybeteg farkaskutya, balról személyiségzavaros vizsla bámul rám. Aztán egy kialvatlan boxer, majd egy jámborságát ügyetlenül titkoló bernáthegyi riogat. Elvakult puli és kisebbségi érzésekkel küzdő agár acsarog. Öntudatos foxi és egykedvű komondor fenyeget. A fényképek mellett tömör szövegek feltételezik rólam jóhiszeműen és a pedagógia erejében bízva, hogy eltéríthető vagyok sanda és nemtelen szándékomtól. „Én három másodperc múlva itt vagyok! Te mit csinálsz?” „Én őrzöm ezt a házat!”, „Most éppen unatkozom, de szívesen elszórakoznék veled!” „Most csak azért nem látsz, hogy aztán annál jobban meglepődj!” „Ne félj! Nem ijedek meg!” „Étrendem elég egyhangú!” „Más helyzetben, a barátod is lehettem volna!”, „Ne próbálkozz, nem éri meg!”. Magukat morcnak tettető kutyaábrázatok passzolják egymásnak bizonytalanodó figyelmem. Nem dőlök be, mégis terpeszkedik bennem a nyugtalanság. Tudom blöff az egész, mégsem tudok semmit. Szaporázom lépteim, bár egyre gyanúsabbak ezek a komoran szaporodó képebek. Rohanok már, de fürkészem is suhanó arckifejezésüket. Bambák ezek a megnyúlt pofák. Bárgyúk ezek a tompa tekintetek. Űzött vadnak hisznek, miközben őket űzi valami. A valódi kutyák udvarok öblén kushadnak remegve. Félnek. Valami készül. Tartanak tőle. A fotókon, bár sokfelé vetül pillantásuk, mindenik pára szeme sarkából egy irányba kúszik valami remegő, kíváncsi, megszeppent sugár. Ide-oda labdáznak velem ezek a szemfények, lépésről-lépésre dobálnak valamerre. Kicsinyesen, szájalmasan, esendően szűkölnek már. Megérkeztem. Itt van a nagyszabás, a lépték, a határokra fittyet hányó merészség. Erre a kapura ezt pingálta valaki öles betűkkel: „OROSZLÁNT AKAROK!”.

Pimasz csókok röpködnek

Konyhaablaknak háttal, hajdinával szemben, a betont nyaggató hőség nyolcadik emeletén, mikor önfeledten éppen reform ingyencnek képzelem magam, érzem valaki belekotor tekintetével párálló kásamba.-Azelőtt rabok ettek ilyen forró víztől puffadt magokat, nem?-susogja egy izzadságcseppbe bugyolált hang-Na, megcsókoljalak? Nem zavartatom magam. Azon morfondírozom éppen, hogy apróra vágott kvarglival, vagy morzsolt rokforttal bolondítsam-e meg puritán ételem.-A nagy dolgokkal piszmojj. Igazán kibogozhatnád a politikai oldalak összefonódását, a jobbról piacgazdálkodó balt, a balról fegyelmező jobbot, konzervativizmus és liberalizmus vadházasságát, kereszténység és szocializmus kedélyes iszapbirkózását. Ird meg, irj erről! Sűgök neked, csak figyelj!-az asztalhoz somfordált, elmerült a Hypernova kínálatában, csettintett egy elismerőt-csomagolt csibemell 78-ért-megzörgette a szórólapot, a kedvemben akart jární. Én már döntöttem, a kvargli sós erjedtsége fog hozzásimulni a barna héjből fehéren előbomló szemekhez.

De lestyánnal izesitsem, vagy kardamommal lepjem meg, tétováztam finom élvezettel.-Unom a pökhendi hátad, fordulj már ide.-megpróbált kíváncsivá tenni-Tudod ki vagyok én?-egy Tescós ultraolcsó, létrás, műanyag gyerekmedence mögül iparkodott cicázni velem-Ihlető csókok mestere.-Ingerülten összegyûrte a reklámcetlit.-Jól van, nem érdekel a nagypolitika, de a buszban idétlenkedő lányok bölcsessége? Nem hallottad az izgága barátnő mondatát:”Ennek aztán beszélhetsz, nem látod, hogy új bottaszkija van?!”Nem figyeltél föl a koszlott padon merengő lány mondatára:”Azután már olyan némásan beszélt.”Miért nem babrálod meg a szavak háttérét?Bibelődj a mondatparavánok mögött kuporgó alakokkal!Rádcsókolok egy-két ötletet, fordulj felém.-rimánkodott,talán nemcsak kötelességből.Eldöntöttem,a lestyánt aprítom illatosra, zöld köntösbe segítem a hajdinát. Megkockáztassam a lakóteleppel pimaszkodó fasor nevelte ismeretlen gombát? Ölelne még valamit a nyúlósra olvadó sajt, a földet őrző rög, az üdén foszló rost.-Még mindig szívesen megcsókollak, de a Jednota ajánlatát már nem vagyok hajlandó megnézni!-azért lopva rápillantott a város legolcsóbb kiflijeire-Az sem indít be, ahogy a kislányod mondja a világot? Mi bomolhatna ki abból, hogy”kiborult az ég, esett”! S ha nem jó a tea, mit mond?”Keserves!”Ez már igazán nem hagyhat hidegen! Hadd legyenek már hatással! Egy név nélküli, senki, zsumnálmúzsával mindent meg lehet tenni? Uttállak, te fazékba bújó ignoráns!-elfehéredett az ajka, kezében megremegett az egyedül a Billában található, legjutányosabb késkészlet fotója. Már nem moderálta magát:-TE GRAFONYÁMNYILA!

Kutyából szalonba

Megvolt a rendje. Felfordult a világ. Hétfvégeken este zengett az emelet. Kóbor férj érkezett, nem kímélt időt, pénzt, fáradságot, ivott és véleménye lett. Hazament, és ami nem úgy volt, ahogy kellett volna, szavakkal, dühvel ostorozva lett. Semmi se úgy volt. A dolgok menete, a feleség, a lány szerepe, mind-mind üvöltésre állt. Az idilli pillanatok intimitása is dobhártyagerebenező ricsajban pihegett. A béke üvöltő mulatós zenébe szelődött, s bár a család ilyenkor boldogan talált egymásra, a szomszédok ilyenkor cserélték ki együttérzésüket feleberátságtalanságra. Család békében, szomszédok háborúban. Család háborúban, szomszéd fásztó búban. Aztán feltűnt. A kutya. Vagy ahogyan később elnevezték, a Kölcsönös Családi Segítségnyújtás Kutyája. De nem olyan egyértelmű, hogy ki ő. Tény, hogy férfi tűnt, kutya lett. De sokan eskü alatt állítják, hogy kutya jött, s férfi ment. Egyik nap még dült a hétfvégen a hétköznapi terror, állt a paralízis-bál. Másnap már szélteben duzzadó, hosszában moccanó, organikus program szuszogott a vicsorgó házigazdi acsargása helyén. Először úgy tűnt a fizikai megsemmisítés bizonyult járható kiútnak. A család ajtókat zárt magára, de a férfi rájuk törte s fenyített. A szomszédok becsöngettek, de a férfi rájuk lehelt, ajtót csapott, s fenyített. A rendőrök is elmagyarázták néhányszor, hogy saját lakásban otrombán viselkedni nem bűncselekmény esete. Rendőrség nem fenyített. S egyszer csak az alkoholban tartósított ráncos ember erőtől duzzadó, fényes szőrű állattal cserélt helyet. Széttépte, felfalta, péppé rágta, végleg elintézte, örült szégyenlősen a szomszédcsereg. Furcsamód, a ricsaj nem maradt abba, ahogyan eddig az apa üvöltött a családdal úgy bántak a kutyával az áldozatok. Tehát nem megette, de a férfi változott kutyává, az elkeseredettség boszorkánysága, morfondírozta a szomszédok. S mindent visszakup, úgy bánnak ezzel a kutyával, mint egy kutyával. S a lány sétáltatás idején, hosszú csontot cipelt magával. Fekete rovátkák sorakoztak a csonton. Föliratkoznak, aki rászorulnak, fogták fel a helyzetet a szomszédok. A kutya körbejárja a családshipolyozók fészkeit, s nem felfal, de magába fogadja a sakkban tartókat, megnyomorítókat. Ha hörög, fröcsög valaki a vékony falak mögött, joga van a szomorú többieknek a segítségnyújtásra. Hány lélek fér egy kutyába, hol él majd ez az állat, ha beléköltözik a környék minden érzéketlen pokróca, nem volt válasza egy szomszédnak sem. Ki a tulaj, ki a gazda? Kollektív eb. Mindenkinek jussa van a maga bunkójára. Ha a kutya csendje az úr, a megszabadultak jönnek rá a maguk tahóságának az ízére. Hiányozni tud. Talán nem világméretű összeesküvés. Lakótelepérdek. Panelopitekusok összefogása. Kölcsönös Családi Segítségnyújtás Kutyája. S mivel minden varázslat mögül elővillan az eredeti átok, negyedévenként minden kutyába zárt banális garázda, négyfalbetyár magára eszmél, s mintha palackban ágálna, csapkod, vagdos régi birodalmában, egy meghitten rosszízût. Ahogy a kutya megugatja a holdat.

CSAPÓ LAJOS VERSEI

Gondolatok a hazáról

Magyar vagyok. A rosszban is, - mert akarom!
Igaz, - tán csak halni van alkotmányos jogom,
és adózni, - de nincs dolgozni és lakni.
Ennek ellenére itt élek, - s fogok is maradni.
Itt, - hol a Nap lábat lógatni a Kárpátok bércére ül,
És a Balatonnak vizét használja szépítő tükörül,
Hazám e hegyek tenyerébe búvó aprócska ország,
Hol a békétlenség, viszály a legnagyobb kórság.
E kicsiny völgy, melynek Duna s Tisza a nadrágpántja,
Hol a rónát járó szem unottan tekint a délibábra,
Itt, - ahol nincs távolság, csak mélység és magasság,
Hol önjelölt nagyság most is a legtöbb nagyság.
E föld mely csak halálban igaz hazája nagyoknak,
Kossuthnak, Rákóczinak és még soknak, -
Hol Árpád vezér vagy Rózsa Sándor lova vágatott,
Ahol a szürkegulya szarvára tűzte az aranyló Napot.
Itt, - hol bánatból, könnyből volt majd mindig lepedők,
Kínból, jajból, és szenvedésből szőttük meg szemfedők,
Hol több száz éve komoran szállnak az évek – zúgnak a vészek,
Olykor-olykor belénk martak ádáz gyülevészek.
Ezerszer meghaltunk és mindig feltámadtunk,
És önmagunkat tépve ezerszer meghaltunk.
Jaj de sokszor ráztuk az igánkat, hányszor megaláztak,
Akikben bízunk, - még mindig kihasználtak.
Hányszor cserbenhagytak, megcsaltak remények,
De sokszor néztek minket jó fejőstehénnek.
Hol élünk, - csak könyörtelenül-kenyértelenül lehet,
Hol mindig okkal sír, asszony, anya, gyerek.
Hol a hatalomért valakit mindig üldöznek, mocskolnak, vernek,
Itt, - ahol mindig nagyobb a becsülete az idegennek... -
- De tán egyszer majd megbirkózunk, mivel sújt az átok,
Talán teljesülnek - miben reménykedünk - az ezeréves álmok.
Én meg addig várok!

Második tanulság

Ágon ült a holló, igazgatta tollát,
Meglátta odalenn a rókát,
Csupasz volt bundája, horpasza beesett,
Nagyon látszott rajta, már régen nem evett.
Zsákmányra fürkészve osont óvakodva,
Mígnem a fa alá ért,- fel a szöllődombra.
A fa alá, hol a holló ült szép csendbe',
A ravaszdinak minden mozdulatát lesve.
Akit kínzó éhség gyötört immár napok óta,
- Csak egy pocok, csak egy béka volna,
Mi elébe akadna, elébe vetődne,
Bizton rókagyomor lenne temetője!
De semmi, ami élő nem akadt útjába,
Míg a szöllősorra vezette a lába.
Ez is csupasz volt már, a szüretnek rég vége,
Musttal volt telve már a hordóknak mélye.
- És akkor - meglátott egy apró, pici fürtöt,
Mely a levelek közt meglapulva függött.
Nem volt vegetáriánus, húsevő volt ő is,
De ha tyúkhús nincsen, - megteszi szöllő is.
Két lábra felállva, ágaskodott szörnyen,
De az, magasan volt, - nem érte el így sem.
Mehátrált egy kicsit, - nekifutott, - ugrott,
Már majdnem elérte! - Már csak kicsin múltott,

-
- Ezalatt a holló nyakát nyújtogatva
Egyre azt kémlelte ugyan mi foglalta
le a rókát odalenn, - hogy az, miben ügyköd,
És akkor meglátta a picinke fürtöt.
Összefutott a nyál a csőrében menten,
Már az ina feszül, már a szárnya rebben
Lecsapott a fáról a fürtöt elkapva, -
Amit már épp elért a rókának karma,
Kitépte mancsából, és huss, fel a fára,
Onnan tekintett le a pórul járt rókára.
Aki csalódottan, keserűen ült le,
A holló fája alá a megsárgult fűre.

Sanyarú képpel szomorúan nézte,
Hogy az ott fõnn, a szöllõt csemegézte.
A holló végezvén, megtörölte csõrét
Letörölve róla a kicsordult szõllõlét,
A lent állónak megnyúlt ábrázatát látva
Ekképpen kiáltott a szomorú rókára:
- Ahogy elnézlek, - a képeden látom,
Neked savanyú a szõllõ szép róka barátom!.
Jót kacagott rajta, aztán szárnyat bontott,
Otthagya a rókát, a fát, és a szõllõdombot.

A tanulság annyi, - mit e mese hozna:
Van, ki küzd egy célért, s van, ki elorozza.

Széljegyzet

Az új évezred, - a harmadik elején,
Oly világban, oly korban éltem én,
Hol a hazugság volt a hatalom asztaltársa,
Hoppmestere az aranytollú, henye Ámítás,
Vakító fénnel, hogy csak kevés lássa,
Mit töm a zsebébe a sunyi számítás.

Hol kevesek asztalán csillant zsírtól a kanál,
És naponta ezreknek sorsa volt éhhalál.
A Pénzisten festett oltáránál vérrel áldoztak,
Rettegéssel, verejtékkal, könnyek özönével,-
És a nagy Mammon szerinti kiválasztottak,
Átnéztek felette hatalmuk közönyével.

Hol áruvá silányult minden, - mi emberi érték,
Megértést, szeretetet, a békét is pénzen mérték!
Mássá hazudták múltadat, vélt jogokat adva,
Az emberiség nagy erdejét, bontva egyedekre,
Kik, a létezésért vívott harc dühödt hevétől hajtva,
Ádázul acsarogtak, kallódtak, - magukat keresve.

Az új évezred, - a harmadik elején,
Oly világban, oly korban éltem én,
Mely álomnak is rémes! - Hol a két szentség,
A PÉNZ és az ÉN uralkodott mindenki és minden fölött!
Nyerni! - szólt az ige, - A vesztesnek nincs mentség!
És a béke, a megértés, - az emberség lett a száműzött.

Maradjon köztünk

Maradjon köztünk mindaz, mit most mondok,
Nálam nem stimmelnek valahogy a dolgok.
Na, - nem flúgos vagyok, habár az is lehet,
Vagy csak a dadám talán fejre ejtett?
Egykutya! - Az eredmény így is, úgy is ugyanaz!
Ha nem így van, - az is csak sovány vigasz.
Rosszul szereltek tán engem össze az istenek?
Mert nekem fontos az, - mi másnak egyre megy!
Nem keresem! - De meglátom kákán a csomót,
Látom mindig a rosszat is, és nem csak a jót.

Csak nektek mondom el, mert másnak érdektelen,
Nincs rajta haszon, nem hoz profitot, - értéktelen.
Szentségtörés is tán, - hisz ez a világ rendje,
A szegény dögölgjön, - a gazdag gyarapodjon egyre.
Ej de mit is mondok! - Mily jó lenne pedig, -
Ha csak egyetlen egyszer, - csak hét napig!
Egy hétig mindennap csak úgy próbaképpen,
A világon mindenhol, középen és szélen,
Mindenki jóllakjon! – Fedett hajlék alatt, kezei közt munka,
Nem hiszem, hogy ebbe - a tőzsde belebukna!

Csak nektek mondom el, másnak nem merem,
Mit ér az értelem, ha nincs mellé érzelem?
Intelligens vadállatként tipor, öl és törtet,
Hatmilliárd homo, ki tapossa e Földet.
- Ha akkor, - próbaképpen, - nem sülné el fegyver,
Ha visszaválna állatból az ember,
Ha az érték nem a vagyon, - az emberélet lenne,
A szép, a tudás, mit birtokol az elme,
Ha az elesőért száz segítő kar nyúlna,
Nem hiszem, hogy ettől fajunk korcsosulna!

Csak nektek mondom el, ez örült ideát,
Eldobva minden hazug –izmust, demokráciát,
Öldöklő szerszámot, harácsolt vagyont,
Mindazt mi a Te életedbe is beleront. -
- Csak nektek mondom el, - hisz mai világunkban,
Hol pénz csörög, bosszú izzik, és bomba robban,
Eretnekségnek, veszett örületnek vélnek,
Hatalmasaink ilyen gondolatot, amikről beszélek,
Hogy ne keljen senki sem rettegve és félve,
Hogy egymásért éljünk, s nem ellenére!

Csak nektek mondom el, - mi bőrötökön érzik,
Hogy az emberi nem, ezer sebből vérzik!
Egymást becsapva, elárulva, és ölve,
Pusztítunk minden életet dühöngve.
Jóvátehetetlenül, felelőtlenül ostobán,
Akár cselekvőn, akár passzív tohonyán,
Magunkat álszentül ártatlannak mondva,
Súlyos örökséget hagyunk az utódokra,
Csak nektek mondom el, - én az eszelős eretnek,
Hogy Ti sem csak nézői vagytok eme örületnek!

BÍRÓ PÁL TIBOR

A túlélés mérlegén

MÁSODIK RÉSZ

Első fejezet

A kanálistól való megmenekülés öröme összevegyült az állandó félelem gyötrő izgalmaival. Tüske legszívesebben túllépte volna életének effajta, megpróbáltatásokkal teli mozzanatát, ha a parancsszavakkal zsúfolt küldetése a végét rugdosta volna. Már csak a valóság részletelemei foglalkoztatták, miközben a nyüzsgő tömeg között, az állomás várótermében kapott menedéket, amely szűnyogoktól hemzsegő bűzös kis helyiség volt. A koszos fal mellett bőröndjére telepedett, ahonnan egyre több ismerősnek tűnő arcot vélt felfedezni. Szinte már hallucinált a fáradtságtól, amely zaklatottá fokozta állapotát, miközben imádkozásra összekulcsolt kezekkel egyre csak ismételte magában:

-Nem történe ez velem, ha támasza lennék a pokoli rendszernek. Büszke vagyok arra, hogy nem vettem horgonyt az ördögi kör feneketlen óceánjába, mert inkább megmaradok örökös ellenzékeként.

Erre hirtelen megszólalt az állomás tájékoztatója:

-Fővárosba tartó személyvonat érkezik Konstanca felől, amely két percet fog időzni a medgidiai állomásunkon. – jelentette be egy diffuzorba szorult női hang a peron irányából.

Pali felpattant bőröndjéről és tolaodni kezdett kifelé a tömeggel, miközben a kultúra képe ismét fakó színrügyeit bontogatta a gőzölgő szerelvény irányából, amely lassítani kezdett, fűlsiketítő fékezéssel, aztán mintha visszafele lódult volna egyet, hirtelen megállt. Elkezdődött nagy lármával a felszállás, amely Tüskét valósággal röpítette fölfelé a szerelvény egyik vagonjába. Mire észbe kapott volna, már bent találta magát, a bőröndjét szorongatva, egy kikopott ülőkén az ablak mellett. Döbbenetes gyurakodás tombolt a szerelvényen, mintha a világ végét jelentették volna be az útirány helyett, aztán nagyot rándulva elindult a sötét mező kietlen birodalma felé, mintha valami újat hajtogatott volna maga előtt az ijesztő, idegen tájban, s menekült volna a pokol kohójától, ekképpen gyorsult fel hirtelen. A sebesség fortélyától kelepelő vaskerekek vad kilengésre kényszerítették a vagonokat, melynek hatásától a toloajtók ide-oda csapódtak saját kereteikben, felidézve pajkos szellemek fogócskáját végig a szerelvényen.

Tüske az otthonról álmódott, miközben próbálta nyugtatni magát az ablakon keresztül megjelenő síkság, szinte képzeletbeli, halvány körvonalaiival. Aztán boldogan idézte fel magában szülőföldje fenyesekkel ékesített bérceit, s nagyokat sóhajtvá vette tudomásul, hogy legalább közelebb kerül ezennel hozzájuk, de arcán mégis lecsordult a könny, amikor rádöbbsent arra, hogy hivatásának egy része még hátra van. Eközben dúlt a pletyka, s az emberek hangosan ismerkedtek, aztán elkezdődött hamarosan az italos üvegek körmenete az égő cigaretták hömpölygő füstjében, s nemsokára előkerültek a koszticás konzervek, melyekhez a fogyasztók jó bőven hagymát is szeleteltek. Pali magába burkolózva, korgó gyomrán próbált uralkodni, miközben félszemmel figyelte a szapora jeleneteket, ami egyszer csak akarata ellenére a figyelem középpontjába pottyant.

Egy vaskos orrú cigány férfi ráförmedt társaira:

-Nákélé lármá, ti nagyszájúak! – ordította bátran kora tekintetére nézve – Adjatok a szegény bakának egy duska vodkát! – parancsolta erélyesen a purdékknak.

Tüske még véletlenül sem tiltakozott, miközben a béke fenntartásának érdekében átvette tőlük az üveget és meghúzta a barátság jeléül, amit aztán követett ragadós kézfogások sorozata.

-Honnan jössz te baka úrfi? – kérdezte az idősebbik cigány Palitól.

-Én fehérkaputól, a kanális mellől. – válaszolta Pali kínosan, miközben visszanyújtotta a vodkásüveget.

-Az egy elátkozott gyűjtőtábor! – vágta rá felháborodva a többiek.

-Sok hitvány történet párolog ki onnan. – jegyezték meg Tüskének, aki mozdulatlanul hallgatta a fecsegő cigánysereget. Aztán szinte elnevette magát, amikor a legkisebbiknek látszó purdú kijelentette dadogva, hogy oda még ők sem kíváncsiak.

Ezalatt, párhuzamosan rohant az idő, szinte versenyezve a vonattal, amely úgy tűnt, mint egy mozgó vallató, mivel a cigánysereg kihasználva az alkalmat, a végsőkig fárasztották Palit, aki tehetetlenül túrte mindezt a szoros kutyaszorítóban. Az eredmény hiányosságát Pali óvatosan manipulálta, mialatt a vodkák elfogytak és következett nemsokára a főváros, Bukarest. Tüske valósággal már remegett a kimerültségtől, amikor a távolból kezdtek előbukkanni a nagyváros fényei, aztán pillanatok alatt a nyugati pályaudvar bejáratánál fékezett a szerelvény. Ismét elkezdődött az eszeveszett lökdösődés, miközben mindenki a saját csomagjával bajlódva valami eltűnt holmiját keresgélte. Lassan felhorkant a mozdony a peron végénél.

Pali szorosan markolva bőröndjét, lelépett a fedett pályaudvarra, ami számára már nem volt idegen. Majdnem jólesett neki, hogy ismét Bukarestbe érkezett és ugyanazon a padon foglalt helyet, amelyen még a jómúltkorjában várakozott. A fáradság foszlányai szédülésbe kergették, amikor rágyújtott egy cigarettára. Aztán egymást követő görcsök csikarták gyomrát, hatalmas fejfájást idézve elő, melyet a nélkülözés súlyos adagjával hozott magával a kanálisról, s amire a fokozódó éhség durva szigorral sorakoztatta fel futárjait. Elővette noteszét a belső zsebéből és odalapozott a Postelincescu ezredes címéhez, ahová a második emelet, Parázs utca 24 szám volt bejegyezve. Már hajtotta ösztöne, hogy induljon, amitől nagyon türelmetlen lett, aztán felállt a padról és bőröndjét a bal kezében tartva, hosszú léptekkel elindult az állomás bejárat kapuja felé. Lépései bizonytalannak tűntek állapota miatt, ahogy haladott el a jegyváltók ablakok előtt. Amikor kiért a járdára, lassítani kezdett a taxisok hosszú sora mellett és érdeklődni kezdett az egyik sofőrtől, valami élelmiszerbolt után. Az rögtön rámutatott a szembelevő sétaparkon keresztül egy hosszú, emberekből összegyűlt sorra, akik némán, de ugyanakkor szenvedve várták a megváltó élelmiszerüzlet reggeli nyitását. Tüske bőröndjét vonszolva megérkezett a sor végére, ahol egyik öregasszonytól ismét érdeklődni kezdett.

-Tessék mondani, valamit fognak itt osztani? – kérdezte halkán, remegő hangjával.

-Tejért állunk itt fiam, csak még nem nyitottak. – válaszolta a néni, sétabotjára támaszkodva – Már hajnal négy órától kigyűltünk, abban a reményben, hogy jusson mindenkinek majd a tejből. De hát lassan már a fájdalomtól begörcsölt lábaimat nem is érzem. Aztán a kiosztás elég gyorsan szokott történni. – pótolta oda mondókájához az öregasszony, önmagát vigasztalva.

Pali sajnálattal vonta meg a vállát, aztán szó nélkül a sor végére állt, azzal a reménnyel, hogy ismét lehetősége adódik megköstolni a már majdnem feledésbe merülő tej kellemes ízét. Nemsokára megnyílt az élelmiszerüzlet vasrácsos ajtója, s mintha haragot öntöttek volna a morajló tömegre, életre kapott a káosz csírája. Percek alatt üvöltözés fogadta a békés napkeltét, amibe aztán kénytelen volt beleszólni az ártatlan üzletes.

-Nyugodjanak meg és álljanak civilizáltan sorba, hiszen mindenkinek egyformán fog jutni a tejből.

Erre a tömeg türelmét veszítve, ki-ki a maga tájszólása szerint, nekifogott szapulni az üzletest. Nevetséges jelenet volt, vagy inkább siralmas, hiszen a főbűnös vörös rendszert senki sem merte emlegetni, amely szent volt és sérthetetlen. Aztán kitartó tolakodás után Tüske is bejutott az ürességtől kongó üzletbe, ahol a tejen és egy pár láda kiflin kívül az égvilágon semmi sem volt kapható.

-Mondjad katona! – szólította meg Palit az üzletes.

-Egy üveg tejet és két kiflit kérek szépen. – mondta Tüske és nyújtotta pénzét a pult felé.

-Csereüveget hoztál katona? – kérdezte Palitól az üzletes.

-Nem hoztam kérem, mert nem volt rá lehetőségem. – válaszolta Tüske kissé letörve.

-Hát sajnós, ezek szerint, tejet nem adhatok, ha nincs csereüved. – fukarkodott az elárúsító.

-Nem gond. – szólalt meg a Pali háta mögött egy őszhajú helyes kisöreg – Nekem eggyel több üvegem van és szívesen átadom. – jelentette ki, hogy mentse a helyzetet – Tessék itt van! – bízta Palit – Vedd csak el nyugodtan, hisz én is voltam katona és jól tudom, hogy mit jelent.

Tüske habozás nélkül elvette, aztán megköszönte szépen a szívességet. Így hát sikerült megvásárolnia a tejet is a két kifli mellé. Miután kilépett az üzletből, a fal közelébe húzódott, ahová letette bőröndjét és helyet foglalva rajta mohón nekifogott falatozni.

-Ismét megértem, hogy reggelizek. – mondogatta magában, remegve az éhségtől, aztán farkasétvágygal elfogyasztotta ennivalóját és visszasietett a taxisok parkolóhelyére.

-Merre lesz a menet katona? – szólította meg az egyik sofőr, kiskocsijára támaszkodva.

-Hát egy utcát keresek, – válaszolta Pali – amelynek Parázs a neve és oda szeretnék eljutni, de mivel nem ismerem fővárosunkat, mert nem vagyok a környékről való, hát segítség nélkül nem sikerül.

-Öcskös, bennem megbízatsz, mert én bukaresti vagyok, és tudom, hogy merre van a Parázs utca. – vágta rá a sofőr nevetve Palinak – Na pattanj be a taximba, mert én pillanatok alatt odarepítelek.

Tüskének nem kellett kétszer mondani, hiszen alig várta, hogy megérkezessen oltalmazójához. Fogta bőröndjét és a hátsó ülésre helyezte, aztán előreült a segítőkész sofőr mellé. Az óra tüstént ketyegni kezdett, aztán nagy hévvel szelték a főváros útjait. Több útkereszteződésen áthaladva, elég rövid időn belül megérkeztek egy virágos kerttel díszelgő épület közelébe, amelyről kiderült, hogy a fertály egyik legelőkelőbb vendéglője. Rögtön mellette egy keskeny, akácfaaktól árnyékos mellékutca következett.

-Na hát megérkeztünk. – mondta a sofőr Palinak, miközben lassította autóját és megállt a saroknál – Ettől az útkereszteződéstől kezdődik a Parázs utca és remélem, hogy innen a pontos címre rátalálsz.

-Nagyon köszönöm a szívességet, – szólalt meg Pali – és kérem mondja meg, hogy mennyivel tartozom.

A sofőr miután lenullázta az órát, mélyen a szemébe nézett Tüskének és csak annyit mondott:

-Amivel tartozol, azt már kimondtad öcsifiam. – s azzal nyújtotta jobbkezét a kézfogáshoz.

Pali izzadt tenyerével szoros kézfogást intézett jóakarójához, aztán kiemelte bőröndjét a hátsó ülésről és integetni kezdett az indulásba lendülő taxi után. A magány ismét a nyakára tekeredett, mintha csak arra várt volna, hogy megfojtsa áldozatát. Az öröm és a keserűség gyúlékony keveréke szikrát fogott szívében, aztán cigarettára gyújtott és lassan elindult felkutatni a pontos címet. Nemsokára egyik tömbház oldalán megpillantotta a huszonnégyes számot, amitől zakatolni kezdett szíve a torkában. A bejárati ajtón át, koromsötétség fogadta a lépcsőházban, amit síri csend uralt, mintha nem lakták volna a tömbházat. A postaládák mellett alig látható lista fityegett a falon. Pali elővette zsebéből gyufáját, hogy fényt varázsoljon az olvasáshoz. Az apartmanok szerinti lakók névsorát lebegtette a huzat, mintha egy öreg szellem lett volna a tömbházfelelős és ekképpen szerette volna magára hívni a figyelmet egy kísérteties lépcsőházban. Rövid böngészés után Pali rátalált a Postelnicescu családi névre, amely a második emeletre figurált a lengedező lista szerint. Óvatos tapogatózás közepette, végre felért az ajtóhoz, aztán rövid tanakodás után remegve megnyomta mutatójával a csengőgombot.

-Igen, egy pillanat, máris nyitom. – szólalt meg bentről egy női hang, s azonnal megnyílt az ajtó Tüske Pali nagy meglepetésére.

Egy kellemes tekintetű, középkorú hölgy jelent meg az ajtóban, aki anyai szemekkel kémlelte a jövevényt.

-Kit keres a fiatalember? – kérdezte a megszeppent Tüskétől.

-Kezeit csókolom, én Postelnicescu ezredes elvtársat keresem. – válaszolta Pali, görcsösen szorongatva bőröndje fülét a markában.

-Lépj be, mert még itthon van és várja magát. – hangzott el a hölgy részéről, aztán mosolyogva intett Tüskének, hogy kövesse.

A keskeny folyosón keresztül egyenesen a konyhába tartottak, ahol frissen főtt feketekávé illata terjengett a levegőben.

-Tegye le a bőröndjét és foglaljon helyett, legyen szíves! – szólalt meg ismét a hölgy, próbálva oldani az enyhe feszültséget.

Aztán következett a majdnem elmaradt bemutatkozás.

-A férjem még a fürdőszobában van, de addig is megkínálhatom egy kávéval? – kérdezte Palitól, aki úgy ült az asztalnál, mint egy csintalan diák az osztályfőnöki órán.

-Nagyon megköszöném. – válaszolta Pali zavarában, hiszen ilyet senki sem kérdezett tőle az utóbbi időszakban.

-Itt van cukor is. – mondta Florentina asszony és az asztalra helyezte a cukortartót, Tüskének a keze ügyébe.

Pali éppen a kávéját kavargatta, amikor megjelent az ezredes a konyhában.

-Na mi újság öcsém? – kérdezte Tüskétől nevetve, amire a feleség is bekapcsolódott, hiszen a család már jól ismerte a Fehérkapunál történt eseményt. – Nagy hólyag vagy te, fiam. – törülgette könnyeit a nevetéstől, aztán kezét fogott Palival – Hát érezd otthon magad és szürcsölgess nyugodtan a kávédat, amíg levázolom a további teendőket.

Tüskében enyhülni kezdett a feszültség és kávéját fogyasztva, csupa fül volt az asztalnál. Miután jól megfontolt, s gondossággal előadott elméleti kiképzésben részesült, felajánlották a fürdőszobát egy kiadós tisztálkodásra, ami akkor a legkellemesebb meglepetésnek bizonyult, hiszen Tüske mindaddig csak álmodni mert a meleg vízről. Aztán kapta magát, szó nélkül és megfürdött, amitől egy igazi megkönnyebbülést érzett. Miután a borotválkozás is megtörtént, addigra már várta egy ínycsiklandó meleg reggeli. Ahogy visszatért a konyhába, megjegyezte Palinak az ezredes.

-Most már van egy ápolat katonafőnök fiam! Hát ülünk asztalhoz és lássunk hozzá amíg meleg a rántotta, mert nemsokára indulnunk kell. – figyelmeztette az ál-öccsét Postelnicescu ezredes.

A reggelizést követő röpke szedelőzködés közben Tüske megköszönte Florentina asszonynak a kedves fogadtatást, aztán a tisztelet követve elindultak az új otthonot adó laktanya felkutatására.

-Óriási figyelem a megbeszélrt részletekre! – mondogatta Postelnicescu ezredes útközben Palinak.

-Igenis, nem felejttem el. – válaszolta Tüske röviden.

Amikor kiértek ahhoz a sarokhoz, ahol a vendéglő állt, már várta őket egy fekete színű Dacia személygépkocsi, számtábláján egy A betűvel, amely az ezredes szolgálati autója volt. A sofőr egy egyenruhás katona volt, aki nyomban kipattant a kocsiból és hangosan üdvözölte felettesét feszes tisztelegés közben, aztán a csomagtartóhoz sietett, hogy felnyissa ajtaját a Tüske bőröndjének elhelyezésére. Nemsokára már az elfuserált, szürke színű panelnegyedeken keresztül robogott a szolgálati autó, néha bizonyos helyeken meg nem engedett sebességgel. Pali a hátsó ülésről bámulta az ismeretlen utcákat és sehogy sem tudott kibékülni azzal a gondolattal, hogy miért kellett ötvözni a város régi arculatát izlésficammal tervezett betonépületekkel, melyekből annyira ki volt spórolva az anyag, hogy népiesen kártyaváraknak csúfolták, hiszen földrengés esetében egyáltalán nem voltak biztonságosak. A városi északi pereméhez érve, Buftea község irányába vették útjukat, amikor megszólalt az ezredes.

-Látod ott azt az erdőrészt? – kérdezte Palitól, aki válaszként csak némán bólintott – Ott halad át magosoai út, amely egyben a főváros periferiáját képezi és összeköti Buftea községet az Otopeni repülőtér mellett haladó főúttal. A befogadó laktanya az erdő között terül el, melynek központjában egy harci kocsikat javító vállalatot létesítettek, amelyben közösen dolgoznak civilek és katonák.

BEMUTATJUK:

Múltunkra nyíló ablakok

Történelem katedra nélkül

Az alkotó emberek majdnem mindegyikére jellemző a kisebb-nagyobb mértékű, tiszteletre méltó megszállottság. Másként talán meg sem születnének az emberiség javát szolgáló anyagi és szellemi értékek.

Sok olyan, szívós következetességgel munkálkodó személyiséget ismertem meg, mint például, a hiányzó iskolai végzettségük pótlásával bajlódó embereket segítő, áldozatos életű tanárnőt, a többszörös folyami életmentő kereskedőt, az autodidakta kishajótervezőt, aki a maga tervezte jachtján, néhány útitársával Széchenyi Ödön emléktúrát tett, mindenféle oldalvizeken egészen Párizsig hajózva. Tíz évig kellett várnia, hogy az útról készült, de a hatalom által dobozba záratott filmet végre levetíthessék idehaza.

A céljaik hasznának tudatában az ilyen típusú emberek vállalják akár a sokáig tartó mellőzést, gyakran a hivatali lekezelést, minek ellenére kitartóan kilincselnek dolgaik érdekében. Érdekesek és fontosak lesznek viszont akkor, ha a nagy nyilvánosság előtt válnak ismertté, s lehet már velük büszkélkedni a helyi közéletben is.

Az itt leírtaknál viszonylag könnyebben lett” próféta a saját hazájában” a váci Dobai János, nyugalmazott honvéd alezredes, a város díszpolgára. Egészségügyi okok miatt, viszonylag korán kényszerült abbahagyni a fegyveres szolgálatot, s azóta más módon szolgál tovább, hazaszeretetre, történelemre tanítva a város és az ország közönségét. Példás szorgalommal kutatja, gyűjti, városról-városra utazva, levéltárak, könyvtárak dokumentumait vallatva, könyveinek és kiállításainak forrásanyagát.

Zöldfa utcai lakásában gyakran vagyok vendége, amikor egy-egy új, nagy munkába kezd, s láthatom a készülő mű születését.

Ihlető környezet az ő otthona. A szoba ablakából arra a Gombás-patakra és annak hídjára látni, ahonnan az 1849. április 10-i győztes csatában Földváry Károly, honvéd ezredes vezette rohamra katonáit. Ebben a környezetben írta meg Dobai János, a szabadságharcos hős, kis füzetben kiadott életrajzát. A nagy szabadságharc története ihlette az 1997-ben megjelent, eredeti módon megszerkesztett Kossuth kalendárium első kötetét, melyet hamarosan követett a második. A kötetben naprakész pontossággal idézi fel történelmünk dicsőséges két esztendejének mindennapjait. Ismerteti a csaták helyszíneit és eredményeit.

A katedra nélküli történész, akinek nagyszerű tablókiallításait látta már Bécs és Genf közönsége is, rendezett kiállítást a Nemzetközi Vöröskereszt megalapítása emlékére. A Rákóczi és kuruc emlékek Európában című könyvéhez és kiállításához a 200 képet és a 110 szöveges oldalt 200 hazai és külföldi helységből gyűjtötte össze. Olyanokat is, amelyek először kerültek nyilvánosságra. Így bukkant elő Losárdy Zsuzsanna költőnő alakja, aki bátyját, a fejedelem zászlótartóját követte a függetlenségi háborúba. Az érdekességekhez tartozik, hogy ugyan, a németországi Bad Kissingen fürdővároskában sohasem járt a fejedelem, ám tisztelői, a betegségeiket itt kúráló francia tisztek a fürdő egyik forrásáról nevezték el Pandur nevű lovát, s a kisváros főterén ott áll II. Rákóczi Ferenc szobra.

A hetven tablóból álló Széchenyi kiállítását 1991-ben láthatta a közönség.

A premier mindig a váci közönség előtt történik. Azután indulnak a tárlatok vándorútra, sok meghívásnak eleget téve az országban, de még a határon túl is.

A reneszánsz évében, tavaly Hiller István oktatási és kulturális miniszter nyitotta meg a Mátyás király és a Hunyadiak a magyar reneszánsz korában című tárlatát, s az előkészületek szakaszában a szép korvinák reprodukcióiban gyönyörködve, mellékesen olyan helytörténeti adatokra is felhívta a figyelmet Dobai János, hogy Mátyás fiát, Corvin Jánost, Szilassy Vince, váci püspök keresztelte meg. Sokszor látogatott ebbe a városba Mátyás akkor is, mikor nagybátyja, Báthory Miklós volt az egyházmegye püspöke.

Dobai János, a katedra nélküli történész.
(Cservenák Péter fotója.)

Mondogattuk, hogy bizony, ezekből az összesen 240 lapot számláló dokumentumokból is érdemes lenne egy nagy történelmi képeskönyvet összeállítani. Csakhát, kiadásra és kiadóra vár még a Rákóczi kötet anyaga is, melynek igen drága árajánlatához eddig nem akadt támogató.

Írásunk szereplője minden megrendezett bemutatón azt mondja: Ez volt az utolsó. Többhöz már nem fog hozzá. Két infarktus után, hetvenkilenc évesen most mégis, ismét ott ül annál a kis asztalkánál, melyen az újabb kartonhalmazok emelkednek. Újabb vállalkozásba fogott. Kora reggeltől sötétedésig dolgozik. A tervek szerint, az idén november 12-én nyílik meg az Erdély története és fejedelmei a török hódoltság korában című kiállítás, a legnagyobb erdélyi fejedelem, Bethlen Gábor halálának 380. évfordulója emlékére. Negyven, 100x70cm-es fotón és képeslapokat bemutató tablók, Magyarországon és külföldön kiadott képeslapokon, bélyegeken, postai anyagokon, leveleken és dokumentumokon mutatja be a 150 év eseményeit, személyeit, azok tevékenységét, szerepét, fellelhető szobor, kép, és síremlékeit, a velük kapcsolatos grafikákat, metszeteket. János Zsigmondtól II. Rákóczi Ferencig 21 erdélyi fejedelem, 16 török szultán, az általuk kiadott athnámok-kinevezési okiratok- bemutatása és 25, korabeli, a török és a pogányság ellen küzdő pápa, minden fontos hadvezér, főúr és nádor, számtalan király és császár emléke reprezentálja majd a másfél évszázad történelmét. A szultánok, fejedelmek életrajzát, uralkodását bemutató reprezentatív, finom papírra nyomott török nyelvű Szultánok könyve, a török követség ajándéka.

1984-től mostanáig ez a munka lesz a hatvankettedik, amely a panellakás kishozájában készül.

A reprodukciók, fotók, a szükséges nyomdai munkák elvégzéséhez a Copy Special 2000 kft, a fotók elkészítéséhez a Júlia fotó nevű vállalkozás és a Nalors Grafika Kft. ad árkedvezményt. Egy tabló Szalai Katalin kódexíró-oklevél grafikus Á/4-nél nagyobb kiállítási lapjaiból telik majd meg. A város 2008-ban adott 50 ezer forint támogatást. Bethlen Farkas, verőcei polgármester azt ígérte: Ha kész lesz az anyag, a saját kocsiján viszi őt és a tablókat Erdélybe. -említette meg az alezredes, aki még nyolcvan képet igyekszik beszerezni ahhoz, hogy minden történelmi szereplőt be tudjon mutatni.

Minden, a képek alá kerülő ismertető szöveget háromszor ír le. A megfogalmazáskor először kézzel, majd villany írógéppel, s a kijavított szöveget még egyszer, ugyanígy.

Ehhez a fáradságos munkához is erős akarat és vasszorgalom kell. Az egészhez, valóban megszállottság.

-Az a baj, hogy nehéz támogatókat szerezni. -jegyezte meg, s ezt hallgatva a sorok írója meg azt gondolta: Kár. Pedig ebből a kiállítási anyagból is készülhetne akár reprint kötet is, hogy maradandó legyen. Hiszen a tablók később raktárba kerülnek. Vagy ki tudja, hova?

Ezt az alkotását is utolsónak szánta Dobai János, de mikor azt kérdeztem tőle, hogy vajon ez biztos? Eltűnődve azt felelte:- Azt mondanám, utolsónak, de a fejemben még ott motoszkál, hogy jó lenne megszerkeszteni az első világháború képműkiállítását. Attól függ, hogy milyen lesz az egészségem. Az én érdeklődési köröm azért, elsősorban Hunyadi Jánostól Deák Ferencig terjed. Az ő korokkal foglalkozom. Ez a munka éltet.

A sorok írója megismétli egy régebbi írásának zárómondatát. Éltesse még nagyon sokáig!

Kovács T. István

(Volt szerencsénk Nagyorsziban is látni tavaly az említett Reneszánsz éve kiállítást, amit személyesen Dobai János nyitott meg a nagyorszi HEMO-ban. A Szerk.)

Romahagyományok múzeuma

Sztajkó József roma népi iparművész Pesterzsébeten, a Mária utcában él. 1965 óta farag különféle bábukat, amelyeket ősi cigánynépviselőbe öltöztet fel. A kiállításával negyven éve járja az országot. Bemutató bábuival már eljutott az ország húsz legnagyobb városába.

A művész Karcagon született, gyermekkorát rokonainál, az erdélyi Nagyváradon töltötte. Ott járt iskolába, gyermekként ismerkedett meg a vándorló cigányság életével. A törzsi-, szervezeti formában tömörülő vándorlók elsősorban iparosok voltak. Az általuk készített eszközöket értékesítették, ebből éltek. Akadtak köztük csengő- és lószerszámkészítők, teknővájók, kosárfonók, kerékgyártók, seprű, szita és fakanálkészítők, gyékényfonók, kovácsok, kerámiakészítők is. A komputerizált világnak „köszönhetően” ezek a kézműves szakmák részben visszafejlődtek, részben eltűntek. Manapság egyetlen vigasz lehet, hogy a városból kiszabaduló, falura költöző emberek nem felejtik el a régi eszközök alkalmazását. Ott, ahol nincs pénz építőanyagra, vályogot ma is vetnek, házi kenyeret sütnek a kemencében. A kenyérdagasztáshoz teknővájók által faragott teknőket, szakajtókat ma is használják. Ám az ősi vándorló életforma ma már a múlté.

-A magán-kiállító terem gondolata már rég megfogant a fejemben.- mondja Sztajkó József- Gyermekkorom óta vágyom arra, hogy megmutassam a világnak a vándorok életét. A kiállítás jó alkalom arra, hogy akár már az iskolás gyermekek megismerjék a romák múltját, történelmük gyökereit.

Sztajkó József magánmúzeuma a vándorló iparos cigányság történelmét, népi hagyományait, hétköznapi szokásait mutatja be. A bábukat a művész maga faragta, a táborok makettjeit maga készítette. Az ehhez szükséges fa- és textilanyagot pályázatokon nyert pénzből vásárolta. A figurák ruháit a művész maga tervezte, szabta és varrta.

Sztajkó úr a maga módján boldog ember, belső békére és harmóniára törekszik a környezetével és a természettel. Bárki fordul hozzá, mindenkinek szívesen segít. Mindenkihez van egy humoros, kedves, jó szava. Ilyen természettel áldotta meg a sorsa.

Ilonka Mária

(A Mária utca 1. szám alatt található múzeum naponta 10-től 14 óráig látogatható.)

(Sztajkó József kiállításának anyagát Endrefalváról és Karancságról feleségemmel hoztuk át Tóth András telefonos közreműködésével. Először a Művészetre Hívás napján, Drégelypalánkon rendeztek belőle kiállítást az ottaniak. Remélhetőleg az anyag a környező falvakba szép lassan eljut, így volt már Dejtáron, Patakon. A roma-hagyományok legalább olyan színesek, mint bármely más nemzetiség hagyománya, a kiállítás anyaga szolgáljon tanúságképp erre s általa adassék tisztelet minden alkotó, hagyományörző léleknek! A Szerk.)

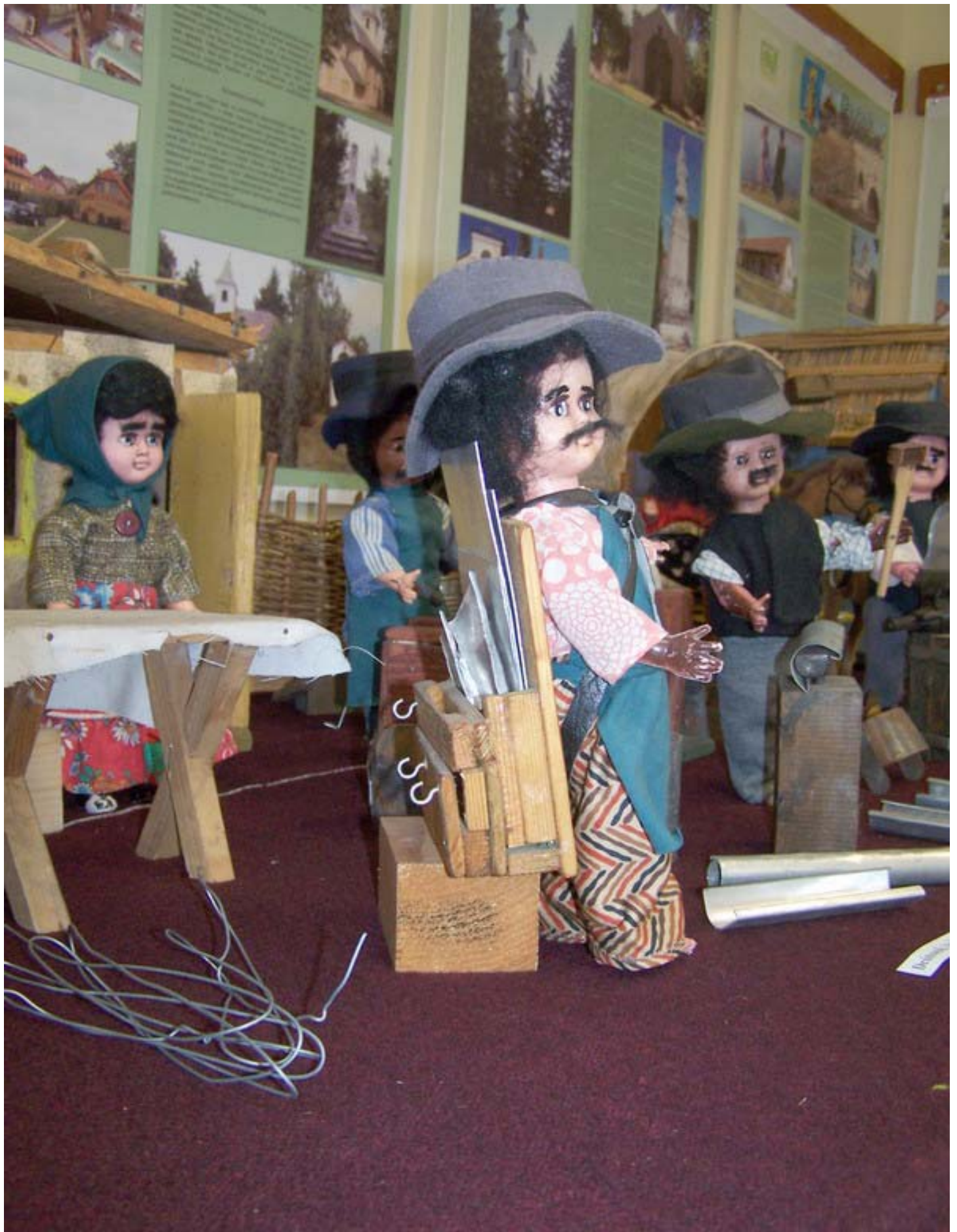

Most látható a természetben – 6. (Június)

Nem jöttek meg az aranyat érő májusi esők és bizony „csapadékért kiált a természet”. Ahova jutott belőle, ott sem volt benne köszönet, hiszen heves viharokkal, jégesőkkel párosult. A mezőgazdasági kultúrák szomjaznak, haldokolnak, de a természet lakói, kicsik, nagyok nem mindegyike látja kárát az aszálynak. Az már most biztos, hogy ez évben nem fog annyi golyafióka kirepülni, mint szokott, viszont vélhetően a ragadozók bőven el lesznek látva pockokkal, így az ő fészekaljaikból a sor végén kelt fiókák is felnőhetnek.

E hónapban egy kicsit színesítjük a palettát és három madarunk, az énekes rigó, a csodálatos jégmadár és a gyöngybagoly mellett ezúttal a térség egyik legismertebb kígyófaja, az erdei sikló -, a menyét-félék következő, szintén ismert képviselője a borz, valamint a bogarak közül elsőnek a szarvasbogar kerül bemutatásra olvasóim számára.

Énekes rigó (*Turdus philomelos*)

Alig kisebb, mint a közismert fekete rigó, testhossza 23-25 cm. Testének felső része rozsdás-szürkés, olajbarna színű, világos hasi oldala, sárgás, begye foltozott. Ezek az apró foltok, melyek a hason ritkábbak, fordított szíveket formáznak. Erdei madár, de ligetes területeken, parkokban, ember közelében is szívesen tartózkodik. Térségünkben is igen gyakori. Dallamos, tiszta csengésű éneke változatosabb, mint a fekete rigóé. A márciusban érkező madarokat a magas ágakon üldögélő hímek hangos, tagolt énekéről hamar azonosíthatjuk. Főleg hajnalban és alkonyatkor énekelnek.

A tojó kívülről ugyan egyszerű, de tömött, mutatós fészket épít, mely mély csészét formáz és belülről nyálával kevert sárral tapaszt ki. A párok április és július között két alkalommal költenek. A 4-5 égszínké tojásuk feketével ritkán pettyezett, melyekből a tojó 13-14 napos kotlása után kelnek ki a fiókák és hasonló ideig maradnak a fészekben.

Tápláléka változatos, rovarokat, gilisztát, bogyót, magot és zöld növényi hajtást egyaránt fogyaszt, de legjellemzőbb a csigafogyasztása. A csigákat sokszor ugyan ahhoz a kőhöz hordva, majd ahhoz verdesve törik fel házaikat, s fogyasztják el tartalmát. *(Mi ez, ha nem eszközhasználat?)* E tevékenységet a fiatalok is igen hamar elsajátítják. Ilyen csigatörő helyeket elsősorban tavasszal találhatunk. Vonuló madarunk, de nyhe teleken néha áttelel.

Jégmadár (*Alcedo atthis*)

A „repülő drágakő” ugyan igen ritkán kerül a szemünk elé térségünkben, de volt már alkalmam találkozni vele, amikor az Ipoly medre felett cikázva tűnt tova.

Zömök testű, arányaiban nagy fejű, rövid szárnyú és farkú madárról van szó, mely mindössze mintegy 16 cm hosszúságú. Azonnal felismerhető, semmivel össze nem téveszthető madár, hiszen hátoldala ragyogó smaragdzöld és zománcos kék színben csillog, míg fejének oldala és testalja rőtes aranybarna. Tör alakú csőre aránylag hosszú és hegyes, apró lábai élénk pirosak.

Élete a folyókhoz, patakokhoz, holtágakhoz, tavakhoz kötődik.

Általában meredek partfalak mentén a víz felé nyúló ágon, gyökéren ülve lesi áldozatát, mely apró halakból, vízi rovarokból áll. Zsákmányát megpillantva hulló kőként zuhan a vízbe és kapja el azt. Nem ritkán a vizek felett egy helyben szitál, s onnan bukik ferde vonalban a víz alá élelméért.

A gyurgyalaghoz hasonlóan meredek partfalba vájt költőüregben fészkel, viszont nem telepesen, a magányos üreg legtöbbször jól rejtett helyen is van.

Magyarországon ugyan szórványosan költ, de egy-egy kedvelt helyéhez ragaszkodik, gyakran áttelel, vagy téli vendég, s így olyan helyen is előfordul, hol fészkelési időben nem.

Találkozni vele, megpillantani is, pláne megfigyelni hatalmas élmény. Bár ez az élmény legtöbbször pár pillanatnyi, amikor a felzavart madár a patak, a folyó kanyarulatait követve, alacsonyan a víz felett tovaszáll, éles, vékony, de aránylag halk „*tiit, tiit*” hangot hallatva, miközben megcsillan a napfény e csöpp madár fantasztikus ruházatán.

Gyöngybagoly (*Tyto alba*)

Legszebb bagolyfajunk, mely kifejezetten éjszakai életmódot folytat. Hossza 35 cm körüli, de aránylag hegyes szárnyainak fesztávolsága akár 95 cm is lehet.

A nálunk élő alfaj hátoldala sötétebb, sárgás, ezüstös finoman pettyezett, gyöngyözött, a hasoldala, testalja élénksárga, egyébként világos testalkatú madár. Leggyakrabban az ember közelében előforduló bagoly, mely szívesen keres fészkelőhelyet templomtornyokban, gazdasági épületekben, néha galambdúcokban, romokban, parkok odvas fáiban, de sziklákon is. Fő költési ideje májusra esik, a tojó (mint a ragadozók általában) az első tojás lerakása után elkezd a kotlást a később 4-7-re, vagy akár nagyobb számra is gyarapodó fészekaljon. A kotlási idő 30-34 nap.

Természetes, hogy a táplálékosság határozza meg a fiókák felnevelését. Kevés táplálékkínálatnál a későn születettek is az erősebb testvérek táplálékává válnak. Míg pocokjárásos időben nem csupán a teljes fészekalj felnő, hanem akár második költésre is sor kerülhet. A kelést követő hetekben a hím táplálja az egész családot. A fiatalok nyolc hetes korukban repülnek ki.

Táplálékuk elsősorban a pockok, egerek, cickányok, ezek szűkében apró énekesek, elsősorban verebek, néha éjjeli lepkék is étlapjukra kerülnek.

Állandó madarunk és éppen ezért a tél, a hóval való fedettség sok áldozatot szedhet közülük, valamint a gépkocsik, mivel előszeretettel vadásznak az utak mentén is. Korábban a paraszti gazdaságok, pajták, gazdasági épületeik megfelelő életteret biztosítottak számukra, ezek megszűnte is hozzájárult veszélyeztetettségükhöz.

Érdekesség: a gyöngybagolyok a bagolyalkatúak rendjén belül önálló rendszertani családot alkotnak.

Erdei sikló (*Elaphe longissima*)

Nagy, karcsú, hosszúkás fejű siklófélnk, hosszúsága akár 160 cm körüli is lehet. Szeme viszonylag nagy, testpikkelyei simák, színe sárgásbarna, barnás, vagy olajsínű, mintáktól mentes. Feje mögött sárgás folt található, hasa fehéres, vagy sárga. A fiatalok színezete feltűnőbb. Mivel hazánkban a zavartalan közephegységi erdőket kedveli, a Cserhát és a Börzsöny gyakori kígyófaja. Április közepén, májusban hagyja el téli búvóhelyét. Az erdők széleit, ritkás, ligetes bokrosokkal tarkított részeit részesíti előnyben, kedveli a sziklás részeket, omladékfalakat, erdei, erdő menti épületeket. Nászdőszakuk május végén, júniusban kezdődik. A hímek ilyenkor vér nélküli erőpróbákat tarthatnak, a párok szaglásuk alapján ismerik fel egymást. A párzás után a nőstények 5-10 tojásukat korhadékba, mohaágyba, kövek alá, üregbe rakják, melyekből meleg nyarakon 6-8 hét után kelnek ki a 20-25 cm hosszú kis siklók. Táplálékuk eleinte gyíkok, majd madarak és azok fészekaljai, kisemlősök. Lassan lopja be áldozatát, majd feje mögé, mint rugót rendezi el testét és lő ki áldozatára, melyet fogaival megragad és testével rá tekeredik. A kimúlt zsákmányt miután szaglásával megtalálja fejét, annál kezdve nyeli le. *(Egy-egy nagyobb zsákmány – pl. . nagy pele - lenyelése 15-20 percig is eltarthat.)*

Zsákmánykeresés közben egyaránt biztonsággal közlekedik a cserjék lombjának koronájában, ágakon, de akár a sima fatörzseken is. Napozva nem tekeredik spirálba, szinte kinyújtott, vagy hullámos testtel sütkeznek. Nyugodt természetű, de megszorítva szembefordul zaklatójával, mint egy kobra, megfogva gyakran belemar az ember kezébe.

Az orvosi hivatás szimbólumát benne látják. Ő is, mint minden hazai kígyónk védett!

Ellenségei között az apróbbaknál a rigóféléket, a gébicseket is meg kell említeni, míg a kifejlettebb állatokra a sün, a varjúfélnk, patkányok is veszélyt jelentenek, a felnőtt egyedeket a ragadozó madarak, nyestek, vaddisznók ritkítják. A legfőbb ellensége azonban az ember a tudatlanságával, a kígyók irányában érzett ellenszenvével, gépkocsijával. **Kíméljük őket!**

Borz (*Meles meles*)

Hazánk legtermetesebb szárazföldi menyét-féléje e tisztaságszerető, mackós alkatú, kotoréklakó emlős. Testhossza 70-80 cm, melyhez egy 15 cm-es fark tartozik, testsúlyuk a nemektől és az évszaktól függően 6-18 kg közötti. Ősszel lényeges zsírtartalékot szed magára. A jellegzetes fekete-fehér sávos fejmintázatáról is könnyen felismerhető. Torka, rövid lábai és hasa fekete, míg háta szürke, ezüstszürke, hosszabb koronaszőrökkel. Erős első lábain különösen fejlettek, így ásásra kitűnőek karmai. Orra kitűnő, mely nem csupán szaglászást, hanem akár turkálást is szolgál. Szinte egész Európában, de Szibériában is előfordul, szűkebb környezetünkben is gyakori, minden erdőtípusban fellelhető, de a legkedvezőbb feltételeket a dombvidékeinken, középhegységeinkben és elegyes erdeinkben találja.

Mivel éjszakai állat, ritkán kerül szemünk elé, viszont jellegzetes, cipőforma bejáratú, közelében illemhellyel rendelkező kotoréka feltűnő lehet. Kotorékai, várai általában több bejáratúak, különösen hegyvidéken igen mélyek és hosszúak lehetnek, a több generációs várak akár hatalmas labirintust is alkothatnak.

A területen leggyakrabban jellegzetes, valóban apró medvére hasonlító nyomaival találkozhatunk, szinte sorban levő ujjnyomai előtt karmainak lenyomataival. *(Semmilyen más állatéval össze nem téveszthető!)*

Az állat és a természet ismerője jellegzetes mosusz jellegű, területjelölő és egymással történő kommunikálást szolgáló szagáról is rájöhét jelenlétére. Föld alatti kotorékát levelekkel béleli, melyet tavasszal kicserél, téli álmat nem alszik, de sokat pihen, felgyűjtött zsírtartalékaiból él, ritkán néz táplálék után. Mivel szinte mindenféle táplálékot elfogyasztanak, tipikus mindenevő állatok. E táplálékok sorában (hihetetlen, de) jellemzően van jelen a giliszta (záporok után), a növényi táplálék között a gyümölcsök, bogyók, csonthéjasok, tölgy és bükkmakk, a tejes és érett kukorica, a gomba, gabonafélék, a friss zöldfélék, a rajzó bogarak, csigák, pajorok, a földön fészkelő madarak és tojásaik, fiókáik, pockok, cickányok(!), elhullott, elütött állatok.

Lomhának tűnő állat, de nagyon fürge és tartósan gyors is tud lenni.

Bár egész évben párosodhatnak, de ennek fő szezonja a február végétől április végéig, május elejéig terjedő időszak. Az 1-4 kölyök tél végén születik és 3 hét múlva nyitják ki szemeiket, 8 hétig maradnak vackukon. A fiatalok ősz végéig, vagy az első télen is anyjukkal maradhatnak. A borz 15 éves kort élhet meg.

Szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

A mindenki által ismert szarvasbogárnál a hím akár 8,5 cm-es is lehet, s vele a legnagyobb hazai bogarunk, a nőstény sokkal kisebb. Nagyságuk nagy mértékben függ a lárvakorban felvett tápláléktól. A hím fején levő „trófea” nem más mint egy megnagyobbodott rágó, melynek csupán a rangsorvitában, verekedésben van szerepe. Színük fénylő gesztenyebarna.

Élőhelyüket tekintve igen kötődnek a tölgyerdőkhöz, ahol ajkaikkal nyalogatják a fák, gyakran a nőstények erős rágói által felsértett kérgének nedveit.

Bár közismert faj, de gyakorisága ma már megkérdőjelezhető. Ennek oka elsősorban az a gyakorlat, hogy nem maradnak az erdőkben a tuskók, kidőlt fák, nincs megfelelő mennyiségű holt fa erdeinkben, mely a szaporodásukhoz elengedhetetlen.

A szarvasbogarak alkonyattal lesznek aktívak, ilyenkor táplálkoznak, párzanak, illetve vívják harcaikat a hímek.

A nőstények a sikeres párzás után korhadt fatörzsbe, esetleg földbe, tuskó mellé, alá rakják petéiket. A lárvák fejlődése 3-5 évig tart a táplálékhiány és a hőmérséklet függvényében. A kifejlett lárvák akár 10 cm hosszúak is lehetnek.

Ősszel kelnek ki a bogarak, de tavaszig a búvóhelyeiken maradnak. A tavasz végi, nyári melegben, legfőképpen júniusban jelennek meg. A hímek bizony igen rövid ideig, mindössze néhány hétig élnek, a nőstények jóval tovább.

Leggyakrabban vihar előtti, fülledt időszakban, vagy csendes, meleg estéken figyelhetők meg. *(Egyszer volt alkalmam egy drótkötél által felsértett tölgy törzsének tövén a nedveket nyalogató, illetve már elpusztult bogarak tömegét találnom – több min 40 db-ot.)*

Védett! További szarvasbogár fajok is ismertek, köztük a leggyakoribb a kis szarvasbogár, mely nem egy „kis” szarvasbogár, ő egy önálló faj és valóban sűrűn láthatjuk e 2-3 cm hosszú, fekete bogarat.

Közben mire ezen oldalak megírásra kerültek, megjöttek az esők is, talán még nem reménytelenül későn.

Ismételten és immár többször jó és élménydús természetbúvárkodást, kellemes nyarat kívánok olvasóim aprajának, nagyjának.

Balog István

a Természetismereti rovat írója, szerkesztője

AUDITOR

Szavai Attila írásai

Hagymás tojás, gumilajhár, csigakompressz

Felhívott a nagy telefonon, hogy beszéljen kicsit az unokával (velem), mondani a jótanácsot, miként használja el egy tizenéves az életet, amit csinál (szeddösszemagadat). Szerinte nyelvet kellene tanulnom. Fogni fel, hogy mit érez, egy mondjuk angolszász, mikor kimondja: hagymás tojás. A mai világban fontos, hogy több nyelven beszéljen az ember. Ide terelődött. Nagy mostanában mindig a jövőképem felé terelődik, mikor beszélünk. Mondta még, hogy: „Ha akarsz valamit az élettől, hogy ne csak kukoricaszárból, meg moslékos vödörből álljon, tovább kell tanulni. Nyelvet, tanfolyamokat, szociális kalandtúra a szellem ösvényein, oktatódni kell, mint a pinty, tanulni, mint kisangyal. Manapság minden rendes ember továbbtanul. Még a szomszéd Borika is, pedig már elmúlt negyven, mégis most jött meg a tanulhatnékja. A tanulástól felgyorsul az ember, jobban fogja a világot, nem folyik ki az ujjai között, mint a macskakása. A nagyapád is mondja mindig, hogy ha tanultunk volna, nem lennénk mi sem ilyen két gumilajhár, csoszogni a konyhai linóleumon egész nap, két csigakompressz.” Utóbbi nem értettem tisztán, de a nagy szerint idő kell a szép felfogáshoz, Isten se két mobilhívás között teremtette a hegy- és vízrajzi ábrákat, valamint az emberek közti szakadékokat.

A múltkor elmentünk anyuékka a nagyiekhoz, olyan szép volt az idő, hogy megjött anyámék kedve a rokonlátogatáshoz. Egészen pontosan, valakinek a vidéki vérvonalból volt születésnapja, vagy gyerek született, esetleg új ló, már nem is tudom pontosan. Talán csak azért mentünk le, mert az anyuék már nagyon unták a nagyváros nehéz levegőjét, a régi házak hámló homlokzatát, hogy kilátszanak a téglák a házfalakból. Az épületek néznek a szürke ablakszemükkel, amelyek sarkaiban, mint savanyú csipák, könyökölnek a kisnyugdijasok. Azért, ha vadonra vágyok (vágyok, tehát vagyok), persze eszembe jut a vidéki nagymamám is, meg a kert. Ott kezdődik egy gyerekkori szafari a falusi nagymamámnál, hogy megcsinálsz két olyan vastag szendvicset, mint a fészerajtó. Aztán már csak menni kell, kirándulni, intézni a kerti kalandot, és persze két pofára enni a táplálékot, mintha az életünk múlna rajta. A nagymamák, ha étkeztetésről van szó, nem tudnak viccelni, nincs kegyelem, ha unokaetésről van szó. Egyszer, mikor búcsú volt a faluban, én a céllövölde mögött mondtam búcsút a sült kacsától, sírtam közben, hogy ez aztán a reinkarnáció szegény kacsába, egy félresiklott sorscsapás, hogy egy kifejezetten hangos hányásban születik újjá és ott kell hallgatnia a lakodalmas pop zenéket, amíg fel nem szárad, vagy fel nem nyalja a fűről a céllövöldés kutyája. Talán a zenétől volt az egész. Sose bírtam a céllövöldés zenéket, egyszer azt mondta egy lagzis zenész rokonunk, hogy akkor lesz elégedett a karrierrel, ha a céllövöldében az ő muzsikájára lövik majd az üres dezodoros flakonokat. Ez olyan, mintha a köműves azért építené meg a házat, hogy aztán legyen fal, amit le lehet hugyozni, legyen mit verni ököllel, rúgni térdel, bokával, ha elhagy az asszony.

Szeretem a falusi búcsúkat, főleg azokat a standokat, ahol használt cikkeket árulnak újként és azt mondják például a napszitta magnókazettára, hogy még teljesen friss, nem látott még magnót. De láttam már írógépet is, amire azt mondta nekem az árus, hogy kisfiúka (így: kisfiúka) ez olyan írógép, hogy csak be kell dugni a konnektorba, és magától írja a regényeket akármikről, szenesvödörről, zárlatos műholdról, mosatlan bicikliküllőről, bármiről. Hát persze kikönyörögtem az írógépet anyukáméktól, így egyszerűbb volt pénzzel, biztosabb üzletnek tűnt, mintha a céllövöldében rakták volna ki negyven pálcára. Apám így is úgy lő verébre, mint aki kaszával megy porcelánboltba, nem még hogy célbalöjjön lagzis zenére.

Nagymamáéknál, mindig olyan dózisokban kaptuk mi unokák az impressziókat, hogy alig fért a lelkiismeretünkbe. Én mélységesen tiszteltem a lakodalmas muzsikát, de ha meghallom, a buszon, vagy a szomszéd építkezésen, mindig a rántott hús jut eszembe, vagy a felköhögött csigatészta, ha a nagyí csirkepöröltet készített. A vidékieknek valahogy csak ilyen lakodalmasra megy a betonozás meg a téglák alá malterrakás. Belegondolva, mondjuk, ha valami hevimetál szólna, milyen lenne már a ház, nem is folytatom.

Viszont a falusi építkezésekben gusztus van, ahogy csinálják például a padlásfeljárót. Amin aztán majd unokák fognak felugrálni abba a különös csodavilágba, megsárgult újságkötegekkel, nyitva hagyott, üresen ásító utazóládákkal, feszesre hangolt pókhálókúrokkal, üres bakancsok magányával, fogatlan fűrészek hallgatásával, titkos hagyatékokkal. Jut eszembe, nagyapa mindig utálta azt a szót, hogy hagyaték. Szerinte ez olyan, mint a maradék. Mondjuk a hagyaték azért jóval kevesebb, mint egy egész emberi élet. Ez csak amolyan maradék egy fazék alján, amit sorsnak nevezett a kurva élet, ahogy ezt nagypapi mondani szokta. Meg olyat szokott még a nagymamáról - mikor dicsérik a nagyit, milyen frankón énekel a templomban -, hogy úgy dalolja a vallásos énekeket, olyan szépen, mint egy huzatos gyárkémény. A nagymama erre mindig azt mondja nagypapinak, hogy nincs érzéke a művészetekhez, meg a szép dolgokhoz, nincs benne semmi tapintat. Utóbbiba tényleg van valami, mivel nemrég a szomszéd lányra mondta, hogy úgy áll rajta a szemüveg, mint egy pornószínésznőn. Szeretem a vidéki életet, ezekért is.

Néha jól esik kirándulni vidékre, érezni a lovak nehéz szagát, de azért ha biztonság kell, a belvárosi lakás a legjobb, van kábeltévé, internet, számítógépen lehet udvarolni, satöbbizni. A satöbbizést anyuékától nem merem megkérdezni, apámat elnézve, felesleges is lenne. Apám nőies lett az utóbbi években. Talán azért, mert felköltöztünk vidékről a városba, ami a térképen valójában lejjebb van. Bár, az is lehet, attól hízik, mert így fejezi ki a vidék iránti hiányát, zsírszövetben fogalmazódik meg a honvágy. Mindegy, majd megnézem a neten.

Fogadó a kék angyalhoz

Fogadó a kék angyalhoz. Ez a hely neve, ki van írva táblára is az épület homlokzati részén, a tartóláncot tegnap kalapálták fel a mesterek, szépen lóg, lóbálja a szél. Valahogy ez az új tóparti állás (egy nemrég átadott fogadóban vagyok recepció, portás, az egyik vendég szerint meg az az emberfajta, aki leginkább a semmit szereti csinálni) különösen szimpatikus, szinte egész nap csak ülni kell. Tetszenek a körülmények, lírázik bennem a lélek, ha kimegyek a ház elé és apró léptekkel hátrálva csodálom a lassan távolodó műanyag ablakokat. Ez rendszerint addig tart, amíg fel nem bukok a padban. Az első este, mikor éles szolgálatot teljesítettem a recepcióban, el is gondolkodtam, hogy mennyi lehet az örökké, és ennek okán jutott valamiért eszembe, hogy távolba vesző sínpár (a mozdonyok talán azért olyan szomorúan robusztusak, mert tudják az igazságot).

Van hét szobánk, a hallban zenegép és futópad. Az étterem (ami nekem, bukott szakácsnak nem igazán éterem) egészen európai. Az első napokban, mivel nem volt túl sok vendég, a szakácsokkal azt játszottuk: becsukott szemmel ki ismeri fel hamarább az új érméket, tapintásra, de lehet szaglásra, ízlelésre is a jó ojrókat. Hogy ne legyenek olyan egyszerűek a szürke hétköznapok, rendszeresen meglepem magam és a személyzetet valamivel, bennük is hagyjon valami maradandó benyomásokat az élet, nem csak az olyanok, hogy seprűnyéllel szedni ki a tűzbeesett szalonnát, komoly dolgok kellenek ide. Nemrég bevezették a vizet a konyhába a szerelők és a szakács külön kérése volt, hogy a csaptelepet fordítva kössék be a mesterurak, pirosból jöjjön a hideg-, kékből a meleg víz, muszáj frissen tartani a szellemet. Főleg akkor unalmas, ha nincsenek vendégek. Ilyenkor meditálni szoktunk, jógakönyöklés, hogy ki bírja tovább szó nélkül. Csak szívni mélyre a légkondicionált ájert, nézni kell ki az ablakon, lesegetni a kóbor szerelmespárokat, a káromkodó horgászokat, nem megfejteni semmi titkot, nem gerjeszteni az ismeretlent. Jobb ma egy homály, mint holnap két idegeskedni való tény. Homálylunk, ahogy tudunk.

És ha aztán beindul a szezon, nincs megállás, nincs sétabókla a hallban, potyazenegép (lájfzlájf), házi maratonbajnokság a futógépen. Van, mikor nem győzzük adni a kulcsokat, számolni a jattot (bocs a turisztikai célzatú paraszolvenciát), mondani a guttenmorgeneket, gudmórningokat, jakujemzspasszíva. Ezeket úgy kellett betanulnunk, hogy ha kell, adni tudjuk a cég jó hírnevét, amit aztán elvisznek a vendégek (de akkor mi marad itt?).

A főnök javasolta még, hogy néhány tömondatot is gyakoroljunk be, merre van a vécé (mármint kijelentőileg), hol kell kihúzni a falból a zártatos futópad vezetékét, ha már rázós talajra ér a kocogás. Vagy csak szépen bólogatva mondani, hogy szép időnk van, tessenek menni sétálni a parton, tessék szépen elgondolni a világűr pozitív jellemzőit. A horgászokkal megbeszéltük, mikor mímeljenek kapást, mikorra időzítsék a hórúkkot, a kiabálást, ugrani fel a stégen, mint az órarugó. Ebéd előtt, mikor az épület előtti padokon sütkéreznek a vendégek, mindig a Béla a soros. Úgy kellett rászólni, hogy cserélje már le a két napja kifogott halat egy újabbra, mert már lassan a városiak sem hiszik el, hogy itt mozdulatlan halak vannak a vízben. Béla szerint ezeknek mindegy, majd azt mondja, hogy áramot vezetett a botba, úgy horgászik, sokkolja a pontyokat. Oda is készített maga mellé egy hosszabbítót, amivel lehet majd közös fényképeket készíteni, mint helyi specialitással.

Amikor sokan vannak, megkérjük Marikát, a takarítónőt, hogy ne nagyon mutatkozzon napközben. Hagyján, hogy pletykás, tele a szája lepcsekkel (ezt ő szokta így, mikor néha beismeri), de ha lehet, nem fontos vizuálisan megsértenünk a vendégeket. Marika nem csúnya, csak a rondaságnak, a nehéz szagokkal történő önmegfogalmazásnak, a teremtő erő pofonjának olyan mennyiségét hordja a lényén, ami nem éppen diplomatikus. Viszont úgy tud felmosni, seperi, felmosórongyot lucskozni, mint az Isten. Pardon. Úgy áll kezében a felmosó nyél, hogy az embernek összefolyik a nyál a szájában, hogy legszívesebben szétöntözne néhány köbméter tejszínhabos moslékot, csak hogy lássa, amint helyreáll a világ egyensúlya. Mondják sokan rá (Marikára), hogy a falu szája, mások, például egy író szerint egyenesen a falu gyulladt bal mandulája, sőt, gyomorfekélye, hogy az ennél mélyebb gondolatokat már ne is firtassa. Az író mostanában ide jár a tópartra és mindig egy szőke lányt bámul. A szőke hajú lány rendszerint úgy ül a stégen, mint akiben kellően helyén vannak a nézetek. Mint aki nyugodtan hátradőlhet az élet padján, amit angyalok faragtak (síppal, dobbal, nádi hegedűvel).

Egyik este, mikor fakultatív éjszakai horgászatot mutattunk a vendégeknek, az író is kijött velünk a partra. Hamar megunta, hogy a Béla horgászat címén és ürügyén világító zseblámpákat dobál a tóba, inkább beült a bárba és az egyik étlap hátoldalára ezeket írta: A nő bíró, vádló, vádlott, barát, ellenség, szerető, cinkos, ördög, angyal, titok, tükör. A nő mélység, magaszt, fennkölt. Minden nő lehetőség. Mert a teremtés, a teremteni tudás lehetősége a legszebb, a legtöbb, a legfőbb erény, a legősibb, a legnagyobb csoda. A nő, alany és állítmány (néha tárgy). A nő fundamentum, líra, ábrázolási arány, vasbeton, hópihe, esketési szertartás, válóok. A nő a fehér, a férfi a fekete. Két egymásba zuhanó, egymásból fakadó folyó.

HÖRÖMPŐ GERGELY

A kabasólyom.

Kabasólyom vitorlázott a Csóványos felől,
az orvvadász sunyin leszedte őt.
Szigorú szemmel nézett, szárnya
erőtlenül csüngött alája,
csak karma fogott konokul.
Sárga szeme hatalmasra megnőtt
és tükörré vált pupillája,
sokatmondón, haldoklón nézett
a tőle független élő nyárba.
E tükörben évszázadok játszottak,
nyugalmas évek, aztán rosszak,
süveges kis emberek raboltak,
és "kontyosok" öltek, fosztogattak,
német zsoldosok dáridóztak,
Dózsa-Györgyöket föláldoztak,
nép fiai őrjöngtek, imádkoztak.
De mindnyájan rabszolgák maradtak,
úr és paraszt, proletár és gyáros,
rabszolgatelepek, falu és város,
tankok robogtak, majd bombázók
hozták el nagy hangon a zárszót...
ország szakadt, a szív repedt,
kaba a védőszellem leesett.
Egy tollhalom lett.
Sokszor gúnyolt turul.
Hogy zúg a szél...
lélegzik konokul.
A csőre, karma még most is acél,
hős jelleme örökké él.

KÖNYVAJÁNLÓ-BESZÁMOLÓ

Könyvheti megnyitó az *Öt újással*

Faragó Zoltán nem ismeretlenként érkezett a nyugat-nógrádi kisvárosba, Rétságra. A Nógrád Megyei Hírlap főszerkesztő-helyettesének írásait mindig is szívesen olvassák. Különösen azokat, amelyek a szerző természet-szeretetről árulkodnak. Az elsők között mutatta be Rétságon néhány éve az Öregtorony című, nagy sikerű történelmi regényét is, de meglepte már az érdeklődőket természetfotóinak önálló kiállításával is.

Mindezek alapján fel is vetődött a kérdés: ki is tulajdonképpen Faragó Zoltán? Kiváló tollú újságíró? Vadászíró, ki immár másodszer nyer országos elsőseget történelmi témájú szépirodalmi művével? Remek látásmóddal megáldott fotóművész? Faragó Zoltán írásainak sikere éppen a sokoldalúságában rejlik. Az a precizitás mely segíti őt a történelmi korok és emberek ábrázolásában, érdekessé, a részletekre is odafigyelő szemlélete olvasmányossá, gördülékennyé teszik írásait. A regényekből kiviláglo patriotizmusa révén éri el, hogy olvasása közben folyamatosan úgy érezzük, valóban így történhetett a dolog. Mert hogy – bár törekszik arra, hogy valós személyek és események mind teljesebb körét dolgozza fel könyveiben, él az írói, alkotó szabadság eszközeivel. S ha már ezt megteszi, megteheti, akkor már miért ne származzanak hősei a szeretett szülőföldje vidékéről? Így tett a 80. Ünnepi Könyvhét megnyitóján bemutatott *Öt újász* című írásában is. A címadó bátor ifjak Nógrádból származnak, Pásztórol és Szécsény környékéről indulnak, hogy hősiességük révén a nándorfehérvári diadal meghatározóivá váljanak.

Faragó Zoltán történelmi tárgyú témái egy-egy – első látásra talán nem éppen országos jelentőségű, de mindenestre érdekes – viszonylag ismeretlen részletét dolgozzák fel hazánk középkori történelmének. A cselekmény szövése során aztán kiderül, hogy épp ezek a „mellékes” epizódok válnak valódi sorfordító kérdésekké.

Egy kiváló könyvre még könnyen rámondhatja a kételkedő ember: ez ugyan valóban olvasmányos, de biztos volt-e a bírálók értékítélete? Kettő hasonló siker után ez már fel sem vetődhet. S ha még arra is vállalkozik a kedves olvasó, hogy kézbe is veszi a köteteket – s mert ezt követően már biztos, hogy nem is tudja lerakni – már várja a folytatást. S mint hallhattuk: kész kéziratban, s tervekben nincs hiány, immár kíváncsian várjuk az újabb kötetet. Nyugat-Nógrádban biztosan. Hátha egyszer épp e vidékről szól majd a történet, hiszen a szerző választott korszakának jeles eseményei, kalandos történeteket idéző legendái fűződnek Drégely várához, vagy a megyénknek is nevet adó nógrádi erősséghez.

Végh József.

MEGJELENT A PALÓCFÖLD 2009/3. SZÁMA

Palócföld

Irodalmi, művészeti, közéleti folyóirat
LV. évfolyam • 2009/3.

Ayhan Gökhan, Nyilas Atilla, Tandori Dezső, Turczi István verse
Kappanyos András, Menyhért Anna tanulmánya
Halmi Tamás prózája

PROGRAMAJÁNLÓ

Tisztelt Költőtársunk! Kedves Barátunk!

Szeretettel és tisztelettel várunk a harmadik, „Pegazus szárnyain” elnevezésű poéta piknikre.

Vendégeink azok a költő barátaink lesznek, akik fontosnak tartják, hogy megfelelő fórumot találjunk a problémák és tapasztalatok megbeszélésére kötetlen formában, akik fontosnak tartják a kapcsolatok építését, ápolását és a megjelölt témákhoz kapcsolódó alkotásaikkal gazdagítják a piknik programját.

Ezért kérünk téged, hogy saját alkotásaid közül hozz (nyomtatott formában is) és mutass meg néhányat nekünk.

Arra kérünk, ha még nem jelezted részvételi szándékodat, étkezéssel vagy más egyébvel kapcsolatos különleges kívánságaidat, ötleteidet feltétlenül tedd meg, hogy gondoskodni tudjunk rólad.

Reméljük, hogy téged is szeretettel köszönhetünk a pikniken, ahol ismét hasznosan és kellemesen tölthetjük az időt egymás társaságában!

Találkozunk 2009 június 12-én 14 órakor Szurdokpüspökiben az Anna-liget Ifjúsági táborban.

Baráti üdvözléssel: Marika és Lajos

Pegazus szárnyain
poéta piknik

2009 június 12 - 14 Szurdokpüspöki
Anna liget Ifjúsági tábor
3064 Gyöngyösi ut. 33.
(Pásztó mellett kb. 5km-re)

Szállás
kőházban, 2-3-4-5-6 fős szobákban,
ahol minden szobához külön vizesblokk tartozik

Étkezés: helyben, házis ízekkel, egyszerű,
magyaros ételekkel
speciális kívánságokat is teljesítenek
előzetes bejelentés alapján: pl. cukorbetegség,
lisztérzékenység, vegetarizmus esetén

Utazás: egyénileg

Információ: szervezők:
Kontra Marika Szvita és **Csapó Lajos**
költő költő

06 70 323 75 45
E-mail: szvitaszter@gmail.com

06 30 905 44 01
E-mail: csapolajos@gmail.com

PÁLYÁZAT

Minden, ami nem város

A FotóFalu Alapítvány pályázatot hirdet Minden, ami nem város címmel, a FotóFalu Fesztiválon 2009 júliusában megrendezésre kerülő kültéri kiállításon való részvételre.

A kortárs művészi fotográfia témaválasztása általában urbánus jellegű, ezért a fotópályázat célja, hogy ráirányítsa a figyelmet a természetre, a vidéki életre és a környezettudatos életformák fontosságára. Az Alapítvány ezért olyan fotográfiákat vár, amelyek kifejezik a vidék mai állapotát, elsősorban az urbanizációval összefüggésben, illetve ezzel párhuzamosan a városban, a városi életben fellelhető természetközeli jelenségeket mutatják be.

Kiállítás a pályázat anyagából

A pályázat legjobb anyagaiból jelentős kortárs kiállítás jön létre, amely a vidék, a falu, a természet és a város jelenkori viszonyait, kapcsolatrendszerét értelmezi és bemutatja, hogyan gondolkodnak minderről a fotográfiát kifejezési formaként használó alkotók.

A kiállítás először 2009 júliusában Cserhátszentivánon, a FotóFalu Fesztiválon kerül megrendezésre. A későbbiekben további helyszíneken is látható lesz.

A képek nyomtatási és installálási költségeit a pályázat kiírója, a FotóFalu Alapítvány biztosítja, a pályázónak a megfelelő digitális állományt kell biztosítania.

Nevezési díj nincs!

Kategóriánként maximum 5 egyéni képpel lehet nevezni. (A sorozat egy képnek számít, de maximum 10 képből állhat.)

On-line fotópályázat

A képek feltöltésének kezdete: 2009 június 1. 00:00

A <http://www.fotofalu.hu/aktualis/fotopalyazat.html> weboldalon történő regisztrációt követően, kizárólag on-line lehet képeket feltölteni. Papírképet, digitális képeket CD-n vagy bármilyen más adathordozón nem fogad el az Alapítvány. Postai úton és személyesen leadott munkákkal nem lehet pályázni.

A pályázat leadási határideje: 2009. június 14. 24:00

Az on-line feltölthető képek paraméterei:

A hosszabbik oldal mérete 1600 pixel

RGB színrendszer

JPG formátum, legjobb minőség (pl. Photoshop 12-es tömörítés)

E havi számunk szerzői:

Balog István (Békés, 1951) Felsőpetény, kézműves, erdei iskola vezető, "világutazó"

Bíró Pál Tibor (Marosvásárhely, 1966) Göd, író

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író

Csapó Lajos (Makád, 1947) Szigethalom, költő, festőművész

Forgács Miklós (Ipolyság, 1973) Léva, újságíró, író, rendező

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő

Kontra Marika Szvita (Pásztó, 1964) Pásztó, művelődésszervező, költő

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Magdás Emőke ( ) Szatmárnémeti, író

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest, író, költő

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda, tanár, költő

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő, író

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967) Százd, író

Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, művelődési ház igazgató

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, nyomdász, költő

Zsitvainé Borsos Irén (Cegléd, 1945) Pásztó, író,

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Természetismeret:
Balog István

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagye@freemail.hu

www.karaffagye.blogspot.com

hgev@freemail.hu

bajkalamour@freemail.hu

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Sztajkó József kiállításából